

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNUN YEREL
TELEVİZYON HABERCİLİĞİNDE SUNUMU:
GİRESUN İLİ YEREL TELEVİZYONLAR ÖRNEĞİ**

Aysun KARAİMET

**Yüksek Lisans Tezi
Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK
2015
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON SİNEMA ANABİLİM DALI**

Aysun KARAHEMET

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNUN YEREL TELEVİZYON
HABERCİLİĞİNDE SUNUMU:
GİRESUN İLİ YEREL TELEVİZYONLAR ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK**

ERZURUM - 2015

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

12.01.2016

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **“KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNUN YEREL TELEVİZYON HABERCİLİĞİNDE SUNUMU: GİRESUN İLİ YEREL TELEVİZYONLAR ÖRNEĞİ”** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Aysun KARAHMET

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK danışmanlığında, Aysun KARAHMET tarafından hazırlanan bu çalışma 12/01/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Kadir ATİK İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Naci İSPİRİ İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Murat GÜRBÜZ İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET KAVRAMI, TARİHİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1.ŞİDDET OLGUSU	4
1.1.1. Şiddet Kavramı.....	4
1.1.2. Şiddetin Nedenleri.....	5
1.1.3. Şiddetin Sonuçları	6
1.1.4. Şiddetin Türleri.....	7
1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET.....	9
1.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	10
1.2.1.1. Fiziksel Şiddet	10
1.2.1.2. Cinsel Şiddet.....	11
1.2.1.3. Duygusal Şiddet.....	12
1.2.1.4. Ekonomik Şiddet	13
1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri	14
1.2.3. Şiddet Uygulayan Erkeğin Özellikleri	15
1.2.4. Kadınların Şiddetle Baş Etme Biçimleri	17
1.2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları.....	19
1.2.6. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler.....	20
1.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHÇESİ.....	25
1.3.1. Dünya’da Kadına Yönelik Şiddet.....	26
1.3.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYADA TOPLUMSAL CİNSİYET VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

2.1. HABER KAVRAMI VE DEĞERİ	33
2.2. MEDYA VE ŞİDDET	34

2.3. MEDYADA KADININ TEMSİLİ.....	36
2.4. MEDYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET	38
2.5. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA EŞİTSİZLİĞİNİN ÜRETİMİ.....	43
2.6. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN DİZAYNI VE METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMADA ELE ALINAN TELEVİZYON KANALLARI	50
3.1.1. Tempo TV	50
3.1.2. Kanal 28 TV	50
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	50
3.2.1. Söylem Analizi	50
3.2.2. Söylem Analizi Çalışması	52
3.2.2.1. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Ya Olmasaydı” Haberi.....	52
3.2.2.1.1. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	52
3.2.2.1.2. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	53
3.2.2.2. Tempo TV Haber Bülteninde “Doğal ve Stressiz Yaşam” Haberi.....	54
3.2.2.2.1. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	54
3.2.2.2.2. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	54
3.2.2.3. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Rektörden Sümeyye Erdoğan’ı Hedef Alan İddiaya Tepkiler” Haberi.....	55
3.2.2.3.1. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	55
3.2.2.3.2. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	56
3.2.2.4. Tempo TV Haber Bülteninde “Rektörden Kınama” Haberi.....	57
3.2.2.4.1. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	57
3.2.2.4.2. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	58
3.2.2.5. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Kadına Şiddet” Haberi.....	58
3.2.2.5.1. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	58
3.2.2.5.2. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	59
3.2.2.6. Tempo TV Haber Bülteninde “Anne ve Kızı Komşuları Tarafından Öldürüldü” Haberi	59

3.2.2.6.1. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni	59
3.2.2.6.2. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi.....	59
3.2.2.7. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Komşu Cinayeti” Haberi.....	60
3.2.2.7.1. 01 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni.....	60
3.2.2.7.2. 01 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi	60
3.2.2.8. Tempo TV Haber Bülteninde “Üniversitelerde Cinsiyet Eşitliği Dersi” Haberi	61
3.2.2.8.1. 01 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni.....	61
3.2.2.8.2. 01 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi	61
3.2.2.9. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Yine Kadına Şiddet” Haberi	62
3.2.2.9.1. 02 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni.....	62
3.2.2.9.2. 02 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi	62
3.2.2.10. Tempo TV Haber Bülteninde “Eşini Keser ve Çekiçle Döverek Hastanelik Etti” Haberi.....	63
3.2.2.10.1. 02 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni.....	63
3.2.2.10.2. 02 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi	64
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	66
KAYNAKÇA	71
ÖZGEÇMİŞ.....	81

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNUN YEREL TELEVİZYON
HABERCİLİĞİNDE SUNUMU:
GİRESUN İLİ YEREL TELEVİZYONLAR ÖRNEĞİ****Aysun KARAHMET****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK****2015, 81 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. A. Kadir ATİK****Prof. Dr. Naci İSPİR****Doç. Dr. Murat GÜREŞÇİ**

Günümüzde aile içinde şiddetin mağdurları çeşitli aile bireyleri olmakla birlikte, şiddetin sürekliliği açısından aile içinde şiddete en fazla kadınlar maruz kalmaktadırlar. Kadına yönelik aile içi şiddetin psikolojik/psikiyatrik, sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel seviyede çok çeşitli nedenleri olduğu belirlenmiştir. Sosyo-kültürel bakış açısından bakıldığında, bu nedenler içerisinde en çok toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddeti destekleyen normlara şekil veren sosyo-kültürel faktörlerin önemli olduğu belirtilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, bir toplumsal cinsiyet sorunudur. Medya da kadına yönelik şiddet haberlerine sıklıkla yer vermektedir. Kadınlar medyada, genellikle şiddet haberlerine konu olmakta ya da cinsel obje olarak yer almaktadır. Medya cinsiyetçi söylemi üretmekte ve toplumsal dolaşıma sokmaktadır. Medyadaki bu cinsiyetçi söylemi ortaya çıkarmak medyanın toplumları etkileyebilme ve değiştirebilme gücüne bağlı olarak önem kazanmaktadır. Çalışmanın konusu televizyon haberlerinde kadına yönelik şiddetin temsil biçimleri ve ataerkil ideolojidir. Çalışma, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet arasındaki bağı ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu çalışmada, kadının bilinçli ve sistemli olarak toplumsal cinsiyet odaklı ataerkil bakış açısı ile belirli imge ve yaşam tarzları içine sıkıştırılmasına ve bu bağlamda sığlaştırılmasına neden olan kitle iletişiminin en büyük araçlardan biri olan televizyon haberlerinin yönlendirici etkilerinin farkına varılması ve kadına yönelik şiddet haberlerine eleştirel bir gözle bakış hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Giresun ilinde faaliyet göstermekte olan Tempo ve Kanal 28 kanallarında 29 Ağustos- 02 Eylül 2015 tarihleri arasında yayınlanan 5 günlük haber kuşağı söylem analizi ile incelenerek yerel medyada kadına yönelik şiddetin nasıl ele alındığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre televizyon haberlerinde kadına yönelik şiddet, sansasyonel bir şekilde yer almaktadır. Kadın şiddet eyleminin mağduru olarak yansıtılmaktadır. Erkek şiddetine; namus, aldatma gibi nedenlerle meşruluk kazandırılmaya çalışılmaktadır. Kadına yönelik şiddet, televizyon haberlerinde bireysel bir sorun olarak yansıtılmaktadır. Erkek şiddetinin ataerkil ideolojiden kaynaklanan bir sorun olduğuna yer verilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Kadın, Şiddet, Medya, Söylem Analizi

ABSTRACT**MASTER THESIS****PRESENTATION ON LOCAL TELEVISION REPORTING OF VIOLENCE
AGAINST WOMEN ISSUES EXAMPLES OF LOCAL TELEVISION GİRESUN****Aysun KARAAHMET****Advisor: Assist. Prof. Dr. A. Kadir ATİK****2015, 81 Pages****Jury: Assit. Prof. Dr. A. Kadir ATİK (Advisor)****Prof. Dr. Naci İSPİR****Assoc. Prof. Dr. Murat GÜREŞÇİ**

Woman, besides other members of the family, are exposed to domestic violence most in terms of continuity of the violence. A lot of reasons in psychological socio-economic and socio-cultural basis have been identified for domestic violence against women. From socio-cultural point of view, it is identified that social roles appointed by the society, and socio-cultural factors shaping norms and supporting violence are the most important factors among these reasons.

Violence against women is a gender problem. Media often covers violence news against women. In media, women are generally either subjects of violence or sexual objects. Media has been producing a sexist discourse and put it in the society. Revealing this sexist discourse of media has great importance related to its power for effecting and changing the society. Subjects of this study are representations of violence against women on T.V. news and patriarchal ideology. The study aims to reveal the link between the violence against women and social roles. In this study, it is aimed to examine restricting women systematically and intentionally to certain image and ways of life with gender focused patriarchal perspective, and in this context to raise consciousness about guiding effects of T.V. news and to view violence news against women from critical point of view. In accordance with this purpose, 5 daily new programs between the dates 29 August – 2 SEPtember on Channel Tempo and Channel 28 of Giresun city has been analysed with discourse analysis, and how the violence against women is dealt in media is examined. According to the findings of the research, violence against women is sensational on T.V. news. Woman is reflected as the victim of violence. Male violence is justified through reasons of honour and cheating. Violence against women is reflected as an individual problem on the news. It is not included that the male violence is a problem generating from patriarchal ideology.

Keywords: Gender, Woman, Violence, Media, Discourse Analysis

ÖNSÖZ

Kadına yönelik şiddet, sadece tek bir ülkeye indirgenemeyecek kadar yaygın ve beşeri; kültürel, coğrafi, dini, toplumsal ve ekonomik sınırları aşan küresel düzeyde bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan hakları açısından, toplumsal cinsiyet temelinde bir insan hakkı ve özgürlük ihlali olan kadına yönelik şiddet, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda yerlerini alma haklarından çeşitli biçimlerde yoksun kalmalarına, bununda ötesinde fiziksel ve ruhsal sorunlar yaşamalarına, sakat kalmalarına ve yaşamlarını yitirmelerine neden olmaktadır. Ayrıca kadına yönelen şiddetin fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal etkileri sadece kadınlar üzerinde değil, çocuklar, aileler ve toplumda da kendini göstermektedir.

Çalışmanın amacı, belirli dönemler arasında yerel televizyon kanallarında yer alan kadına şiddet haberlerinde, kadınların geleneksel kalıp yargılar çerçevesinde, mağdur konumunda yer alıp almadığının ortaya çıkarılması; bu kalıp yargılar bağlamında haberlerin sahip olduğu farklı yayın politikaları paralelinde kullandıkları söylemin kadına yönelik şiddet haberleri üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Çalışmada, bugüne kadar hakkında oldukça fazla söz söylenen kadın sorununun, televizyon haberlerinin sahip olduğu ideolojik kimlik çerçevesinde, kadına şiddetin sonuçlarını yansıtmaktan öte kadına şiddetin temelinde yatan etkenlerle birlikte ele alınıp alınmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra, kadınların şiddete maruz kalmalarını “kadın” olmakla özdeşleştiren medyanın, kadına şiddet haberlerinde, şiddetin gerekçelerini hâkim eril değerlerle sunup sunmadığı da ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın temel savı görsel basında yer alan haberlerin toplumsal cinsiyete yönelik ön kabullerin etkisinde biçimlendiği ve cinsiyetçi kalıpları yeniden ürettiği yönündedir. Kadınların yazılı basında temsil edilme biçimleri toplumsal cinsiyet açısından toplumda var olan ön kabullerle ilişkili olduğu kadar kadına dair yeni toplumsal temsilleri ve kabulleri oluşturabilme potansiyelini de taşımaktadır. Bu noktada çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

GİRİŞ

İnsanlık atalarından devraldığı aldığı uygarlık mirasıyla sürekli gelişen ve değişen bir varlık olmasına karşın başta ahlaki ve toplumsal birtakım sorunlarına çözüm bulamamıştır. Beşeri yapısının yanı sıra, “insan olma” idealini gerçekleştirme hedefindeki insanın ilk önce insan olma niteliklerini belirlemesi gerekmektedir (Şeriati, 2013: 14). Fakat en başta “insan olma” niteliklerini ilke olarak doğru belirleyemeyen insanoğlundan, kadın ve erkekliğe ilişkin hakkaniyetli bir sınıflama yapmasını beklemek zor görülebilir. Sınıflama yapılmasından kasıt, iki cinsin birbirlerine olan üstünlükleri ya da zaaflarının ortaya konması değil; aksine her iki cinsin de kendilerine has özelliklerinin birbirlerine üstünlük kurma amacı gütmeyen doğru tanımlanabilmesidir.

Bireylerin kadına şiddete bakış açıları, sahip oldukları yaşam biçimi ve bu konudaki duyarlılıkları ile ilgilidir. Çocukken kendi ailesinde kadına şiddet olayları ile karşılaşmış bir birey, ileriki yaşantısında da kadına şiddet olaylarını doğal karşılamaya meyilli olabilir ve hatta şiddete başvurmayı tercih edebilecektir. Bu durum büyük ölçüde bilinçaltında yer alan olaylardan kaynaklanmaktadır. Eğitimin ailede başladığı düşünüldüğünde, ailesinde gördüğü şiddet olayları ve bu olayların duyarsız bir şekilde kadının aleyhine sonuçlanması kişiyi aynı algıyla büyümeye itecektir. Aynı zamanda evde geçirilen zamanın büyük bir bölümünün televizyon izleyerek harcandığı ve televizyonda da en çok dizi ve programların izlendiği bir gerçektir. Toplumsal algının ve bireysel gelişimin neredeyse yarısı televizyon, radyo, internet ve sosyal ağlar tarafından oluşturulmaktadır.

Şiddetin toplumsal açıdan en görünür hale geldiği alan ise medyadır. Şiddet bir suç olarak ortaya çıktığında kamusal alana ve medyaya taşınmaktadır. Bu durum medyada şiddetin en uç örneklerini görmemize neden olmaktadır. Medyada kadının temsili sorunu çeşitli yönleriyle sık sık karşımıza çıkmakta ve özellikle kadının şiddet eyleminin hedefi olarak sunulması sıklıkla eleştirel bir biçimde dile getirilmektedir. Görsel ve yazılı basına bakıldığında konuya belli bir ilgi söz konusudur. Özellikle kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri sansasyonel bir biçimde görsel ve yazılı basında yerini almaktadır. Kadına yönelik şiddet haberlerinde kadın bedeninin teşhiri başta olmak üzere kadının medyanın bir unsuru ve nesnesi haline gelmesi her zaman bir

sorunsal olarak ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet haberlerini kamuoyuna taşıyan medya, bu durumda taraf olma özelliğine de sahip araçlardır. Görsel ve yazılı medyanın kadına yönelik şiddet haberlerinin veriliş tarzında izlediği yol, kadına yönelik şiddeti sıradanlaştırma ve bireylerin bu duruma artık duyarsızlaşmasına neden olmaktadır.

Geleneksel medya kuruluşları ticari kaygıları yüzünden egemen güçlerin denetiminde bulunması sonucunda oluşan teksesli ve antidemokratik medya ortamında, toplumda haber değeri taşıyan olaylar, hâkim olan iktidarın dilinden okunmaya başlanmıştır. Kadına yönelik şiddetin medyada ‘erk’e sahip patronların ve istihdam bakımından çoğunlukta olan erkek çalışanların gözünden haberleştirilmesi; bu süreçte kullanılan haber dilinde kadına uygulanan şiddetin meşrulaştırılması, kişiselleştirilmesi ve önemsizleştirilmesi araştırmanın başlıca sorunsalıdır.

Çalışmanın amacı, belirli dönemler arasında yerel televizyon kanallarında yer alan kadına şiddet haberlerinde, kadınların geleneksel kalıp yargılar çerçevesinde, mağdur konumda yer alıp almadığının ortaya çıkarılması; bu kalıp yargılar bağlamında haberlerin sahip olduğu farklı yayın politikaları paralelinde kullandıkları söylemin kadına yönelik şiddet haberleri üzerindeki etkisinin incelenmesidir.

Çalışmada, bugüne kadar hakkında oldukça fazla söz söylenen kadın sorununun, televizyon haberlerinin sahip olduğu ideolojik kimlik çerçevesinde, kadına şiddetin sonuçlarını yansıtmaktan öte kadına şiddetin temelinde yatan unsurlarla beraber ele alınıp alınmadığı meydana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra, kadınların şiddete maruz kalmalarını “kadın” olmakla özdeşleştiren medyanın, kadına şiddet haberlerinde, şiddetin gerekçelerini hâkim eril değerlerle sunup sunmadığı da ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın temel savı görsel basında yer alan haberlerin toplumsal cinsiyete yönelik ön kabullerin etkisinde biçimlendiği ve cinsiyetçi kalıpları yeniden ürettiği yönündedir. Kadınların yazılı basında temsil edilme biçimleri toplumsal cinsiyet açısından toplumda var olan ön kabullerle ilişkili olduğu kadar kadına dair yeni toplumsal temsilleri ve kabulleri oluşturabilme potansiyelini de taşımaktadır. Bu noktada çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde kadına yönelik şiddet, şiddet ve şiddet türleri konuları açıklanmaktadır. İkinci bölümde haber kavramı ve değeri, medyada cinsiyetçi söylem,

kadının temsili, medyada kadına yönelik şiddet açıklanmakta ve konuyla ilgili çalışmalara yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise araştırmanın yöntemi, bulguların değerlendirilmesi, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET KAVRAMI, TARİHİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1.1. ŞİDDET OLGUSU

1.1.1. Şiddet Kavramı

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre şiddet kavramı, sertlik, kaba güç, bir gücün derecesi olarak tanımlanmaktadır (Şiddet Hakkında Genel Bilgiler (t.y), www.tdk.gov.tr/).

Batı dillerinde şiddet kavramının eş anlamlısı olarak yer alan kavram ise, bozmak, çiğnemek, tutmamak, ihlal etmek, ayrıca saygı gösterilmesi ve dokunulmaması gereken bir şeyi kırıp açmak, ırzına geçmek, kirletmek, tecavüz etmek manalarına gelen “*violate*” fiilinden türeyen zor, şiddet, sertlik, cebir hareketlerdeki veya davranışlardaki aşırı güçlülük, zorbalık ve tecavüz manalarında kullanılan “*violence*” kelimesidir. Sıfat hali ise; sert, kırıcı, hırçın, zorlu manalarına gelen “*violent*” kelimesidir (Longman Metro Büyük İngilizce-Türkçe Sözlük, 1993: 1685).

Şiddet, ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı kültürlerde bir tokat önemli sayılmazken bir başkasında tepki görebilmektedir. (Arın, 1996: 305). Şiddet'in tanımı onu tanımlayan kişiler ve bu kişilerin amaçları doğrultusunda farklılıklar göstermekle birlikte Dünya Sağlık Örgütü şiddeti şu şekilde ifade etmektedir: “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlarla sonuçlanma olasılığını artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak biçimde tehdit edici şekilde ya da gerçekten kullanılmasıdır” (Page ve İnce, 2008: 82).

Şiddet çok türlü ve çok boyutludur. Şiddet kavramı saldırganlığı da içerir, saldırganlık atılğan, zorlayıcı ve tecavüzkar davranışların tamamı olmakta: baskı ve egemenlik kurmayı hedefleyen bireye zarar verici her tür eylemle birlikte sözel ve sözel olmayan sembolleri de kapsamaktadır (Uçar, 2003: 77).

Hukuk Sözlüğü'nde şiddet olayları; *“Toplumdaki barışı bozan ve kaba kuvvete dayanarak düzene başkaldırıcı olaylardır. Şiddet olaylarının yaygın hale gelmesi ülkede olağanüstü hal ilanına yol açabilir.”* şeklinde değerlendirilmiştir (Yılmaz, 2005: 672).

Türk Ceza Kanununun 28. Maddesinde şiddet ve cebir kavramı eş anlamlı tutulmuştur. *“Cebir (zorlayıcı kuvvet, kompulsif kuvvet, vis, compulsiva), genel anlamı ile bir kişiye halen hissedeceği bir kötülük, tecavüz icrası suretiyle, bu veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zecri bir etki meydana getirilmesidir.”* diye tanımlanmıştır (Özgenç, 2006: 404-405).

Çağdaşlaşma düzeyi arttıkça şiddet ve saldırganlığa karşı duyarsızlık ta artmakta gibidir. Saldırganlık duyguları, insanların birbirlerini baskı altına alma isteği, hükmetme eğilimi ve öldürme arzusu gittikçe artmaktadır. Bu duyguların pekişmesinde kitle iletişim araçlarının rolü büyüktür. Kitle iletişim araçları varlıklarını sürdürebilmek için heyecan verici olaylar olarak kamuoyuna sürekli şiddeti sunmaktadırlar (İçli, 1995: 13).

Yaşamımızın hemen hemen her alanında ortaya çıkan şiddet, çığ gibi giderek artan ve önü alınamayan bir biçimde çoğumuzun hayatını, fiziksel ve ruhsal sağlığını, huzurunu ve mutluluğunu etkileyen gizli bir tehlike olarak varlığını sürdürmektedir. (Page ve İnce, 2008: 82).

1.1.2. Şiddetin Nedenleri

Şiddet olgusu farklı yaklaşımlarla ele alındığında ortaya farklı unsurlar çıkmaktadır. Örneğin; biyolojik yaklaşım, şiddetin temelinde, beyin işleyişine bağlı olarak kimyasal ve hormonal etkileşimlerin yer aldığını belirterek şiddet davranışını; diet, alerjiler, hormonal düzensizlikler, beyin bozuklukları, tümör ve farklı genetiksel faktörler üzerinden tetkik etmektedir (Kızmaz, 2006:248). Beyin ve merkezi sinir sisteminin şiddet içeren ve saldırgan davranışlara neden olan hormonlar salgılaması, uzun süreli fiziksel ve organik rahatsızlıklar, organik beyin sendromları, kafa travmaları, akıl hastalıkları, iç salgı bezleri düzensizlikleri, doğum zorlukları da şiddet nedeni olabilmektedir (Şahan, 2007: 19-20).

Psikolojik ve psikiyatrik yaklaşım ise şiddeti; ferdin zihinsel süreci, psikopatolojik sendromlar, iç güdüsellik, egosantrizm, hiperaktiflik, zeka düzeyi, zihinsel rahatsızlıklar, kişilik bozuklukları ve sinirlilik gibi kişilik özelliklerine bağlı olarak

incelemektedir (Kızmaz, 2006:248). Gerçekleştirilemeyen umutlar, karşılanamayan arzular, ferdin kıymetli olduğunu hissettirmeyen durumlar nedeni ile ihtiyaç olan yaşam enerjisinden mahrum kalan fertler, gerekli yeti ve becerilerini meydana getirememektedirler. Buna bağlı olarak tüketilemeyen enerji ise bireyin davranışlarını yanlış yönlendirebilmekte ve şiddet eylemi olarak meydana gelebilmektedir (Usta, 2009: 93).

1.1.3. Şiddetin Sonuçları

Ölümlerle sonuçlanabilen ya da çoğu kez vücutta çeşitli tahribata yol açan şiddet olgusuna maruz kalan bireyler üzerinde pek çok olumsuz etkiler gözlemlenmektedir. Şiddet anının devamlı yeniden yaşanması, uyku bozuklukları, depresyon, kabus görme ve korku durumları bu etkilerden bir kaçısı olarak sayılabilir. Aynı zamanda birçok kişide asabiyet, konsantrasyon bozukluğu, başka insanlara karşı derin bir güvensizlik duygusu ve unutkanlık oluşturmaktadır. Şiddet olayını düşük oranda hatırlatan yerler ve durumlar bile korkuyu tekrardan harekete geçirebilmektedir. Bu sebeple birçok mağdur neredeyse evden dışarı çıkmaya bile cesaret edememektedir. Birçok mağdur, artık hiçbir şeyden zevk alamadığını ve hiçbir şeyi umursamadığını fark etmekte veya kendini sürekli keyifsiz hissedip, aile fertlerine, tanıdıklarına ve iş arkadaşlarına karşı asabi olmaktadır. Çoğu mağdurların rahatsızlıkları yoğun olmayıp, kısa bir süre sonra kendiliğinden giderken uzun vadeli sonuçların gelişmesine meyilli gruba mensup olan kişiler de olmaktadır. Bireyin fark edemeyeceği ve yaşadığı şiddetle ilişkilendiremeyeceği biçimde gelişen bir takım değişikliklerin meydana gelmesi de sıklıkla görülen haller arasında bulunmaktadır (LVR-LWL, 2008: 6).

Şiddetle meydana gelen fiziksel ve psikolojik hasar, şiddete maruz kalan bireylerin yaşadıkları şiddetin yalnızca görünen sonuçlarını göstermektedir. Bunlarla birlikte şiddete maruz kalan kişilerin sosyal ilişkileri bozulmakta, sosyal ve ekonomik yaşama katılımları, haklarını talep etme ve karar mekanizmalarında yer alma kapasiteleri zarara uğramakta, toplumsal ve ekonomik yaşama katılımları büyük oranda azalmaktadır (Erkal, 2008: 1).

1.1.4. Şiddetin Türleri

Şiddetin farklı özelliklere göre sınıflandırılmasının temelinde bu tür eylemlerin nasıl, kimler tarafından ve kime karşı gerçekleştirildiği gibi faktörler bulunmaktadır. Şiddet türlerinin aile içinde kimlere karşı uygulandığına göre türleri aşağıda sıralandığı gibi dört gruba ayrılmıştır (İçli, 1994: 7-8):

- Çocuklara karşı ebeveyn şiddeti,
- Kardeşler arası şiddet,
- Ebeveynlere karşı şiddet,
- Ebeveynler arası şiddet.

1. Çocuklara Karşı Ebeveyn Şiddeti

Bu konuda üzerinde durulması gereken bir diğer kavram da çocuk istismarı ve çocuklara karşı kötü muameledir. Bu tür şiddet günümüzde kocanın eşine karşı şiddetinden daha yaygın olarak görülmektedir. Çocuklara karşı şiddet de itme, tokatlama, bir şeye vurma veya çocuğa bir şey fırlatma gibi davranış şekilleri sergilenmektedir.

Çocuk istismarı ve ihmalinin; fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, eğitim ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, olmak üzere altı türü olduğu belirtilmiştir (Gelles, 1998: 181).

Kadınların çeşitli şiddet türlerine maruz kalmaları çocuklarına da şiddet uygulamalarına neden olduğu yönünde görüşler mevcuttur. Eşleri tarafından tokat veya tartaklanmaya maruz kalan kadınların %69,7'sinin çocuklarına da tokat veya tartaklamak suretiyle dövdükleri; hakarete veya küfre maruz kalan kadınların %76,9'unun çocuklarına hakaret veya küfür ettikleri tespit edilmiştir (Maybek, 2009: 222-223).

Aile içi şiddetin çocuklara karşı gösterilmesi dayak biçiminde toplumsallaşmanın kaçınılmaz bir şekli olarak meydana gelmektedir. Baskı altında kalan kişiler arasında önemli bir çoğunluğa sahip olan çocuklar ve gençlerin şiddetten kurtulmak için evden kaçma, dolayısıyla aile ortamından uzaklaşma eğilimi içine girdikleri görülmektedir. Bu durum ise aile birliğini bozucu ana faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (BAAK,1995: 8).

2. Kardeşler Arası Şiddet

Aile içi şiddetin başka bir genelleşmiş çeşidi erkek ve kız kardeşler arası şiddettir. Bir araştırma sonuçlarına göre, 3-17 yaş arasındaki çocukların %80'inden fazlası yılda en az bir kez erkek veya kız kardeş şiddetine maruz kaldığı ifade edilmektedir.

3. Ebeveynlere Karşı Şiddet

Ülkemizde bu şiddet türüne yönelik güvenilir bilgi eksikliği vardır. Çocukların ebeveynlerine karşı kullandıkları şiddet de dünyada önemli boyutlardadır. ABD yapılan araştırmaya göre her yıl yaklaşık 1 milyon buluş çağı genci ebeveynlerinden birine karşı şiddet uygulamaktadır. Buna ilaveten, 65 yaşın üzerinde yaklaşık yarım milyon Amerikalı ailesinin daha genç yaştaki üyelerinin türlü saldırılarına maruz kalmaktadır.

4. Ebeveynler Arası Şiddet

Ebeveynlerin kendi aralarında yaptıkları şiddet türüdür. Genellikle bu türde şiddete maruz kalan taraf kadın olmaktadır. Kadına yönelik şiddet, aile içerisinde veya hanede veya mağdur kişiye aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da, eski veya şimdiki eşler arasında oluşan her çeşit şiddeti kapsamaktadır. Şiddet çeşidi olarak en fazla fiziksel şiddet ifade edilmektedir. Halbuki fiziksel şiddet kadar duygusal, cinsel, sözel ve ekonomik şiddet çeşitleri de kadın hayatını olumsuz yönde etkilemektedir (Gürkan ve Çoşar, 2009: 125).

Aile içi şiddet temelde erkek sorunudur. Kadınların da kocasına karşı şiddet uyguladıkları konusunda deliller olsa da, kadına karşı şiddet çok daha önemli bir sorundur. Zira genel olarak kadının kocasına karşı kendini savunmak ve dayaktan kaçmak amacıyla şiddet kullanımı olmaktadır (İçli, 2007: 380). Buna karşılık feminist teoriyi eleştiren bazı araştırmacılara göre epidemiyolojik veri toplanmasını içeren geniş ölçekli birçok çalışmada kadınlar tarafından uygulanan şiddet oranlarının en az erkeklerin uyguladığı şiddet oranları kadar yüksek çıktığı iddia edilmektedir (Dutton ve Nicholls, 2005: 686). Bu çalışmanın konusu “kadına karşı aile içi şiddet” olduğundan dolayı konuya odaklanmak açısından aile içinde yaşanan diğer şiddet türleri çalışmanın kapsamı dışındadır.

1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

1993 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddet; *“ister kamusal isterse özel hayatta yaşansın, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir faaliyet uygulama veya bu tür faaliyetlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* biçiminde ifade edilmiştir. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, *“bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen veya orantısız bir biçimde kadınları etkileyen şiddet”* olarak tanımlamaktadır (KSGM, 2012: 12).

Kadına yönelik şiddette, kadının canı, sağlığı, bedensel bütünlüğü ya da bireysel özgürlüğüne bir tehdit yöneltilmektedir. Başta ölüm olmak üzere, yaralama, tecavüz, tokat atmak, tekmelemek, sürüklemek, işkence yapmak söz konusu olmaktadır (Yetim ve Melih, 2008: 49).

Tüm dünyada kadına yönelik aile içi şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu uzun bir zamandan sonra kabul edilebilmiştir. Çünkü toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir nedeni ve sonucu olarak kadına yönelik aile içi şiddet normal bir durum olarak düşünülmektedir.

Şiddet her alanda olmakla birlikte en çok ev içinde ve fiziksel şiddet biçiminde gözlemlenmektedir. Ev içi şiddet, evin bir özel yer başka bir ifade ile insanların en savunmasız olduğu alan olduğu için önemli olmaktadır. Yine erkek egemen ideolojinin en az denetim yapılabildiği alanın ev olduğu bilinmektedir.

Dünyada her üç kadından biri hayatında en az bir kez fiziksel şiddetle karşı karşıya kalmış, cinsel ilişkiye zorlanmış, taciz edilmiş veya başka bir zulme maruz kalmıştır. En çok kadının doğurganlık dönemiyle paralel olarak 15-44 yaş arasında bu durumlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Çalışma ortamında tacizin yaygın olduğu düşünülmektedir. Bazı durumlarda şiddet kültürel gerekçelerle meşrulaştırılmaktadır. Son 20 yılda tüm dünyada, silahlı çatışma dönemlerinde de kadın bedeninin bir savaş yeri olarak algılandığına şahit olunmuştur. Kadına karşı şiddet bütün toplumlarda görülmekle birlikte yaş, dinsel köken, meslek, sınıf gibi gruplara göre değişmemektedir (İHİK, 2012: 30).

1.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Kadına yönelik şiddet denildiği zaman toplumda ilk olarak akla tekme, tokat gibi fiziksel güç içeren şiddet türleri gelmektedir. Oysaki kadına yönelik şiddet yalnızca fiziksel boyutta gerçekleşmemekte, belki de fiziksel şiddet son aşamayı meydana getirmektedir. Zira hiçbir olay kendiliğinden ve bir süreç içerisinde gelişmeden gerçekleşmemektedir (Mutlu, 2006:12). Kadına yönelik şiddet genel anlamda dört grupta toplanmaktadır.

1.2.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, kadınlara karşı kaba kuvvet kullanmadır. Genel olarak tokat atmak, vurmak, dövmek, ısırarak, kemiklerini kırmak, itmek, duvara vurmak, saç çekmek, tekmelemek, bıçak çekmek, yaralamak, yakmak, sarsmak, boğazlamak, silahla yaralamak, öldürmeye kalkışmak gibi faaliyetler fiziksel şiddet şekillerinden sayılmaktadır (KSGM, 2008: 16).

Bazı durumlarda öldürmeye kadar uzanan fiziksel şiddet kontrol etmeyi, acı ve korku yaşatacak istekleri gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Fiziksel şiddete tehdit, rencide etme, cinsel baskı gibi şiddet unsurları da beraber kullanılmaktadır (Öztürk, 2005: 32). Erkeğin güç kullanarak kadını himaye altına almayı, arzuladığını yaptırmayı ve egemenlik kurmak için canını yakmayı, korkutmayı amaçladığı bir girişimdir (AKA, 2005: 32).

Kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır şekillerinden biri, töre/namus kılıfıyla kadına karşı kullanılan şiddettir. Kadının giydiği kıyafet, gittiği yer, yabancı kişilerle konuşması, evlilik dışı ilişkisinin olması, evlilik dışı hamile kalması, bakire olmaması, ailenin ya da akrabalarının uygun gördüğü kişi ile evlenmek istememesi, boşanması gibi bahanelerle birlikte kadına eşi ya da akrabalarınca şiddet kullanılması ya da öldürülmesi töre/namus kılıfıyla kadına kullanılan şiddettir.

Kadın namusunun korunması önce kadının kocasının olmakla birlikte babasının, erkek kardeşinin ya da ailedeki kadın ve erkek diğer kişilerin, akrabaların ve aynı zamanda toplumun diğer üye ve kurumlarının görevi olarak lanse edilmektedir. Kadının göreceli namus anlayışına ters düşecek bir şey yapması durumunda kadına erkeğin tek

başına ya da cezanın şekline zamanına, failine ve mekanına karar vermek üzere “törelere gereği” oluşturulan ve geniş bir insan grubunu içeren aile meclisince cezalar saptanmaktadır. Cezalandırma ise kadının toplumdan dışlanması, saçının kazınması, burnunun kulağının kesilmesi veya dağlanması gibi yollarla organlarına zarar verilmesi, intihara zorlanması veya türlü şekillerde öldürülmesi biçiminde meydana gelebilmektedir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 38).

Bazı araştırmacılar, fiziksel şiddeti, şiddet ve denetim çemberiyle açıklamaktadırlar. Onlara göre; kadınlara karşı kullanılan şiddet düşünülenin tersine, yalnızca tokat, tekme, yumruk gibi fiziksel şiddet çeşitleriyle sınırlı olmamaktadır. Fiziksel şiddetle birlikte psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet ve kadının evden çıkmasını engelleyerek ya da evden çıktığı zaman her hareketini takip ederek kadının çevresiyle görüşmesini yasaklamak gibi şiddet çeşitleri de, genellikle fiziksel şiddetle birlikte kullanılarak birbirlerini besleyen ve üreten mekanizmalardan meydana gelen bir şiddet çemberi oluşturmaktadır (İlkkaracan, Gülçür ve Arın, 1996: 24).

Öğrenim seviyesi yükseldikçe fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade eden kadınların sayısı düşmektedir. Okuma yazma bilmeyen kadınlar içerisinde en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade eden kadın oranı %43 iken, yükseköğrenim görmüş kadınlarda bu oran %12'ye kadar düşmektedir. Fakat yükseköğrenim görmüş kadınların bu paylaşımı yaparken daha ketum davrandıklarının da unutulmaması gerekir (İHİK, 2012: 28).

1.2.1.2. Cinsel Şiddet

Kadınların karşılaşmış olduğu diğer bir şiddet türü cinsel şiddettir. Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol aracı olarak uygulanmasıdır (Yıldız, 2008: 221). Evli olduğu kişi bile olsa kadını istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği şekilde cinsel ilişkiye girmeye zorlamak, cinsel içerikli ifadelerde bulunmak, cinsel içerikli kelimeler söylemek, el atmak, parmak atmak, çimdiklemek, fuhuşa zorlamak, cinsel yaşamlarında kadını aşağılayıcı davranışlar yapmak gibi faaliyetler cinsel şiddet olarak tanımlanabilirken bunlara ilava olarak, kız çocukların doğmadan ya da doğduktan sonra öldürülmeleri, erken evlendirilmeleri, kadın sünneti uygulanması, erken gebeliklerin yaşanması ve gebelikten korunmanın engellenmesi, namus

bahanesiyle kadına suç işlenmesi de cinsel şiddet eylemlerine eklenmektedir. Ayrıca, ülkemizde bazı bölgelerde rastlanan beşik kertmesi, başlık parası, berdel, kuma, yaşlı erkeklerle genç kızların evlendirilmesi gibi uygulamalar da cinsel şiddet türü grubuna dahil edilebilmektedir. Çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya ve kürtaja zorlamak da bu çerçevede değerlendirilebilmektedir (KSGM, 2008: 18).

Erkeğin, kadının isteği olmadan, zor kullanarak, korkutarak, tehdit ederek cinsel davranışlar sergilemesi ya da cinsel ilişkiye girmesiyle tecavüz yaşanmış olmaktadır. Özellikle aile içinde veya benzer bir birliktelikte yaşanan zorla cinsel ilişki, bunu yaşayan kadınlar tarafından kesinlikle tecavüz olarak ifade edilmektedir. Zorla gerçekleşen cinsel ilişkide erkek, istediğini zorla elde etmekte, zevk almakta ya da erkeklik kimliğini bu yolla bir kez daha tatmin etmektedir. Kadının cinsel ilişkiyi istememesi, erkeğin kimliğinin yok sayılması anlamına gelmekle birlikte erkek yenilgiyi kabul edemediği için, şiddetin başka biçimlerini kullanmaktadır (AMARGİ, 2005: 28).

Cinsel şiddet olgusu çoğu zaman saklanmakta suçluların çok fazla açığa çıkmadığı gözlemlenmektedir. Bunun nedenleri ise; mağdurların eylemin oluşturduğu travmadan kurtulabilmek için failden şikayetçi olmaması ve bunu unutarak bilinçaltına itmeye çalışması, cinsel suçlara ilişkin kültürel önyargıların ve toplumun mağdurlar üzerinde oluşturduğu baskı ile faili şikayet etmeye cesaret edememesidir. Ayrıca mağdurun hissettiği utanç duygusu ve maruz kaldığı eylemi kendisinin ispat etmesi gerektiği düşüncesinde olması ve bunu hem nasıl yapacağını bilememesi ve hem de zor olacağını düşünmesi nedeniyle şikayette bulunmaktan vazgeçmesine neden olmaktadır (Dülger, 2006: 559-560).

1.2.1.3. Duygusal Şiddet

Duygusal şiddet, sevgi, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi, küçümsenmesi, inkar edilmesi olarak tanımlanabilir. Örneğin; kadını özel bir gününde (diploma töreni, ödül töreni, is yemeği, doğum günü) her defasında tek bırakma, istediği yapılmadığında günlerce surat asma gibi durumlar duygusal şiddet çeşidine girmektedir. Ayrıca kadına hakaret etmek, sövmek, kadının öz güvenini yitirmesine sebep olmak, aşağılayıcı sözler söylemek, kendisini ruh hastası

olarak görmesine sebep olmak, eşyaları kırmak, yemeği yere dökmek gibi davranışlar da duygusal istismar arasında ele alınmaktadır (Özkan ve Demir, 2002: 88).

Duygusal şiddet ile kadını söylediği ya da yaptığı şeylerden dolayı utandırıp, çeşitli lakaplar takıp alay ederek, kadına sevgi ve şefkat göstermeyerek ve kadının kendini suçlu hissetmesi sağlanmaktadır. Ayrıca kadına bir hizmetçi gibi davranmak, bütün önemli kararları alırken kadının fikrine başvurmamak, evin sahibi gibi davranmak, erkeklerin ve kadınların rollerini belirlemek, erkek ayrıcalığını kullanmak, duygusal şiddetin diğer taraflarıdır (Gökkaya, 2009:173).

Kadınların en fazla psiko-sosyal şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Sözlü küfür, hakaret, aşağılama ve bağırma, tehdit, günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bu şiddet türünde, kadınların cinsel kimlikleri aşağılanmakta, kadına aşağılayıcı lakaplar takılabilmektedir. Kadınların hareketleri, benzersiz bir şekilde denetim altında tutulmaktadır (KSGM, 2008:17).

1.2.1.4. Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik şiddetin son türü ekonomik şiddettir. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2008 yılında kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele projesi kapsamında Türkiye genelinde yaptırdığı araştırmada ekonomik şiddet; evin masraflarını karşılamamak, aile bireylerine gerekli harçlığı vermemek, eş olarak kadının çalışmasına izin vermemek, çalışan kadının parasını elinden almak, kadının malını-mülkünü kontrol etmek, kadının nereye para harcadığını kontrol etmek, para yönetimi konusunda eleştirmek ve etkilemek, vb. eylemleri içine alan kadına yönelik bir aile içi şiddet türü olarak tanımlanmaktadır (KSGM, 2008: 17).

Kadınların yanı sıra eğitim almaya layık görülmeyen çocukların zorla çalıştırılmaları hem kırdaki hem de kentlerin az gelişmiş varoşlarında önemli bir istismar sorunu olarak durmaktadır. Bu çocuklar içerisinde çalışmamızı ilgilendiren grubu zorla fuhşa sürüklenen kız çocukları oluşturmaktadır. Bu çocuklar eğitimden yoksun bir şekilde para kazanmaya zorlanarak hem ekonomik hem de cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır (Aktaş, 2007: 155).

1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Aile içi şiddetin nedeninin genetik unsurları olduğu, en azından bu unsurlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin, öfke duygusunun nörolojik ve metabolik temelleri olduğunu kanıtlayan sonuçlar bulunmaktadır. Ama bu öfkenin neden eş ya da çocuğa uygulandığı açıklanamamıştır. Aile içi şiddetin dövülen, hırpalanan hatta öldürülen eş ve çocuk üzerindeki derin fizyolojik etkileri açık bir şekilde görülmektedir (İçli, 1994: 9).

Mor Çatı Vakfı'nın araştırmalarına göre; şiddet tek nedenle gerekçelendirilmemektedir. Erkekler genellikle şiddeti ev işlerinde ve hizmette kusur, erkek egemenliğine, erkeklik hak ve sorumluluklarına saldırı, kıskançlık, vb. nedenlerle gerekçelendirmektedir ve kadın bir gerekçeyi ortadan kaldırdığında ise başka bir gerekçe bulunmaktadır. Şiddet uygulayan erkeğin davranışını açıklayan birkaç neden sunulmaktadır. Erkeğin şiddet içeren davranışı, işsizlik, eğitim, alkol gibi aile dışı faktörlerle ya da karakter bozukluğu, kişilik sapması, psikopatolojik bozukluk ile açıklanarak şiddet uygulayan erkek zavallı, hasta olarak nitelendirilmektedir (Helvacıoğlu-Gümüşoğlu, 1998: 64-65).

Aile içi ilişkilerde sorunlar yaşanıyorsa suç çoğunlukla kadına yüklenmektedir. Erkekler karşı tarafı suçlamayı, kadınlar da her zaman kendilerini suçlu görmeyi ve sorumlu tutmayı çocukluktan itibaren öğrenmektedirler (Navaro, 1999: 149). Şiddet olayının gerçekleştiği ailelerin çocukları anne-babalarının davranış kalıplarını öğrenip kullanmaya eğilimli olmaktadır.

Şiddet uygulama ve kadına uygulanan şiddet öğrenilebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, şiddeti kullanan kişinin kendi ailesi olmaktadır. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aile içi şiddetin kullanıldığı bir yerde yetişen kişilerin daha sonraki hayatlarında görüp öğrendikleri bu şiddete taklit etme yoluyla başvurma eğilimi artmaktadır. Şiddetin, toplum açısından paylaşılan bir değer yargısı olarak kabul görmesi, bunun kuşaktan kuşağa aktarılması ve toplumun şiddeti bir problem çözme metodu olarak kabul etmesi de kadına karşı şiddetin artmasında önemli rol oynadığı ifade edilmektedir. Çoğu insanın uyuşmazlıklarını konuşarak çözme yeteneğinden mahrum olduğu için şiddete yönelmesi söz konusudur. Toplumların bu iletişim becerileri yetersizliği, duygu ve düşüncelerin kışkırtıcı şekillerde ifade edilmesi

alışkanlığı bilinçsizce yapılan ithamlar, yanlış namus ve ahlak anlayışları da şiddetin nedenleri arasında sayılmaktadır (Yetim, 2008:6).

Medya ortamlarında şiddetin ele alınışı, gösterimi ve bunların toplum üzerindeki etkileri konusunda yapılan araştırmalarla ortaya çıkan sonuç medya ürünlerinin cinsiyetçi bir yapı içinde kurulduğunu göstermektedir. Kadınlar doğaları gereği emir alan, edilgen ve bağımlı varlıklar olarak güçsüz ve çaresiz olarak şiddete uygun gösterilmekte, erkeğin üstünlüğü ve kadının ikincilliği sürekli olarak tekrar edilmektedir. Geleneksel toplumsal değerlerin devamının korunabilmesi için kadına yüklenen bütün toplumsal konumların ve söylemlerin sürekli olarak dolaşıma sokulması, normalleştirilmesi, doğallaştırılması şiddet olgusunda belli bir noktadan sonra bu söylemlerin bir parçası durumuna gelmesine sebep olmaktadır (Ağduk, (t.y), <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/>).

Genel anlamda şiddeti etkileyen faktörler; kişilerin hayatında yakın zamanda meydana gelen önemli değişiklikler; aşırı stresin yanında iç gerilim, bıkkınlık, hiddet ve her an patlayabilir durumda bulunma halleri; kişinin gerilimini artıran olay ve kişiler; kişinin yaşama bakışının iyimser ya da kötümser olması; uyuşturucu ve alkol kullanımı; kişinin şiddet konusunda düşünce ve fantazilerinin bulunması; bunları çeşitlendirecek yayın organlarını izlemesi; bireyin silahlara kolay ulaşabilir olması, silahlara aşinalığının bulunması şeklinde tanımlanabilmektedir (Günay, 2004: 82-83).

1.2.3. Şiddet Uygulayan Erkeğin Özellikleri

Yapılan çalışmalarda şiddet uygulayan erkeklerin özelliklerine bakıldığında, sürekli olarak kendini haklı görme, olanlardan dolayı kendini suçlamama, kadını suçlama, düşük özgüven, şiddeti bir çözüm yöntemi olarak kullanma, uygulanan şiddeti minimize etme, davranışını haklı gösterecek gerekçeler bulma (alkol, uyuşturucu, kadının kışkırtması, öfkeyi kontrol edememe), kadına bağımlılık, terk edilmekten korkma ve kişilik bozuklukları görülmektedir.

Jacobson ve Gottman'ın (1998) yaptıkları araştırmada, şiddet uygulayan erkekler özelliklerine göre iki gruba ayrılmışlardır. İlk gruptakiler ikinci gruba göre eşlerine daha ağır şiddet uygulayanlardır. Bu erkekler, eşlerini daha çok bıçak ya da silahla tehdit etmektedir. Saldırgan davranışlarında antisosyallik, suç ve aynı zamanda sadistik

karakter kanıtları vardır. Onlar aynı zamanda arkadaşlarıyla, akrabalarıyla, yabancılarla ve işverenleri ile olan ilişkilerinde de şiddet göstermektedir. Başkalarına çok az duygusal bağımlılıkları olduğu, eşlerini kıskanmadıkları, eşlerini bağımsız olmaya yöreklendirdikleri bu erkeklerin diğere özelliklerindedir. Eşlerini tehdit ve alay ederek, ilişkide kalmaya zorlamaktadırlar. İkinci guruptaki erkeklerin kendilerine güvensiz, eşlerini çok kıskanan onların her davranışını potansiyel ihanet olarak gören ve terk edilmekten korkan, ilk gruba göre duygusal bağımlılıkları daha fazla olan kişiler olduğu gözlemlenmiştir.

Else ve diğere (1993) tarafından olgu ve kontrol grubu kullanarak, şiddet uygulayan erkeklerle, uygulamayanlar arasındaki kişilik özellikleri, psikolojik ve bilişsel karakteristiklerini nitelendirmek amacıyla yapılan çalışmada, şiddet uygulayan erkeklerin daha yüksek oranda borderline ve antisosyal kişilik özellikleri taşıdıkları görülmüştür.

Yücel (1995) tarafından yapılan araştırmada şiddet kullanan erkeklere terapi hizmeti sunulmuş fakat erkekler, 4-5 görüşmeden fazla terapiye katılmamışlardır. Şiddet uygulayıcılar, şiddeti genelde onaylamamakla beraber, özel hallerde yaptıklarının doğruluğuna inanarak kendilerini savunmuşlardır. Şiddet uygulama sebeplerini eşlerinin kendilerini kışkırtmaları sonucu kontrollerini kaybetmeleri olarak anlatmışlardır. Fakat kendilerinde düzeltilecek fazla bir özellik görememişlerdir.

Felson (1999), bireyi saldırganlığa iten faktörleri, hedefin davranışını kontrol etmek, adalet sağlamak, kişisel imajını güçlendirmek ya da korumak olarak sıralamıştır. Felson, saldırının hızlı, kolay ve etkili “sosyal etkileme taktiği” olduğunu, bezen son çare olarak kullanıldığını bezen de ilk ona başvurulduğunu söylemektedir. Saldırganlık davranışının karar verme aşaması gerektirdiğini, kararların dürtüsel olmasının bu aşamanın olmadığını göstermediğini, kişinin saldırıp saldırmayacağına, nasıl saldıracağına ve nasıl karşılık vereceğine karar verdiğini söyleyerek erkeklerin “kendimi kaybettim”, “bir anlık sinirdi” diye ifade ettikleri şiddeti haklı gösterme gerekçesini çürütmekte ve insanların şiddet uyguladıklarında kendilerini haklı görmelerini ironik bulmaktadır.

Scully (1990) tarafından tecavülden hüküm giymiş erkeklerle yapılan derinlemesine görüşmelerde, erkekler “kabul edenler” ve “reddedenler” diye ikiye

ayrılmıştır. Kabul edenler tecavüzün kötü bir şey olduğunu onaylamakla birlikte her iki taraf da kendilerini yaptıkları eylemden sorumlu tutmamaktadırlar. Alkol, uyuşturucu, kadının tahrik etmesi gibi nedenlerin tecavüz etmelerinde etkili olduğunu söylemektedirler. Reddedenler kadınların kendilerini baştan çıkardığını, bunu istediklerini, yeterince karşı koymadıklarını söyleyerek cinsel şiddeti gerekçelendirmektedirler. Her iki gruptaki erkekler tecavüzü, alkol ya da uyuştururcunun etkisi altında yapmışlarsa, bunu şiddeti haklı gösterecek bir neden olarak ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunun en ilginç bulgusu ise her iki gruptaki erkeklerin tecavüz sırasında ya da sonrasında kadına karşı acıma ya da suçluluk duymamalarıdır.

1.2.4. Kadınların Şiddetle Baş Etme Biçimleri

Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan araştırmalar, kadınların mücadele etme stratejilerini “aktif” ve “pasif” olmak üzere iki sınıfta ele almıştır. Davranışsal faaliyetler (gözlemlenebilen), “aktif” stratejiler, bilişsel ya da duygusal faaliyetler (gözlemlenemeyen) “pasif” stratejiler olarak gruplandırılmaktadır.

Kocacık’ın (2004) çalışmasında, bazı kadınların (%28,3) şiddete karşılık vermemeyi daha fazla tercih ettikleri görülmekte, bazıları ise bağırarak (%17,6), ağır şeyler söyleyerek (%8,8) şiddete tepki göstermektedir.

Kadınların gösterdikleri tepkilerden bir diğeri ise eşlerinin düzelmesine yardımcı olmaya çalışmaktır. Yoshihama’nın (2002) çalışmasında şiddet kurbanı kadınların %29,5’i partnerlerine yardım alması gerektiğini önermişlerdir.

İlkkararacan (1998) yaptığı çalışmada, şiddete bir şekilde karşı çıkmış kadınların %18,7’si bunun faydasını gördüklerini belirtmişler ve %6,2’si eşlerinin cezalandırıldığını ifade etmişlerdir. Şiddet uygulayan erkekler uyarılmışlar, eşleri onlarla konuşmamış, yemek yapmamış, küsmüş, bu şekilde cezalandırılmışlardır.

Kadınlar daha çok şiddetin ilerleyen dönemlerinde eşlerinden bir süreliğine ayrılmayı denemektedirler. Şiddetin devam etmesinde ise şiddet ilişkisini bitirmeyi düşünmektedirler. Yoshihama (2002), çalışmasında kadınların %45,7’sinin partnerlerini tamamen bıraktıkları, %35,7’sinin geçici bir süreliğine ayrıldıkları bulgusunu elde etmiştir.

Kadınların şiddetin etkisini azaltmak için kullanıldıkları pasif yöntemlerden biri, ilaç, alkol ya da çeşitli sakinleştiriciler almaktır. Yoshihama'nın (2002) çalışmasında kadınların %56,6'sının çeşitli sakinleştiriciler kullandıkları, %9,3'ünün alkol veya ilaç aldıkları saptanmıştır.

Şiddetin uzun süreli olması durumunda kadınlar yardım aramaya başlamaktadırlar. Kadınlar daha çok aileden, arkadaşlarından yardım almaya çalışmaktadırlar. Yoshihama (2002) çalışmasında, kadınların çoğunlukla arkadaşlarından (%73,6) ve ailelerinden (%46,5) yardım istedikleri görülmektedir.

Bazı durumlarda kadınların kendi ailelerinden gerekli destek alamadıkları gözlenmektedir. Khosla ve diğerleri (2005) tarafından yapılan araştırmada kadınlar evden kaçarak gitmek istediklerini, sıklıkla kendi ailelerine ve arkadaşlarına gittiklerini fakat her defasında tekrar geri geldiklerini ifade etmişlerdir.

Kadınlar şiddete karşı yasal destek almakta daha çekingen davranmaktadır. Yapılan çalışmalarda yasal yollara başvurma oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. İçli (1995) çalışmasında, şiddet kurbanı kadınlar ilk anda kaçıp kurtulmak (%34,9) istediklerini söylemişlerdir. Ancak kocasına karşı koymayı (%16,3) ve karakola şikayet etmeyi düşünen (%1,4) kadınların oranının çok düşük olduğu görülmüştür. Başka bir çalışmada Gülçür (1996) polisten yardım istenmesi sadece %1 oranındadır.

Kadınların yardım arama davranışlarında olumsuz tavırlarla karşılaştıkları görülmektedir. Flinck ve diğerleri (2005) yapmış olduğu çalışmada, kadınların çoğu yardım aldıkları kurumdaki kişilerin kendilerine önyargılı davrandıklarını ve kendilerine uygulanan şiddeti önemsemediklerini belirtmişlerdir.

Postmus (2004) şiddet görmüş kadının deneyimlerini ortaya çıkarmak üzere yapılmış niteliksel çalışmada, kadınlar sosyal çalışanların şüpheli ve yargılayıcı tavır gösterdiklerini hatta onlardan sözel şiddet gördüklerini belirtmişler ve bu tavır kadınların şiddetle yaşamaya devam etse miydik diye düşünmelerine neden olmuştur.

Kocacık'ın (2004) çalışmasında, kadınların şiddet karşısında yüksek oranda (%28,0) karşılık vermedikleri görülmüştür. Bir başka çalışmada Vatandaş (2003) kadınların büyük bir çoğunluğunun (%73,7), fiziksel şiddet karşısında "ağlayıp-sustukları" görülmektedir.

1.2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Kadına uygulanan şiddet yaş, sosyoekonomik durum, din, etnik köken gibi unsurlardan etkilenmemektedir. Fakat gebelik, bekarlık ve boşanmış olmak veya eşinden ayrı yaşamak kadının şiddet görme riskini arttırmaktadır. Şiddet gören kadın duygusal bakımdan, sert bir aile içerisinde pasif olmaya itilmiştir.

Yalnızca kadın olmaları sebebiyle maruz kaldıkları şiddet sebebiyle üreme dönemindeki kadınların sağlıklı yaşanacak yıllarının %5-%16'sını yitirdikleri ifade edilmektedir. Şiddet yalnızca bir sağlık problemi değil ayrıca sağlığı olumsuz etkileyen bir risk unsuru olarak da incelenmektedir. Kadına yönelik şiddet kesik, kırık, iç organ yaralanmaları, HIV dahil cinsel yolla bulaşan hastalıklara, kalıcı sakatlıklarla istenmeyen gebeliklere, organ kayıpları, PID ve düşüklere sebep teşkil edebilmektedir. Aynı zamanda şiddet gören kadınlarda kronik pelvik ağrı ve baş ağrıları sık görülen sağlık problemleri olarak ortaya çıkmaktadır. Şiddet gören kadınlarda madde kötüye kullanımı, korunmasız cinsel ilişkide bulunma gibi kendine zarar verici davranışlar sık gözlenmektedir. Şiddet gören kadınlarda depresyon, korku, azalmış özbenlik duygusu, cinsel işlevlerde bozukluklar, yeme problemleri, anksiyete, obsesif-kompulsif davranış bozukluklarıyla, post travmatik stres bozukluğuna neden olabilmektedir (Subaşı ve Akın, (t.y.), <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/>). Ayrıca şiddetin fiziksel ve ruhsal sağlık sonuçları sosyal ve duygusal olarak kişinin, ailenin ve toplumun tamamını etkilemektedir. Toplumun hayat kalitesinin azalması, intihar, cinayet, taciz, tecavüzün yükselmesi, toplumsal gelişimin yavaşlaması, suçun artması, demokratik süreçlere katılımın azalması, verimliliğin azalması, şiddetin etkilerinin kuşaktan kuşağa aktarılması şiddetin toplumsal yaşama olumsuz etkilerin başlıcaları olarak ifade edilebilir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2008: 37).

Kısa ve uzun zamanda düşünüldüğünde şiddetin etkileri kadının iş ve kariyer yaşamını olumsuz yönde etkileyerek ya da sona erdirerek, onu yoksulluğa ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmeye sürüklemektedir. Eğer şiddet aile içinde yaşanmaktaysa, aile hayatı bozulurken, çocuklar yoksulluk yaşayabilmekte ve böylece aile yaşamına olan güven ve inançlarını kaybedebilmektedirler (Mutlu, 2006: 88-89).

1.2.6. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

Tarihi kayıtlarda kadına yönelik şiddetin varlığını belgeleyen göstergelere ulaşılsa da aile içi şiddetin görünür olması, sosyal bir problem olarak tanınması oldukça yeni bir durumdur. Tarih boyunca eşler arasında şiddet var olmasına karşın, hep kapalı kapılar arkasında kalmış, dahası toplumsal normlardan biri olarak kabul görmüştür. 1970 sonrasında ise dramatik bir dönüşüm meydana gelmiştir. Bu tarihten sonra kapalı kapılar yavaş yavaş aralanmış, özel aile meselesi olarak görülen kadına ve çocuklara yönelik şiddet toplumsal bir problem olarak tartışılmaya açılmıştır (Gelles, 1997: 27).

1848 yılında Seneca Falls Kadın Hakları Bildirgesi'nin ilanıyla başladığı kabul edilen kadın hareketi, bu tarihten 1970'li yıllara kadar kadınların seçme ve seçilme, eğitim, mülkiyet, çalışma hakkı gibi konularda mücadele vermiştir. Kadın haklarında önemli bir gelişme II. Dünya Savaşı esnasında kadınların işgücüne katılmasıyla gerçekleşmiş ve "kadının yeri evidir" algısı değişmeye başlamıştır. 1960'larda ikinci dalga feminist hareketin ivme kazanmasıyla kadın haklarına ilgi yeniden hareketlenmiştir (Barnett vd., 2011: 13). Fakat 1980'lere kadar kadına yönelik şiddet konusu ciddi biçimde ilgi çekmemiştir. 1962 yılında Amerika Tıp Derneği Dergisi'nde (Journal of the American Medical Association) yayınlanan "Dövülen Çocuk Sendromu" isimli makale ile aile içi şiddet tartışmaları başlamıştır. Pediatri doktoru olan Kempe, x-ray ışınlarıyla küçük çocukların kafalarındaki çoklu kırıkları tespit etmesi üzerine çocukların ebeveynleri veya bakıcıları tarafından istismar edildiği tartışmalarını gündeme getirmiştir. Bu gelişmeler genel olarak "*aile içi şiddet*" konusuna ilginin canlanmasını sağlamıştır. Ancak kadına yönelik şiddet konusu çocuklara yönelik şiddetin gölgesinde kalmıştır (Dutton, 1999: 24). 1960 ve 1980 arasında kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışma ve kampanyalar, çocuklara yönelik şiddet konusunda yapılan çalışma ve kampanyalarla kıyaslandığında yok denecek kadar azdır. 1960'larda ikinci dalga feminist hareket aile içinde kadınların ikincil konumuna ilgi çekmeyi başarmıştır. Ancak Ulusal Kadın Hareketi (NOW) de dâhil, kadın hareketin öncüleri kadına şiddet konusunu ihmal etme eğiliminde olmuşlardır. NOW daha çok Eşit Haklar Tasarısı, iş yerlerinde kadına karşı ayrımcılığın sonlandırılması, çocukların bakımı için kamu kaynaklarından pay ayrılması ve kürtaj hakkı gibi konulara odaklanmıştır. Feministler dayak yiyen kadınların savunuculuğunu yaptıkları takdirde halkın

kendilerini aşırı radikal ve aile karşıtı olarak değerlendireceği endişesini taşımışlardır (Barnett vd., 2011: 14).

Kadına yönelik aile içi şiddet konusunda kamuoyunun büyük ilgisini çeken ilk olay 1972'de Londra'da Erin Pizzey tarafından Chiswick Kadın Sığınağı'nın (*Chiswick Women's Refuge*) açılmasıdır (Barnett vd., 2011: 14.). 1973'te Eiren Preziy, "*Scream Quietly or the Neighbours Will Hear*" isimli kitabını yayınlamış ve aynı isimle bu kitabın bir filmi yapılmıştır. Her ikisi de hem Avrupa'da hem Amerika'da büyük ilgi görmüştür. Aynı tarihlerde Amerika'da kadın grupları şiddete uğrayan kadınlar için kadın sığınma evleri kurmaya başlamışlardır (Gelles, 1997: 33). 1976 yılında Ulusal Kadın Örgütü (NOW) kadına yönelik şiddetin toplumun temel sorunlardan biri olduğunu kabul ederek konuyla ilgili araştırmalar yapılmasına öncülük etmiştir ((Barnett vd., 2011: 14). Ancak daha önce ifade edildiği gibi 1980'lere kadar toplumun ve uzmanların kadına yönelik şiddet konusuna ilgisi çocuk istismarı veya çocuklara karşı şiddet konusunun gerisinde kalmış, çoğunlukla da bu konunun içinde ele alınmıştır. 1980 sonrasında ise kadına yönelik şiddetin çocuklara yönelik şiddetten ayrı, özel biçimde ele alınması gereken bir problem olduğu görülmüştür (Gelles, 1997: 33)

1938'den beri yayın yapan *Journal of Marriage and the Family* dergisi 1971 yılında ilk defa aile içi şiddet konusuna yer verilmiştir. 1980 sonrasında ise kadına yönelik şiddet konusunda sosyal bilimlerin hiçbir alanında gözlenmeyen çok hızlı bir gelişme gerçekleşmiştir. Çok sayıda dergi (*Journal of Family Psychology*, *Abuse, Violence, Violence Against Women*, *Child Abuse and Neglect*, *Journal of Child Sexual Abuse and the Law*, *Journal of Elder Abuse and Neglect*, *Maltreatment and Neglect*, *Journal of Emotional Abuse*, *Journal of Family Violence*, *Journal of Interpersonal Violence*, *Journal of Child Sexual Abuse, Violence and Victims* gibi dergiler bunlardan bazılarıdır) aile içi şiddeti çeşitli yönleriyle ele alan çalışmalar yayınlanmıştır. Bu tarihten sonra sosyal ve politik yaklaşımları farklı olmakla birlikte çok sayıda toplumsal örgüt, kadına şiddeti ciddi bir sosyal problem olarak tanıtmak, toplumsal farkındalığı geliştirmek ve bununla mücadele etmek için çalışmıştır. Özellikle halk sağlığı uzmanları kadına yönelik şiddetin fiziksel sağlık ve ruh sağlığı üzerinde sayısız olumsuz sonuçları olduğunu göstermişlerdir. Kadına yönelik şiddet hareketi kurbanların gerçekleştirdiği bir taban hareketidir. Ancak artık çeşitli örgütlerin, devlet yetkililerinin, sağlık

kuruluşlarının, yasal kurumların savunuculuğunu yaptığı bir hareket olmuştur (Barnett vd., 2011: 14).

Türkiye’de aile içi kadına yönelik şiddet 1980’li yılların sonu 1990’ların başında gündeme gelmiştir. Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi Türkiye’de de kadın hareketinin öncülük ettiği toplantılar, kampanyalar, sokak eylemleri aile içi şiddetin görünürlük kazanmasında önemli etkiye sahip olmuştur. Türkiye’de kadına yönelik şiddete kamuoyunun ilgisini çeken ilk olay 17 Mayıs 1987 tarihinde 1000 kadının katılımıyla gerçekleşen "Dayağa Hayır" yürüyüşüdür. Bu yürüyüş, 4 Nisan 1987’de Çankırı hakimi Mustafa Durmuş’un “Kadının sırtından sopa, karnından da sığa eksik edilmez” atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile kadının açtığı boşanma davasını reddetmesi üzerine gerçekleşmiştir. Alınan bu mahkeme kararı üzerine kadınlar ilk defa kadına yönelik şiddete karşı seslerini yükseltmişlerdir (Yüksel, 1995: 348; Altınay ve Arat, 2008: 17). Dayağa Hayır yürüyüşünden sonra ikinci büyük toplantı ise 4 Ekim 1987’de Kariye müzesi bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Şenlik biçiminde gerçekleştirilen bu toplantıda aile, çocuk, cinsiyetçilik gibi çeşitli konular tartışılmıştır. Şenlikten elde edilen gelir ile kadın dayağına açıkça karşı çıkmak için şiddetin tanıklarının hikâyelerine yer verilen “*Bağır Herkes Duysun*” isimli kitap hazırlanmış ve 1988’de yayınlamıştır (Yüksel, 1995: 348).

1980’li yıllarda kadına yönelik şiddet, feminist kadınlar tarafından sokaklarda protesto edilmeye devam etmiştir. 1989’da Ankara’da başlayan ve İstanbul’da devam eden “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” kampanyası en çok ses getiren kampanyalardan olmuştur. Feminist kadınlar sokak eylemelerinin yanında kurdukları “Kadın Çevresi”, “Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği” gibi yapılarla kurumsallaşmaya çalışmışlardır. Şiddet yaşayan kadınlara destek vermek, aile içinde sergilenen şiddeti sorgulamak, kadın sığınma evi açmak amaçlarıyla 1990 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1991 yılında İstanbul’da Kadın Dayanışma Vakfı kurulmuştur. Kadın Dayanışma Vakfı Altındağ Belediyesinin yardımıyla 1993 yılında ilk bağımsız kadın sığınma evini açmıştır (Altınay ve Arat, 2008: 20-21).

1980 sonrasında ulusal ve uluslararası düzeyde kadın hareketinin güç kazanmasıyla kadına yönelik şiddet bir yandan akademik alana yoğun biçimde konu olurken diğer taraftan da örgütlenme, yasal reform ve siyasî tartışmalara konu olmuştur

(Altınay & Arat, 2007: 50). Bu dönemde kadına yönelik şiddet olgusu toplumsal sorun ve insan hakkı ihlali olarak tanımlanmıştır. Bu manada kadına yönelik şiddet, özellikle de aile içinde şiddetle mücadeleye yönelik hizmetlerin gelişmesi, yasal düzenlemelerin yapılması ve şiddetle mücadelenin kurumsallaşmaya başlaması bu döneme denk düşmektedir (Bozkurt-Şener, 2011: 25).

Avrupa Konseyi'nde ve Avrupa Birliği'nde 2000'lere kadar kadına yönelik şiddet alanında özel bir düzenleme hayata geçirilmemiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa Komisyonu'nun tavsiye kararlarında kadına yönelik şiddet konusu *iş yerinde cinsel tacizin önlenmesi* olarak yalnızca çalışma hayatıyla kısıtlandırılmıştır. 24 Ocak 2000 tarihinde Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen Daphne Programı'nda "*şiddet*" oldukça geniş şekilde tanımlaması yapılmıştır. Buna göre; cinsel taciz, tecavüz, aile içi şiddet, işyerinde, eğitim kurumlarında tehdit ve sindirme amaçlı konuşmalar, kadın ticareti, baskılar, ticarî sömürü ve bu gibi davranışlar "*cinsiyete dayalı şiddet*" olarak ifade edilmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen tavsiye kararında aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi metotlarına derinlemesine yer verilmiştir (Moroğlu, 2012: 363).

Türkiye'nin 1985 yılında imzaladığı —Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi- (CEDAW), kadınla ilgili koordinatör veya icracı bir birim kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Buna bağlı olarak "Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı" kurulmuştur. Kurum, sivil toplum örgütlerinin de desteğiyle önemli çalışmaların yapılmasını sağlamıştır. Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda atılan en önemli adım 17 Ocak 1998'de yürürlüğe giren 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun"dur. Kanun aile içinde şiddete uğrayanları korumak için, şiddet uygulayanı ihtar, evden uzaklaştırma ve hapisle cezalandırmayı öngörmektedir. 1999 yılında Helsinki'de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Zirve Toplantısı'nda Türkiye'nin adaylık statüsünün tanınması 2000 sonrasında gerçekleştirilen yasal reformların itici gücünü meydana getirmiştir. Böylece 2000'li yıllar, gerçekleştirilen yasal reformlar vasıtasıyla kadına yönelik şiddetle mücadelenin daha da kurumsallaşarak bir üst seviyeye taşındığı dönem haline gelmiştir. 2000'li yıllarla beraber başta Anayasa olmak üzere yasalarda kadın-erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmeye çalışılmıştır. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan reformlarla, Türkiye'de tüm mevzuat, kadın-erkek eşitliği ilkesini gözetken ve

kadına yönelik şiddete tolerans tanımayan bir yapıya kavuşturulmuştur. Ayrıca, Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma görevi verilmiştir (KSGM, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015). Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'nda kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılık içeren maddeler çıkarılarak tekrardan düzenlenmiştir. 22 Kasım 2001 tarihinde Yeni Medeni Kanun kabul edilmiş, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni medeni kanunda “Evlilik birliğinin reisi kocadır, evlilik birliğini koca temsil eder, karının ikametgâhı kocanın ikametgâhıdır.” gibi eşitlik ilkelerini zedeleyen ifadeler çıkarılmıştır (Altınay ve Arat, 2007: 28).

Tüm bu gelişmelerle birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2009 yılında eşinden şiddet gören kadını korumadığı gerekçesiyle Türkiye'yi cezalandırmıştır. Nahide Opuz 2002 yılında eşinden şiddet gördüğü ve eşinin annesini öldürmesi gerekçesiyle AHİM'e başvurmuştur. AHİM 9 Haziran 2009 tarihinde Strazburg mahkemesinde davayı sonuçlandırmıştır. Opuz'un annesinin ölümüne ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 2. maddesindeki “Yaşama Hakkı” nın, Opuz'un kocasının uyguladığı aile içi şiddete karşı korumamasına ilişkin olarak AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine ve AİHS'in 14. maddesindeki “Ayrımcılık Yasağı” nın ihlal edildiğine hükmederek Türkiye'yi tazminat ile cezalandırmıştır. Böylece AHİM kadına yönelik şiddet konusunda ilk kez bir devleti cezalandırmıştır (ECHR, 2009). Türkiye AHİM'in vermiş olduğu kararın etkisiyle, 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” u, 8 Mart 2012 Dünya Kadınlar Günü'nde TBMM'de kabul ederek 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe koymuştur (Resmi Gazete, 2012, Sayı: 28239). Söz konusu kanun ile kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele bir üst seviyeye taşınmış, kanunda şiddet mağduru, şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali olan kişiye yönelik tedbirler ve usul kuralları ayrıntılarıyla düzenlenmiştir (KSGM, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015). Kanunla, kadına yönelik şiddetle mücadele kurumsal düzeye gelmiş, şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanabilmesi için şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması kararlaştırılmış ve bu merkezlerin şiddet uygulayan kişilere de destek hizmetleri sunması planlanmış ayrıca kurumlar arası koordinasyon ve eğitim öngörülmüştür (Uğur, 2012: 341).

1.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHÇESİ

Şiddetin özelliğinin toplumun yapısına göre farklılık göstermesiyle birlikte, aynı toplum yapısı zaman içinde farklılık gösterebilir. Şiddetin özelliklerinde oluşan değişimler genel olarak sosyal değişme süreci ile alakalıdır (Balcıoğlu, 2001: 18). Saldırganlık davranışı bir amaca hizmet etmek için uygulanır. Bugün için böyle bir davranışın gerekliliği elbette sorgulanabilir. Fakat çok eski devirlerde yaşayan insanlar için saldırganlık yaşamak için ihtiyaç olan bir özellik olarak görülmüştür (Savrun, 2000:2).

Aile içi şiddetin varlığına ait kanıtlar yazılı tarihin başlangıcına kadar uzanmaktadır. Bugün aile içi şiddet olarak düşünülen birçok davranış, dünya üzerinde değişik tarihsel dönemlerde ve farklı topluluklarda sosyal ve yasal olarak kabul edilebilir olmuştur. Bu bize kişiler arasındaki ilişkilerde kabul edilebilir davranışların standartlarının ne kadar evrimleştiğini de göstermektedir (Rubenser, 2007: 733-734). Tarih boyunca evin erkekler ve kadınların toplumsal rollerinin ayrımlaştırıldığı özel ve mahremiyet yeri olduğu düşünülmüştür (Rubenser, 2007: 736). Erkeğin karısını kontrol edebilmesi için şiddet kullanmasına birçok kültürde izin verilmiş, hatta bazı toplumlarda bazı dönemlerde yasalarla da desteklenmiştir (İçli, 2007: 382). Cinsel suçlar ise eski çağlardan beri bu kapsam dışında en ağır cezalandırılan suçlardan biri olmuştur. Örneğin, Hitit yasalarında ensest gibi cinsel suçlar “hurkil/hurkel” olarak adlandırılmakta bu tür suçları işleyenler kesinlikle ölüm cezasına çarptırılmakta ve bağışlanmak amacıyla krala başvurabilme olanağından yoksun bırakılmaktadırlar (Yirmibeşoğlu, 2007: 39).

Kadınlara ve çocuklara karşı şiddete izin veren meşru ve toplumsal geleneklerin eski medeniyetlerden itibaren başladığını görmekteyiz. Bilinen en eski yazılı kanun olan Hamurabi Yasalarında eş veya çocuğu disiplin altına almak için özel hükümler bulunmaktadır. Örneğin ailenin reisi olarak erkek eşini aldatırken yakaladığında idam etme veya nehirde boğma hakkına sahipti. Ayrıca erkek borçlarını ödemek için eşini ve çocuklarını üç yıllığına kölelik için satabiliyordu ve istediği zaman evliliği bitirebilme hakkına sahipti. Evlenmemiş bir kıza tecavüz olayı sonucunda kız tecavüzcüsüyle evlenmeye zorlanır ve tecavüzcünün cezası ise kız ile evlenmek ve maddi ceza ödemek olarak belirlenmişti. Aynı şekilde aile içindeki kısıtlamaları İbrani Yasalarında, Yunan

Yasalarında da görülmektedir. Roma İmparatorluğu döneminde dövme, boşanma ve katletmenin aile reisi erkeğin özel hakları olsa da; üst sınıf kadınların kocalarının aşırı şiddetine maruz kalma durumunda boşanabilmesine izin verildiği, alt sınıftaki kadınlarda ise böyle bir hakkın olmadığı görülmektedir. Büyük Konstantin eşini gerçekten bir zina davranışı yaparken yakalamamış olmasına rağmen, zina şüphesi nedeniyle kaynar suya atarak idam ettirmiş olan ilk imparatorudur (Rubenser, 2007: 734).

Kadına yönelik şiddetin insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, bu konunun hem siyaset sahnesinde, hem de akademik çalışmalarda oldukça kısa bir tarihi vardır. İkinci dalga feminist hareketin Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve dünyanın diğer bazı alanlarında eş zamanlı olarak gelişmesiyle beraber, 1960'ların sonunda sorunsallaştırılmaya başlanan “kadına yönelik şiddet” bugün çok yoğun ve hareketli bir çalışma, örgütlenme, kanuni reform ve politik tartışma konusu haline gelmiştir. 1970’li yıllarda bilimsel çalışmalarda yeri bulunmayan şiddet olgusugünümüzde Violence Against Women; Journal of Interpersonal Violence ve Journal of Family Violence gibi sadece bu alandaki araştırmalara yer veren bilimsel dergiler ve diğer birçok yayın vasıtası ile incelenmektedir (Eşkinat, 2013: 37).

1.3.1. Dünya’da Kadına Yönelik Şiddet

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde 1884 yılına kadar, erkeğin eşini dövmesi kanuni olarak kabul edilen bir haldi. 18. ve 19. yüzyılda İngiltere’de erkek, ailesi üstünde tüm haklara sahip konumdaydı. Erkeğin eşini denetim altına alması amacıyla baskı ve şiddet olmak üzere herhangi bir yola başvurusu, işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövmesi kanuni olarak mümkündü. Bu, 1920’lerde bütün eyaletlerde, en azından kanunlarda ceza içerisine alınmıştır (Heisse 1993’den aktaran Dişsiz ve Şahin 2008: 52).

Aile içi şiddet konusunda belki de en meşhur yasa olarak bilinen İşaret Parmağı Yasası daha önceden herhangi bir sınır olmayan aile içi şiddete bir sınırlama getirdiğinden kadınlara yönelik davranış konusunda bir gelişme olarak görülmektedir (Rubenser, 2007: 735). Buna karşılık geleneksel İngiliz hukukunda kadınlar, babalarının ve kocalarının mülkü sayılıyorlardı. Thomas Hardy’nin *The Mayor of Casterbridge* (1886) adlı yapıtında da aktarıldığı gibi, gelenek gereğince, karısından kurtulmak

isteyen ve boşanma imkanı olmayan veya bu yolu masraflı bulan koca, karısının üzerindeki “mülkiyet” hakkını belirginleştirmek için karısının boynuna bir kayış takarak müzayede alanına götürerek açık artırmayla satışa çıkardığı ifade edilmiştir (Yirmibeşoğlu, 2007: 36).

Erkek ve kadın eşit değil, erkeğin üstün kabul edildiği dönemin bitmesi, kadınların kendilerini kontrol etmede ve ailenin medenileşmesinde daha üstün görülerek erkeklere eşit bir statü elde etmeleri 19’uncu yüzyılın sonlarında başlamıştır (Dallos ve McLaughin, 1993: 7-11’den aktaran İçli, 2007: 382). 19’uncu yüzyıl ile birlikte, şiddetin sosyo-psikolojik boyutunda yapılan çalışmalar, toplumun yapılarının ve hareketliliğin, toplumsal dönüşümün yönü konularına odaklanmıştır. Hızlı toplumsal dönüşümün şiddete neden olan yeni yasaklamaları ortaya çıkardığını, toplumsal değişimin hızlı bir ekonomik gelişme ile beraber olmasının şiddeti azalttığı, yapılan araştırmalarda izlenmiştir (Campbell ve Muncer, 1990’dan aktaran Balcıoğlu, 2001: 21). Toplumun değer yargılarının tekrardan şekillendirilmesinde bir etken olan dönüşüm ve gelişmeler birinci derecede aile büyüklüğüne, aynı zamanda gerek aile içi ve gerekse aile bireylerinin toplumla ilişkilerini, kısaca aile yapısını bütünüyle etkilemektedir (Balcıoğlu, 2001: 15). Buna rağmen İngiltere’de aile içi şiddet konusu yasa koyucunun 1975’e dek dikkatini çekmemiş ve evlilik içi tecavüz ise 1992’ye kadar suç sayılmaması erkek egemenliğini doğal sayan geleneksel yaklaşımın yasalar tarafından da paylaşıldığını göstermektedir (Yirmibeşoğlu, 2007: 37).

WHO’nun 2002 yılı çalışmasına göre; kadınların %47’si civarı ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu, kadın cinayet kurbanlarının %70’i civarının erkek partnerleri tarafından öldürüldüğü tespit edilmiştir. WHO’nun 2005 yılındaki “Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Raporu”na göre de; kadınlar arasında hayat boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında tespit edilmiş ve kadınların eşleri tarafından “yumruklanma”, “yerde sürüklenme”, “silahla tehdit edilme”, “tekmelenme” gibi ağır şiddet biçimlerinin uygulanma sıklığı %4-49 arasında olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada cinsel şiddet sıklığı ise; %6-59 oranında olduğu tespit edilmiştir (Dişsiz ve Şahin 2008:53).

French (1993) ABD’de yapmış olduğu çalışmada 1,8 milyondan fazla erkeğin eşlerine ağır şekilde fiziksel şiddet uyguladığını tespit etmiştir. Çalışmada çiftlerin

%28'inin ilişkilerinde fiziksel şiddet maruz kaldığı belirtilmiştir. Araştırmalar erkeklerin ilişkilerinde eşine ya da sevgilisine bir kez olsun fiziksel şiddet uygulayanların oranının tüm çiftler için %50'ye yaklaştığını göstermektedir.

Pallitto ve O'Campo (2004) Amerika'da 3451 evli kadınla yaptıkları araştırmada, aile içi şiddetle istenmeyen gebelikler arasındaki ilişki incelenmiş, istemeden gebe kalma ile fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalma arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmuştur. Kadınların %55'i en az bir kez istemedikleri halde gebe kaldıklarını belirtmişler ve %38'i daha önceki veya şimdiki eşleri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete uğradıklarını belirtmiştir.

Bates ve diğerleri (2004) yaptıkları çalışmada Bangladeş'in altı farklı kasabasında yaşayan evli kadınların, uğradıkları aile içi şiddetin türü, yoğunluğu ile kadınların sosyal ve ekonomik durumları arasındaki ilişki araştırılmış, araştırmaya katılan 1200 kadından %67.0'ı bir şekilde aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir.

Almosaed (2004) Suudi Arabistan'da toplumunun kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını inceleyen çalışmada, erkeklerin %30.0'ı, ailelerindeki kadınları istismar ettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların %41.0'ının fiziksel şiddete maruz kaldıkları sonucu elde edilmiştir.

Coker ve diğerleri (2005) ABD'de 1152 kadınla yapılan çalışmada, kadınların %54'inin farklı şiddet çeşitlerine maruz kaldıkları, %24'ünün ise ağır şiddet gördüğü bulgusu elde edilmiştir.

Haris ve diğerleri (2005) Amerika ve Meksika doğumlu Latinlerle yaptıkları araştırma sonuçlarında kadınların %35'i şiddet gördüğünü, %25,4'ü sadece sözel şiddet gördüğünü, %3,4'ü fiziksel tehdit yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Khosla ve diğerleri (2005) tarafından Kuzey Hindistan'da yapılan gebelik döneminde aile içi şiddet araştırmasında 991 evli kadınla görüşülmüştür. Kadınlara uygulanan şiddet sadece eş (%48,2) tarafından değildir. Kadınlar, aynı zamanda kayınvalidesinden (%61,3), görüncesinden (%22,6) de şiddet görmektedir. Bu kadınların 282'si (%28,4) gebelik dönemlerinde şiddet gördüklerini bildirmiştir.

Krishman (2005) Güney Hindistan'ın kırsal kesiminde evlilik içi şiddetle cinsiyet, sınıf ve ekonomik eşitsizlikler arasındaki ilişkiyi inceleyen alan çalışmasında; çalışmaya

dahil olan kadınların %34'ü, eşlerince fiziksel veya cinsel şiddete zorlandıkları ya da her ikisine birlikte maruz kaldıklarını belirtmiştir.

İngiltere'de her yıl yaklaşık 3 milyon kadın türlü şiddet olaylarıyla karşı karşıya kaldığı, okuldaki her üç kızdan birinin elle tacize maruz kaldığı, 13-17 yaşları arasındaki kızların %33'ünün cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. İngiltere'de 2009 yılında Zorla Evlilik Birimine 1600 başvuru yapıldığı ve bunların %86'sının kadın olduğu, kadına yönelik şiddetin İngiltere ve Galler ekonomisine yıllık toplam maliyetinin ise 40 milyar dolar olduğu verilerden anlaşılmaktadır. Aile içi şiddetin Amerika Birleşik Devletlerine maliyetinin 2003 yılında 8 milyar dolar olduğu bildirilmiştir. 2005 yılında ise beş yıllık bir dönem için 4 milyar dolar kaynak aktarıldığı açıklanmaktadır (İHİK, 2012: 19).

Dünya üzerinde kadına yönelik şiddet olaylarının dağılımını incelediğimizde ülkelerin gelişmişlik düzeyi, kadına yönelik şiddetle ilgili hukuksal düzenlemelerin ve egemen ataerkil değerlerin varlığı ile alakalı olarak ülkeler arasında değişiklikler olduğunu söylemek mümkündür. (Karal ve Aydemir 2012: 44).

1.3.2. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet

Türklerde aile çok önemli bir unsurdur. Bütün kültürel ve sosyal değerleri bünyesinde toplar ve kültürü nesilden nesile aktarır. Kadın da Türklerde ailenin önemli bir şahsıdır. Kadının erkeğin yardımcısı olduğunu Dede Korkut Destanları'nda görülmektedir. Radloff'a göre erkeğin kadına dayak atması eski Türklerde duyulmamış bir olaydır. Eşler arasında karşılıklı şefkat ve saygı vardır (Nurin, 1994: 23). Zaman içerisinde kültürün etkisiyle bu durumun olumsuz yönde değiştiğini görmekteyiz. Bugün gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de kadına yönelik şiddet çok önemli bir sosyal sorun haline almıştır. İçinde bulunduğumuz çağda şiddet toplumuna dönüştüğümüzü söyleyebiliriz. Türkiye'de yıllar boyu saldırgan davranışlar, şiddet eylemleri, kargaşa, terör karşısında bireysel ve toplumsal olarak tepkisel kaçma ya da savaşma yollarının kullanılmış olması, "şiddet toplumu" durumuna gelinmesine yol açmıştır (Köknel, 2000: 135). Sosyal hayatımızda "at, avrat, silah" sözleriyle fertlerin günlük yaşamına giren silahlar, insanları yok eden, öldüren ölüm aygıtı haline gelmiştir. Toplumların geleneğinde, göreneğinde, zihninde,

geleceğinde, geçmişinde silahlar hem önemli hem de değerlidir (Köknel, 1996'dan aktaran Balcıoğlu, 2001:149). Silah toplumumuzda şiddet kültürünün tırmanmasında çok önemli bir etkidir. Bizim toplumumuzda silah bir güç sembolüdür. Silahın simgelediği bu hatalı kavram doğrultusunda silahın yaratabileceği bireysel ve toplumsal sorunlar ortadadır. Düğünlerde, maçlarda, toplantılarda rastgele havaya ateş açmak artık adeta gelenek haline gelmiştir (Kocabaşoğlu, 2000: 30).

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin, daha çok sosyo-kültürel unsurlar ve konunun geleneksel gizemi sebebiyle aile duvarlarını aşip meydana gelmesi veya çıkarılması güç olmaktadır. Batı toplumlarında bu konuyla alakalı bilimsel araştırmalar son elli yıl civarını kapsarken, ülkemizde yalnızca son 20 yıldır konuyla alakalı çalışmalara rastlanılmaktadır (Vatandaş, 2003: 12).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun (1995), Türkiye genelinde, kent ve kırsal kesimini temsil edecek genişlikte, 4287 hanede yaptığı çalışmada, kadınların %84'inin sözel, %78,9'unun fiziksel, %29,3'ünün duygusal, %17,5'inin ekonomik, %9,1'inin cinsel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır.

Gülçür (1996) tarafından Ankara'da 18-67 yaşları arasında, en az bir kez eşi olmuş 155 kadınla yapılan çalışmada, kadınların %89'unun psikolojik şiddet, %39'unun fiziksel şiddet, %15'inin cinsel şiddet, %2'sinin yaşamını tehdit edecek düzeyde şiddete en az bir kez maruz kaldıkları saptanmıştır.

İlkkaracan (1998) tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 19 yerleşim biriminde 15 yaş ve üstü 599 kadınla yapılan çalışmada, kadınlar eşleri tarafından sık sık sözel (%25,9), duygusal (%17,5), fiziksel (%15,4) ve cinsel (%16,3) şiddete maruz kaldıklarını belirlenmiştir.

Yanikkerem (2002) tarafından İzmir'de dört sağlık ocağı bölgesinde 345 evli kadınla yapılan araştırmada, kadınların %37'si fiziksel şiddete maruz kalmakta, her beş kadın biri gebelik döneminde şiddet görmekte, %41,4'ü eşleri tarafından aşağılanmaktadır. Kadınların %60'ının ekonomik güvencesi yoktur. Kadınların %40,5'i eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanmaktadır. %19,7 kadın kendini iyi hissetmediği durumlarda bile eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanmaktadır.

Kocacık (2004) Adıyaman, Denizli ve Kırklareli illerinde 695 kadınla yaptığı araştırma bulgularında, kadınların yarısından fazlasının (%56,4), şu an yaşadıkları kendi

ailelerinde şiddet gördüğü ve şiddetin uzun süre devam ettiği saptanmıştır. Kadınların %75'i iki yıl ve daha fazla süredir şiddet gördüğünü, %25'i bir yıldan daha az bir süredir şiddet gördüklerini belirtmişlerdir.

Altınay ve Arat'ın (2007) 'Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet' araştırması diğer çalışmalara göre Türkiye'yi temsil yeteneği yüksek ilk çalışmalardan birisi olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmaya göre; "hayatı boyunca" eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı Türkiye örnekleminde % 35,0, Doğu örnekleminde ise %40 olarak bulunmuştur. Aynı çalışmada Türkiye'de en az bir kez "istemediği zamanlarda cinsel ilişkiye zorlanan" kadınların oranı %14'dür. Türkiye'de cinsel şiddete uğradığını söyleyenlerin % 67'si aynı zamanda fiziksel şiddete de maruz kalmıştır. Çalışmada "gelir getiren bir iş yapmak, çalışmak istesenez eşiniz sizi engeller mi?" sorusuna çalışmayan kadınların % 36'sı "evet, engeller" cevabını vermiştir ve bu oran Doğu örnekleminde %52'ye çıkmıştır.

İçişleri Bakanlığı verilerine göre son 7 yılda öldürülen kadın sayısının yüzde 1400 artış gösterdiği, 2006 yılından bu tarafa kadın ölümlerinin en çok olduğu yılın ise 2011 yılı olduğu saptanmıştır. Adalet Bakanlığı'nın çalışmalarında 2002 yılında 66 olan kadın cinayeti sayısı, 2007 yılında 1077'ye yükselmiştir (TUİK, 2013: 119).

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) verilerine göre, tecavüz ve taciz gibi cinsel saldırı suçlarında son beş yılda %30 artış yaşandığı anlaşılmaktadır. 2006'da 528, 2007'de 473, 2008'de 577, 2009'da 652 kadının tecavüze uğradığı; 2006 yılında 489, 2007 yılında 540, 2008 yılında 589, 2009 yılında 624 cinsel taciz olayı yaşandığı görülmektedir. 2005-2010 yıllarında, yüz binin üzerinde kadının cinsel saldırı sonucunda mağdur olduğu, mağdur kadınların ise yüzde 40'ının hiç şikayetçi olmadığı anlaşılmaktadır (TUİK, 2013: 119).

Kadına yönelik şiddetin ataerkil kültürel kodlar açısından desteklendiğini ve sosyalizasyon sürecinde üretildiğini gözler önüne seren örneklerden biri de Can'ın (2012: 12-13) Niğde il merkezinde yapmış olduğu ataerkil değerler sistemi ve kadına yönelik şiddet çalışmasıdır. Çalışma, kız ve erkek çocuğa bakış açısından, onların sosyalizasyon süreçlerindeki ebeveyn davranışlarındaki değişiklikleri ortaya çıkarmakta, erkek çocukların serbest şekilde yetiştirildiğinin, kadına yönelik şiddeti

meşru gören davranışları destekleyen bir toplumsal yapının varlığını vurgulamaktadır.
(Gödelek 2005:102).

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYADA TOPLUMSAL CİNSİYET VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

2.1. HABER KAVRAMI VE DEĞERİ

Medya, diğer toplumsal kurumlar gibi zaman içinde biçimlenmiş ve teknolojinin ilerlemesi ile değişiklik göstermiştir, toplumsal değişmeye ve teknolojik gelişmeye bağlı olarak değişiklik göstermeye devam etmektedir. Medyada sunulan haberler, toplumun kültürü ile değerlendirildiğinde anlam kazanmaktadır. Tokgöz, haberin anlamının “Toplumda geçerli ve kullanımda olan iletişim teknolojisi ve mevcut toplumsal yapı” ile değerlendirildiğinde anlamlandırılabilceğini belirtmektedir (Tokgöz, 2008:196).

Toplumsal yapıyla yakından ilgili olan haber, insanların bilgi alma ve haberdar olma ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Yüksel, haberi: “Bir olay, bir olgu üzerine edinilen, iletişim ya da yayın organlarıyla verilen bilgi. Haber insanları ilgilendiren zamanlı olan, fikrin, olayın, sorunun özeti” olarak tanımlamaktadır (Yüksel, 2005: 55). Bir olayın haber olarak değerlendirilebilmesinde ise bazı değerlere sahip olması gerekmektedir. Bu değerler farklı kaynaklarda sayıca değişiklik gösterse de genel olarak haber değerleri; zamanlılık, yakınlık, önemlilik, ilgililik, ilginçlik, nadirlik ve heyecanlılık çerçevesinde değerlendirilmektedir. Zamanlılık, haberin zamanı, yeniliği ve geçmişte olan bir olay olsa da yeni bildirilmesiyle ilgilidir. Yakınlık, olayın nerede meydana geldiği ile ilgilidir ve insanlar dünyada, ülkelerinde meydana gelen olaylardan belki de daha çok yakın çevrelerinde gerçekleşen olayları merak duymaktadırlar. Heyecanlılık, haberin insanların mutluluk, korku, üzüntü gibi duygularını etkilemesidir. Önemlilik, haberin toplumun büyük bir kesimini etkileyip etkileyemediği ile ilgilidir ve önemli görülen haberler gazetelerin en çok okunan ve dikkat çeken birinci sayfalarında yer almaktadırlar. İlgililik, haberin öneminde olduğu gibi haberin toplumun ne kadar büyük bir kesimini ilgilendirdiği ve etkilediği ile ilgilidir. İlginçlik, haberin dikkat çekmesi ve okunması haberin ilginçliği ile bağlantılıdır. Bu nedenle de özellikle kadına yönelik şiddet haberleri sansasyonel bir şekilde gazetelerde yer almakta ve dikkat çekici fotoğraflarla haberdeki ilginçlik desteklenmektedir. Nadirlik, ilginçlikle benzer bir şekilde her zaman karşılaşılmayan nadir olayların haber yapılmasıdır. Ancak kadına

yönelik şiddet haberleri gazetelerin birinci sayfalarında manşete taşındıklarında medya açısından nadir ve ilginç olaylar olarak görülse de toplum tarafından her zaman yaşanabilecek olaylar olarak anlaşılacak bu durumun kanıksanmasına ve normal görülmesine neden olmaktadır.

2.2. MEDYA VE ŞİDDET

Medya, günümüz insanının her dakika, herhangi bir şekilde karşı karşıya geldiği ve dolaylı ya da dolaysız olarak kendisinden etkilendiği araçlar bütünüdür. İletişim teknolojisi, her gün yeni teknik buluşlarla büyük değişim ve dönüşümleri yaşamakta ve büyük bir güç haline gelmektedir. Bu alanda hızlı gelişmeler neredeyse insan kontrolünden çıkıp insanı kontrol eder hale gelmiştir.

Medya, yaşanan toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişmeleri izlemesi yönünden günümüz insanının kullandığı son derece önemli bir araç olmuştur. Yakın çevresi dışındaki gelişme ve değişimleri medya aracılığıyla izleyen modern kişi kitle iletişimin doğası sonucu sürekli olarak tek taraflı bir mesaj bombardımanına maruz kalmaktadır. Medyanın sunmuş olduğu her mesaj, elbette kişiler açısından hiç bir sorgulama yapılmadan kabul edilen bir tüketim malzemesi değildir. Bununla beraber medya, modern toplumdaki kişilerin düşüncelerinin oluşmasında, onların davranış kalıplarının değişmesinde önemli bir görevi bulunmaktadır. Medya, bir anlamda kişileri çevresinden ve dünyadan soyutlanmış bir biçimde yaşamasını engelleyen önemli bir kurumsal yapı konumundadır (Gökulu, 2013: 1838).

Medyanın hızlı bir şekilde gelişmesi toplum üzerindeki etkisini arttırırken, beraberinde yeni tartışmalar ve yeni araştırmalar ortaya çıkarmıştır. “Medya ve şiddet” sorunu bunların başında gelmektedir. Son zamanlarda toplumda şiddet olaylarının tırmanmasıyla beraber toplumun türlü alanlarında, medyanın şiddet olgusunu yönlendirmede etkisinin olup olmadığı araştırılmaktadır. Medyanın toplum üzerindeki etkisini gelişen dünya şartları içinde yadsımak imkanı değildir ve yine medyanın insan davranışlarının biçimlenmesinde önemli bir rolü olduğu da bilinen bir durumdur. Ancak etkisinin hangi yönde olması gerektiğinin tartışılması gerekmektedir. Medya toplumda var olanı yansıtmakta ve dış gerçekleri aktarmaktadır. Bununla beraber basın yayın organlarının toplumu bilgilendirirken aktardığı mesajlarda şiddet olgusunun dozunu

ayarlandığını söylemek zordur. Günümüzde medyada şiddet bir araç olarak kullanılmakta ve içinde şiddet olmayan bir haberin haber olarak nitelendirilmesi çok fazlada söz konusu olmamaktadır. Bu durum dünyada olup bitenler hep bu kadar olumsuz mu sorularına, karamsar bir bakış açısına yol açarak medyanın toplumda gözlenen şiddeti artırdığı tartışmalarını başlatmıştır. Bu tartışmalar sürerken son günlerde medyanın kendisi de şiddet davranışlarının hedefi haline gelmiştir (Palabıyıköglü, 1997:123).

Medya ve şiddet arasındaki ilişkinin bir diğer önemli boyutu da, medyada yer alan şiddet haberlerinin, gerçekleşen şiddet suçlarına oranla ne sıklıkla haber yapıldığı konusudur. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, medyanın genellikle şiddet suçlarını yoğun bir şekilde haber yaptığı görülmektedir. Örneğin İngiltere’de yapılan bir çalışmada bir aylık süre zarfında Britanya Suç Araştırması şiddet suçlarının genel suçlara oranının % 6 düzeyinde olmasına karşın İngiliz gazetelerinin genel suç haberlerine oranla şiddet suçlarını % 64,5 oranında haber yaptığı gözlemlenmiştir (Williams ve Dickinson 1993: 40).

Kızmaz (2006)’a göre, ülkemizde kitle iletişim araçlarına yansıyan şiddet faaliyetlerinin oluşmasında aşağıdaki unsurların önemli ölçüde etkili olduğu ifade edilmiştir (Kızmaz, 2006: 251):

- Boşanma ile alakalı yaşanan problemler,
- Eşler arasında yaşanan aldatma olayları,
- Okulla alakalı olarak meydana gelen problemler,
- Kıskançlık, tartışma, dedikodu ve intikam,
- Ekonomik problemler,
- Prestij ve statüye ilişkin algılamalar,
- Kız meselesi,
- Kan davası,
- Namusla alakalı algılamalar,
- Futbol holiganlığı,
- Uyuşturucu, alkol ve uçucu maddelerin etkisi,
- Kitle iletişim araçlarının etkisi,
- Silah ve kesici alet taşımının yaygınlığı,

- Mafya ve çete oluşumundan kaynaklanan şiddet olayları,
- Bireysel adalet arayışları,
- Hakkında bilgi sahibi olunmasının istenmemesi,
- Kişilik ve zihinsel rahatsızlıkların/yetersizlik yol açtığı şiddet faaliyetleri

Daha önceleri ailenin toplumdaki saygınlığının korunması için aile içinde meydana gelen olayların sır olarak saklanması görüşü hâkimken günümüzde toplum aile içi şiddetin önlenmesi için gerekenlerin yapılmasını yazılı ve görsel medyada açıkça tartışılmaktadır (İçli, 2007: 384). Bu durum kültürel anlamdaki değişimle bağlantılı olduğu şeklinde değerlendirmek mümkündür. Yapılan bir çalışmaya göre gazetelerde yer alan aile içi şiddet haberlerinde en fazla fiziksel şiddete, ikinci sırada ise cinsel şiddete ilişkin haberlere yer verilmektedir (Owen ve Owen, 2008: 15). Bunun yanında seyredilecek bir şiddet olayında kişilerin faili değil, mağduru izlediği öne sürülmüştür (Armutçu, 2008: 63). Medyanın kadına yönelik şiddeti sansasyon ve istismara dayalı şekilde işleme; ırza geçmeyi objektif bir şekilde ortaya koyamaması; vahşet, şiddet ve pornografiyi birleştiren yayınlar koyması; kadına yönelik şiddetin ciddi bir insan hakları ihlali olarak algılanmasını olumsuz etkilemektedir. Bu yaklaşımın arka planında ise hala medyada çalışanların çoğunluğunun erkek olmasından ve konulara ataerkil bakış açısıyla yaklaşılmasından kaynaklandığı ileri sürülmüştür (Armutçu, 2008: 51).

2.3. MEDYADA KADININ TEMSİLİ

Medyada cinsiyetçi söylemin örneklerini çok net görmek mümkün olmaktadır. Gazetelerde haberlerin yer alış sıralarına bakıldığında erkeklere uygun görülen ciddi haberlere ana gazetede, kadınlara uygun görülen yumuşak haberlere ise genellikle gazete eklerinde yer verildiği görülmektedir. Erkek okur için düşünülen daha “ciddi haber”ler olarak ifade edilebilecek politika, ekonomi, uluslar arası ilişkiler ve spor, gazetelerin ön sayfalarında yer bulurken; kadınlarla ilişkilendirilen “yumuşak haber”ler olarak adlandırılacak toplum, kültür, sanat, sağlık, moda gibi haberler orta sayfalarda ya da eklerde bulundurulmaktadır (Timisi, 1996: 8).

Gazete editörleri tarafından gazetelerin ulusal politikaya ayrılan ilk sayfaları için yapılan seçimlerde kadınların konu alınması sayfa bülteninin kuruluşu nedeniyle iki engelle takılmaktadır. Bu engellerden ilki gazetelerin genele ulaşmak adına yansız

davranma isteğinden kaynaklanmaktadır. Kadın sorunlarını konu alan bir haber, kadınların geleneksel seçimlerini konu alan bir diğer haber ile ya da kadına yönelik şiddeti konu alan bir haber, bir başka haberde uzman kadın görüşüne yer verilerek dengelenmeye çalışılmakta ve yansızlık sağlanmaya çalışılmaktadır. Engellerden bir diğeri ise haberin dilinde oluşmaktadır. “Haberlerdeki sözcük seçimi ve cümle yapıları, cinsiyetçiliği gizleyecek şekilde örgütlenmektedir. Kurulan edilgen cümlelerle habere konu edilen kadınların özne olma halleri ortadan kaldırılmaktadır” (Dijk akt. Köker, 2011:102).

Medya Takip Merkezi'nin 2005 yılında kadının haberlerde hangi özellikleriyle yer aldığını anlamak için yaptığı araştırma durumu daha net açıklamaktadır. 23 ulusal televizyon kanalı, 800'ün üzerinde dergi, ulusal ve yerel gazete takip edilerek yapılan çalışmaya göre kadınlar % 28'lik bir oranla töre cinayetleri ve toplumsal sorunlarla ilgili habere konu olmaktadır. % 21 oranında kadına yönelik şiddet, % 8'le genel kadın sorunları, % 7 ile boşanma konularıyla habere konu olmayı % 5'le cinsel taciz ve tecavüz haberleri takip etmektedir. Başarılı kadın haberleri ile yalnızca % 12'lik bir temsiliyete ulaşmaktadır. Medya Takip Merkezi'nin 2009 yılı boyunca her gün bin 600'den fazla gazete ve dergide kadına dair tüm haberleri analiz ederek hazırladığı „Medyada Kadın“ başlıklı raporu da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Rapora göre kadın medyada en fazla şiddet ve taciz konulu haberlerde yer almaktadır. Gazete ve dergilerde yayınlanan haberlerin % 40'ında şiddet, taciz, tecavüz, cinayet gibi üçüncü sayfa haberleriyle, % 11'inde siyasetle, % 10'unda eğitim ve kadını desteklemeye yönelik çeşitli çalışmalarla ilgili haberlerle temsil edilmektedir. Kadınlarla ilgili haberlerin % 16'sı gazetelerin birinci sayfalarında yer alırken bu haberlerin % 39'u şiddet ve taciz, % 23'ü iş dünyası ve % 13'ü siyaset haberidir. Medya Takip Merkezi, 2011 yılında kadınlarla ilgili “Medyada Kadın” çalışmasını yenileyerek geçen seneye göre kadınlarla ilgili haberlerin % 82 arttığını belirtmektedir. İçinde kadın kelimesi geçen 1.058. 229 haberin incelendiği çalışmada, kadınların 1.137 cinayet, 2.415 kadın hakları, 3.226 kadın statüsü, 3.438 kadın dernekleri, 3. 953 kadın erkek eşitliği ve 4.648 kadın sığınma evleri haberine konu olduğu belirtilmektedir.

Haberlere, kadına yönelik şiddet, boşanma, cinsel taciz ve tecavüz durumlarıyla konu olan kadınların anne ve eş olarak rolleri ise haber içinde vurgulanmaktadır. Kadına yönelik şiddet haberine, konuyla ilgisi olmamasına rağmen kadının anneliğine, kaç

çocuk sahibi olduğuna ve hatta kadının ne iş yaptığına dair bilgilere yer verilmekte ve şiddet eylemini gerçekleştiren erkek yerine kadına ve kadının özel hayatına vurgu yapılmaktadır.

Kadına, medyada öncelikle yer verilen bir diğer alan cinselliktir. Türkiye’de önce bulvar gazeteleri, magazin dergileri ve sonrasında spor gazetelerinin kadınlara cinsellikleriyle yer vermeye başlamasının ardından 1990’lı yıllarda „arka sayfa güzelleri“ şeklinde kadın bedeninin sömürülmesinin örnekleri görülmeye başlanmıştır. “İncelemeler, basındaki kadın kimliğinin büyük ölçüde erkek egemen söylemin tanımladığı cinsellekle örtüştüğünü göstermektedir; kadın; pasif, kolayca el konulabilir, hükmedilir, parçalarına ayrılıp çeşitli amaçlar için kullanılabilir cinsel haz nesnesine dönüştürülmektedir” (Saktanber akt. Aziz vd. 1994: 19).

2.4. MEDYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadınlar, medyada cinselliklerinin dışında önemli bir değerlendirmeye tabi tutulmamakla birlikte cinselliklerini kendi tanımladıkları durumuyla kimliklerinin olağan bir parçası halinde taşıyarak var olamamaktadırlar. Türkiye’de kadınlar kitle iletişim araçlarının oluşturduğu medyada batıdaki örneklerinden farklı anlatım teknikleri ve biçimleriyle ifade edilmemektedir. Aksine, gerek radyo ve televizyon programları gerek kadın-erkek dergileri, haber ve magazin basını açısından kadın imajlarının kurulma biçimleri batı egemenliğindeki evrensel medya kodlarına uyum sağlamaktadırlar (Tekeli, 2010: 190-191).

Şiddet, yaşamın içinde böylesine yoğun oldukça elbette, bir ayna işlevi gören televizyon haberlerinde de olacaktır. Asıl ve öncelikle savaşılmaması gereken şey; şiddeti, gündelik yaşamımızdan, aileden, okuldan, karakollardan, kışlalardan kazımdır. Sıra televizyondaki şiddete geldiğinde ise bize düşen, bu ‘iş’i iktidarın makasına bırakmadan, ekranın önünde ve arkasında olanları bir araya getirip, “Oyunun Kuralları”nı koymak olmalıdır. Nasıl bir futbol maçında ceza sahası içinde hangi hareketlerin yapılamayacağı belliyse, nasıl bir otoyolda sollamanın kuralları inceden inceye saptanmışsa, artık biz medya çalışanlarının, medya yöneticilerinin, ilgili üniversite kürsülerinin ve medyanın tüketicisi konumunda olan kamuoyunun katılımıyla

belirlenmelidir. Bulmamız gereken formül, şiddeti sergilerken, başlı başına bir şiddet eylemine dönüşmeyen bir yayıncılık formülüdür (Dündar, 1996: 389).

Basında kadının en fazla yer aldığı alanlardan biri kadına yönelik şiddet haberleri olmaktadır. Yazılı basında kadına yönelik şiddet haberleri, gazetelerin üçüncü sayfalarında yoğunlaşmaktadır. Kadına yönelik fiziksel şiddetin en uç örneği olan öldürme ise basında en çok karşımıza çıkan şiddet haberlerindedir. Öldürme eylemi, diğer şiddet türlerinden daha fazla meydana gelmemesine rağmen yaralama, taciz gibi fiziksel, cinsel şiddet türleri olağan olaylar olarak görülmekte ve basında kadına yönelik şiddetin en uç örnekleri olan cinayetlere sıklıkla yer verilmektedir. Özel olanın politik olarak görülmediği, bir toplumsal olgu olan şiddetin kişisel bir problem olarak ele alınarak bir polis adliye olayı olarak nitelendirildiği bu haberlerde vaka magazinleştirilmekte ve haber verme açısından klasikleşmiş kurallara bile uyulmamaktadır. Şiddete uğrayan kadının, kaç çocuk sahibi olduğundan çalıştığı işe kadar kadının özel hayatına dair birçok bilgi haberde yer almaktadır. Gazetelerdeki haberlerin kurgulanışında nesnellik, kişiselleştirme ve parçalama gibi bazı anlatsal stratejiler kullanılmaktadır. “Nesnellik stratejisi: Haberlerde sıklıkla kullanılan aktarmalar ve tırnak işaretleri kullanarak, okuyucuya söylenilenin, yayın kuruluşunun ya da gazetecinin değil, bizzat haber kaynağının sözü olduğu hissini uyandırılmasıdır” (Dursun, 2005:81). Bu şekilde aktarma yapılan resmi kurumlar nesnellikle özdeşleştirilerek güvenilir kılınmakta ve tırnak işaretleri, noktalama işareti olmaktan çok daha fazla anlam taşımaktadırlar.

Kişiselleştirme ise kadına yönelik şiddet haberlerinde en çok dikkat çeken stratejilerden olmaktadır. Kişiselleştirme ile haberde yer alan konular bireysel eylemler ve bireysel sorunlar olarak yansıtılmaktadır. “Kişiselleştirmeler sonucunda, vakalar giderek sembol kişilerin eylemleriyle açıklanır hale gelmekte, böylelikle tartışmalı konuların ardında yatan toplumsal ve ekonomik unsurların neler olduklarının sorgulanmasının önüne geçilmektedir” (Dursun, 2005:82). Kadına yönelik şiddet haberlerinde de, şiddet haberde yer alan kadın ve erkek arasında var olan bir sorun olarak yansıtılmakta, şiddete toplumsal cinsiyete bağlı ataerkilliğin neden olduğu gözden kaçırılmaktadır. Çünkü kişileri ve olayları tanımlamak, kurumları ve sorunların kökenini tanımlamaktan daha kolay olmaktadır.

Bir diğ er haber stratejisi olan parç alama ise, haberlerin ekonomi, spor, magazin gibi kendi aralarında kategorilendirilmesi sonucu ortaya çı kmaktadır. “Kamusal bilgiyi bu tür parç alayarak yapılan haber sunumları, okuyucunun içinde bulundu ğ u dünyaya, olgulara ilişkin olarak anlamlı ve bütünlüklü bir bakış geliştirmesini zorlaştırmaktadır” (Dursun, 2005:83). Bu şekilde kadına yönelik bir şiddet haberi, polis adliye vakası olarak görü lerek bunun polisiye sorunlar olup polisiye önlemlerle ç özü lmesi gerekti ğ i düşün ü lmekte, okuyucu nezdinde şiddetin toplumsal cinsiyete ba ğlı ataerkillikle ba ğlantısının kurulması güç leştirilmektedir. Kadına yönelik şiddet olaylarında kadına koruyucu polis verilmesi gibi uygulamalara gidilmesi de bu durumun örnekleri içinde yer almaktadır. Diğ er yandan gazete haberlerinde kadınlar, şiddete maruz kaldıklarında kadınların şiddet eylemine olanak sa ğladıkları, erke ğ i kışkırttıkları gibi bahaneler haberin altına gizlenmektedir. Kadınlar, taciz ya da tecavüze uğradıklarında ise erke ğ in cinsel dü rtülerini engelleyememesi gibi açıklamalar çerçevesinde haberler sunulmaktadır. Kadının şiddete maruz kalması kadının kendi zayıflı ğı ve güçsüzlü ğ ü olarak gösterilmektedir. Kadın, kurban durumda tasvir edilmesi erkek egemen düşünceyi yeniden üretmektedir. Haber metinlerinde kadınlara yönelik cinsel, fiziksel, sözel, ekonomik ve psikolojik şiddetin kurgulanışı ataerkil ideoloji ve cinsiyetçi söylemin yeniden üretilmesini ve medya aracılı ğı ile dolaşıma sokulmasını sa ğlamaktadır.

Kadınların merak, ilgi, ö zenti, tecessüs gibi zaaflarından yararlanan cinsel konularda doğrudan ya da dolaylı ilişkili içerikler medyanın gündeminde sıklıkla yer alır. Bir medya içeri ğ i olarak cinsellik üç başlıkta ele alınmaktadır (Aydeniz, 2012: 81).

1. Bilgi Alanı Olarak Cinsellik

Kadınların üreme sa ğlı ğı ile ilgili temel bilgiler medya tarafından zaman zaman ele alınmaktadır. Erkek veya kadınların cinsel problemleri ve ç özü m yollarına ilişkin haberler veya bilgilendirici programlar medyada yer bulmaktadır. Ancak medya ilgi çekmek için cinsellikle ilgili konuları sadece bir bilgi olarak aktardı ğında bile, özellikle kadın bedeni üzerinden teşhircili ğ e varacak düzeyde görsel malzeme ile yayımlayabilmektedir (Aydeniz, 2012: 82).

Erkek ve kadının genetik kodlarının %90’dan fazlası aynıdır. İnsan genomundaki otuz bin genin %1’inden daha azı cinsiyetler arasında de ğ işiklik

göstermektedir. Ama bu farklı olan yüzde, acıyı ve zevki kaydeden sınırlardan algıyı, düşünceleri ve duyguları belirleyen nöronlara kadar vücudumuzdaki bütün hücreleri etkilemektedir (Brizendine, 2012: 21).

2. Cinsel Nesne Olarak Kadın Bedeninin Teşhiri

Magazin programlarında ve sansasyonel yaşam haberlerinde sıklıkla çıplak kadın bedeni ön plana çıkartılarak sunulmaktadır. Tecavüz ve cinayet haberlerinde bile mağdur ve maktul, kadının ise çıplak bedeni teşhir edilmektedir. Hatta bazı haberlerde olayın fotoğrafı bulunmamışsa bile ya canlandırma ile ya da olayla ilgisi olmayan bir çıplak kadın bedeni ile haber medyada yer bulmaktadır. Bu durum özellikle televizyon ve internet medyasında giderek yaygınlaşmaktadır. Bunun dışında reklamlar ve yaz sezonundaki tatil haberlerinin çoğunluğu, erotizme varacak düzeyde kadın bedeninin teşhirine dayanmaktadır (Aydeniz, 2012: 82).

3. Beden Ticareti-Pornografi

Cinsel ilişkilerin bir medya içeriği olarak ticarileştirilmesi, özellikle internet medyasının baş edilemez bir faaliyetidir. Bu durum aynı zamanda şiddetin bir türü olarak da kabul edilmektedir. Birçok sivil ve resmi kurum pornografi ile uluslar arası boyutlarda mücadele etmeye çalışmaktadır. Pornografi, bazı ülkeler hariç bütün dünyada yasak olan bir medya içeriğidir.

Toplumsal alanın birçok boyutunda olduğu gibi medyada da hem çalışan olarak hem de nitelikli temsil edilme biçimi anlamında kadınlar ayrımcılığa uğrayabilmektedirler. Bu çerçevede medyada kadınların uğradığı ayrımcılık iki başlıkta ele alınabilir: Birincisi, medya içeriğinin üretici aktörü olmada yaşanan ayrımcılık; medya çalışanı olan kadınlar ve erkekler arasında sayı, alınan ücret, üstlenilen görevler gibi hususlarda dengeli olmayan bir durum mevcuttur. Örneğin Türkiye'deki gazete veya televizyonların genel yayın yönetmenlerinin hemen hemen tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Haber dairesi başkanları, bölüm sorumluları vb. nitelikli pozisyonlarda kadınlar daha az görülmektedir. Eğlence ve reklam sektörlerinde de benzer şekilde yönlendirici ve yönetici pozisyonda bulunan kadınların sayısı erkeklere göre daha azdır. İkincisi, medya içeriğinde temsilde yaşanan ayrımcılık; medyada kadınlar, çoğunlukla bireysel varlıkları ile değil, eş ve anne, magazin malzemesi, konu mankeni, cinsel nesne

vb. olarak yer bulabilmektedirler. Örneğin gazetelerde kadınlar baş sayfa haberlerinden ziyade üçüncü sayfa haberlerine konu olmaktadır. Arka sayfa fotoğraflarının neredeyse tamamı kadınlar ve bu fotoğraflarda sürekli kadınların cinsellikleri sergilenmektedir. Televizyonların birçoğunda da kadınlara ilişkin haberler genellikle yaşam-magazin alanıyla ilgilidir. Eğlence içerikli programlar ve reklamlarda ise kadınlar, çoğunlukla bedenleri ve güzellikleri ile gündeme getirilmektedirler. Bu yönüyle medya kadını sömürmekte, erkeğin cinsel arzularını tatmin eden bir konuma indirgemekte; kadın adeta meta olarak kullanılmaktadır (Aydeniz, 2012: 83).

1990'ların başında Naomi Wolf, *Güzellik Miti* adlı kitabında, Eco'nun değindiği "tüketici güzellik" olgusunun tehlikelerini ortaya çıkarmıştır. Kuşkusuz tüm kapitalist toplumlarda, orta, hatta yüksek öğrenim gören kadınların oranı giderek artıyor, ama güçlenen kapitalizm, kadınları tüketim ağından kaçırmamak için tüm gelişmiş reklamcılık, yayın ve kitle iletişim araçlarını kullanıyor, kadını evinden dışarı çıkarmadan, daha çok üretmek için, daha çok tüketecek bir nesne olarak görüp çeşit çeşit deterjanlar, makyaj malzemeleri, araç gereçler sunmaktadır (Özbirinci, 2012: 80).

Medyanın belirlediği gündem üzerinde birtakım temsillerin inşası söz konusu olmaktadır. Bu temsiller aracılığıyla meydana getirilen gündem çerçevesinde toplumda bir sosyal hegemonya sahası oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yapılan araştırmalar; basmakalıp yargılar, çerçevesinde ve ön plana çıkarma aracılığıyla, türlü toplumsal grup ve zümrelerin, azınlıkların, yabancıların, bazı iş gruplarının ve kadınların kitle iletişim araçlarında yanlı ve dengesiz şekilde temsil edildiğini ve sunulduğunu belirtmektedir (Karaduman, 2003: 52).

Medyanın, kadını sembolik olarak yok saydığı, ev kadını veya anne olmadıkça önemli olmadığını anlatan mesajlar ortaya koyduğunu; özellikle televizyon programlarında kadının sürekli güçsüz, kendi ayakları üzerinde duramayan, erkeğe bağımlı imgeler aracılığıyla tanımlandığı gözlenmektedir. Lichter'ın, 1986'da televizyon ve kadın üzerine yapılan öncü çalışmalarından biri olarak yapılan ve önceki 30 yıllık sürecinde televizyonun en çok izlendiği saatlerdeki başlıca temaların ve karakterlerin incelendiği önemli bir araştırmanın sonucuna göre; kadın özelliklerinin, erkeklerden daha az görüldüğü, daha zayıf resmedildiği, eğitimlerinin az olduğu, daha düşük statüdeki mesleklerde çalıştığı, özel alana yani eve hapsedildiği; erkek

özelliklerin ise toplumsal ilişkilerin, dış dünyanın içerisinde görüldüğü tespit edilmiştir. Türkiye’de televizyonun toplumsal gündemin oluşması ve insanların gündelik hayata ilişkin bilgilenmeleri konusunda hayli etkili olduğu gözlenmektedir. Yerli diziler ise Türkiye’deki en popüler televizyon program çeşitlerindedir. Yerli dizilerde kadınlar farklı masallar içinde farklı kurgularda ifade edilmektedir. Yerli televizyon dizilerindeki kadın özellikleri genellikle aile ile bir tutulmakta, kadınlar anne/eş olarak konumlanmaktadır (BKSSGM 2000: 21).

Medyanın, aile içi şiddete yönelik olarak yarattığı farkındalık düzeyi, bu şiddetin altında yatan nedenlere ve ataerkil sisteme ilişkin uzun soluklu bir sorgulamaya götürmemektedir. Medyanın hala ataerkil ilişkiler çerçevesinde aileyi/evi erkeğin mutlak güç/otorite ve söz sahibi olduğu bir kurum olarak yansıttığı, kitle medyası üzerine olan pek çok araştırmanın ulaştığı bir sonuçtur. Bütün simgesel sistem, kadını bir işaret ve değişim değeri olan meta konumunda tutacak tarzda işlemektedir. Yani kadınlar, haber söylemi içinde konuşan, anlam üreten özneler olarak değil, kategorik bir grup olarak, erkeklerin oluşturduğu söylemi desteklemek üzere yer almaktadır. Aslında bu durum, medyadaki hemen bütün program türleri için geçerlidir. Toplumsal sahadaki cinsiyetçi söylemi yeniden üreten medyadaki cinsiyetçi söylemin egemenliği, yeni bir haber dili ve eleştirel bir haber anlatımı kullanarak bugünden yarına kısa zamanda ortadan kaldırılacak bir durum değildir (Dursun ve Becerikli, 2008: 125).

2.5. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA MEDYADA EŞİTSİZLİĞİNİN ÜRETİMİ

Habercilik, haber taşıma, gezgin anlatıcılık, ulaklık dünyanın hiç bir döneminde günümüzdeki kadar birbiri içine geçen bir iş haline gelmemiştir. Zira artık haber, çok çeşitli medyalarda, büyük bir sektörde yatay ve dikey ilişkiler içinde üretilmektedir. Günümüzde habercilik büyük bir medya endüstrisi içinde çalışan haber profesyonellerinin işi olmaktadır. Geçmişte gezginlere, habercilere verilen değer ve özgürlük bugünün üretim ortamında çalışan gazeteciler için büyük ölçüde daraltılmıştır. Umberto Eco'ya göre gazetelerin doğuşunun ardında eski bir ideoloji yatmaktadır. İstisnai olan, haberdir. Köpeğin insanı değil, insanın köpeği ısırması haberdir. Böylesi bir haber anlayışı önem arz eden her türden tarihsel ve bilimsel kavrayış karşısında yer almaktadır. Dolayısıyla günümüzde habercilik, medyada her zaman etik ile en çok

çatışan kurumlardan biri olmuştur. Medya sadece toplumsal güç alanını değil, aynı zamanda güç iktidar ilişkilerini de yansıtmaktadır (Tuchman'dan aktaran Aslan, 2014: 35).

Haberci 5N + 1K uygulaması (ne, nerede, nasıl, niçin, ne zaman ve kim tarafından) ile haber konusunu anlatmaktadır. Bir bilginin habere dönüşmesi için yeni, farklı, önemli olan ne sorularından birine bilginin olumlu cevap vermesi durumu o bilginin kamuoyunun dikkatini çekecek haber konusu olmasını sağlamaktadır (Dumanlı, 2011: 11). Bu anlamda haberi gerçek dünyada meydana gelen olay, kişiler ve şeyler hakkında yeni ve toplumun ilgisini çeken enformasyon olarak tanımlanabilmektedir. Habere önyargı ile yaklaşılmamalı, yorum katılmamalı. Haber, önyargı içermemeli, arka plan bilgileri içermeli, manipüle edilmemeli, tek taraflı olmamalı, eksiksiz yazılmalıdır. Haberde yargı bildiren sıfat kullanılmamalıdır.

Basın ve genel itibariyle medya, toplumsal alanda var olan cinsiyetçi söylemi yeniden üretmekte ve sistemin devamına hizmet etmektedir. Basında kadının temsili konusu birçok araştırmaya konu olmakta ve bu alandaki cinsiyetçi söylem eleştirel bir şekilde dile getirilmektedir. Araştırmalarda ortaya konduğu üzere basında kadın anne ve eş kimlikleri üzerinden tanımlanmakta ve kadınların başarısı ya da yaratıcılıklarını konu olan haberlerde ise habere konu olan kadınlar sıra dışı olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada cinsiyetçi söylemin ne anlama geldiğini ve basında cinsiyetçi söylemin nasıl oluştuğunu açıklamak gerekmektedir.

Kadın ve erkek arasındaki duygusal, fiziksel, zihinsel vb. farklar doğuştan gelen, değiştirilemez farklar olarak tanımlanarak dünyanın erkek egemen tarzda düzenlenmesine yol açan kökensel farklar haline getirilir. Bu farklar, kurulu düzenin erkek egemen yapısının sonucu değil nedeni olarak gösterilir ve bu şekilde meşrulaştırılır. Cinsiyetçi söylem, ataerkil egemenlik sistemini sürdürmenin aracı haline gelir. Ataerkil egemenlik sisteminin cinsiyetçi uzlaşmalarını kırmaya, hiyerarşik ve çatışmalı işleyen cinsiyet ilişkilerine dair söylem pratiklerini alt üst etmeye yönelik kadın direnci ise, kontrol altına alınmaya çalışılır. Kontrol altına almak için cinsiyetçi söylemin iktidarı sürekli yeniden üretilmek zorundadır. Bu amaçla, örneğin cinsiyetçi söylemin, ataerkil egemenlik rejiminin güçlü bir şekilde dolaşıma sokulduğu medyaya

kadının erişimi sınırlıdır, belirli çerçevelere hapsedilir. Ya da örneğin söylemin düzenini belirlemesi engellenir (Dursun, 2008: 67).

Medyada kadının erişimi ve temsili sınırlı olmakla beraber kitle iletişim araçlarından ilki olan basında da durum değişmemekte ve basın, cinsiyetçi söylemin geliştirilmesinde kurucu olagelmektedir. Basındaki cinsiyetçi söylem, ataerkil sistemin sürdürülmesinin bir aracı olmasının yanı sıra ticari birer kuruluş durumuna gelmiş basının karlarını çoğaltmasının da bir aracıdır. “Basın, 19. yy.dan itibaren gazete ve dergi yayınlamanın kar getiren ticari bir faaliyete dönüşmesiyle birlikte, çok satmak için kadının günümüzdeki sorunlarının da kaynağı olacak ölçüde şiddeti, suçu, sapkınlıkları, cinselliği haberlerine dâhil etmeye başlamıştır” (Young akt. Dursun 2008:72). Ancak 1960’lı yıllarda kadınların artan oranda yüksek öğrenim görmeye başlamaları ve feministlerin etkileri ile basında kadın temsiline eksikliği vurgulanmaya başlanmış ve kadınlarla ilgili çıkan haberlerdeki dilin saldırganlığı sorunsallaştırılmıştır. Basında, orta ve üst düzey kadın yönetici ya da çalışan sayısının erkeklerden az olmasına rağmen kadınlar da basında yer almaktadır. Ancak basında yer alan kadın sayısı artsa da bu durum basındaki cinsiyetçi söylemin ortadan kalkması için yeterli olamamaktadır. Kadınları farklılıklarıyla birlikte temsil etmek, kadınların sorunlarına yer vermek ve çözüm arayışlarına aracı olmak basının ticari amaçlarıyla örtüşmemektedir. Basın, daha çok kadına yönelik şiddeti, kadın cinselliğini kullanarak karlarını arttırmak amacı gütmektedir. Bu bağlamda basında kadının hangi oranlarda ve ne şekilde temsil edildiğine odaklanmak yerinde olacaktır.

Amerika, Kanada, Avustralya ve İngiltere’de medyayı doğru okuyabilmek için belirli temel ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler arasında şunlar yer almaktadır (İnceoğlu ve Çomak, 2009: 28):

1. Medya mesajları özenle seçilmiş, düzenlenmiş, gözden geçirilmiş ve kurgulanmış yapılardır. Her ne kadar gerçek gibi görünse de, bize gösterdiği dünya gerçek olan değil, gerçeğin medya açısından temsil edilmiş bir şeklidir.
2. Medyanın bize dünyayı anlatış şekliyle medya tüketicilerinin dünyayı anlayışı arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.
3. Medya mesajları içerisinde değer ve ideolojileri bulundurmaktadır.

4. Medya mesajları, ekonomik, sosyal, siyasal, tarihsel ve estetik bağlamlar kapsamında üretilmektedir.
5. Medya mesajları, insanların sosyal gerçekliği anlamalarını sağlamaktadır.

Popüler basın, müşterisinin dikkatini çekmek ve merakını kamçulamak için cinayetlerin detaylarını yazmaktan, hatta katillere suçlarını nasıl işlediklerini ayrıntılarıyla anlattırmaktan kaçınmayan bir basındır. Kar kaygısı yazılı basının temel kaygısına dönüştüğünde, gazete sayfalarında felsefi politik tartışmalar görülmez olur ve daha popüler konular bu tartışmaların yerini alır. Yarış alanına, yangın yerine ilk ulaşan muhabirler, yanmış çocuklara ve kocaları tarafından dövülmüş kadınlara soru sorma yarışına girer (Lemieux'ten Aktaran Cheviron, 2009: 216).

Medyada cinsiyetlerin eşitsiz temsili sorunu sürekli medya alanını inceleyenlerin karşılaştıkları bir sorun olmuştur ve olacaktır. Günümüz medyası erkek egemen bakışa sahiptir. Erkek izleyen kadın ise nasıl izlendiğini izleyen konumundadır. Yayınlar izleyicinin toplumsal cinsiyetinin erkek (Hegemonik Erkek) olarak kodlandığı bir izleyicini gurubuna göre hazırlanır. Dolayısıyla bu eşitsiz kodları taşır. Haber söylemi Ayşe İnal'ın saptadığı dört özelliğe dayanır (İnal,1996:95-96):

1. Haber söylemi gazeteciliğin günlük yaşam ve iş üretimleri sonucunda ortaya çıkar.
2. Haber söylemi gazetecilerin ideolojilerini taşır.
3. Haber söylemi zamanının güç ve iktidar ilişkilerini taşır.
4. Haber söylemi medyanın ekonomi politikasını taşır.

Van Dijk'ın ideolojik karesine göre eşitsiz kodların haber metinlerine yerleştirilmesindeki dört unsur Devran'nın aktarımına göre şu unsurları taşır (Van Dijk'tan aktr. Devran, 2010: 123):

1. Kendi olumlu ve güzel niteliklerinin ve eylemlerinin vurgulanması.
2. Ötekinin kötü, olumsuz nitelik ve eylemlerinin vurgulanması.
3. Kendi kötü ve olumsuz eylem ve niteliklerinin azımsanması veya fazla üzerinde durulması.
4. Ötekinin olumlu ve başarılı eylemlerinin küçümsenmesi ve gereğinden daha az dile getirilmesi.

2.6. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kadının temsiliyle ilgili hukuk, çalışma hayatı, sağlık gibi birçok alanda çalışma yapılmaktadır. Kadının medyada temsili ve kadına yönelik şiddetle ilgili ise filmlere, dizilere, reklâmlara, televizyon ve gazete haberlerine belli bir ilgi söz konusu olmakta ve bu alanlara odaklanan birçok akademik ve kurumlar tarafından yapılan uluslararası ve ulusal çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların hepsine yer vermenin mümkün olmaması nedeniyle bu bölümde son yıllarda yapılan konuyla ilgili büyük ölçekli çalışmalara ele alınmaktadır.

Kadının medyada anlatımı veya belirli görevler içinde ifade edilmesi küresel bir problem olarak varlığını devam ettirmektedir. 76 ülkede, yaklaşık 13 bin televizyon, radyo ve gazete haberinin araştırıldığı ve kadın/erkeğin hangi oranlarda haberlerde yer aldığını inceleyen Küresel Medya İzleme Projesi'nin (Global Media Monitoring Project- GMMP) 2005 yılında yinelenen "Haber Kim Yapıyor?" başlıklı çalışması küresel alanda yapılan araştırmalardan biri olarak ifade edilmektedir. Araştırma sonuçları dünya nüfusunun % 52'sini kapsayan kadınların medyadaki noksan temsiline ya da görmezden gelinmesine dikkatleri çekmesi açısından önemlidir.

Araştırmada, kadının medyada yer bulamaması veya görmezden gelinmesi problemi yanı sıra, kadına medyada yer verilmesi halinde de erkek himayesinin pekiştirildiği, kadına şiddet gören, ihanete uğrayan, "mağdur" kişiler olarak yer aldığı gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre haberlerde kadınlar, erkeklere oranla iki kat daha fazla mağdur olarak gösterilmektedir. Haberlerde % 19 oranında mağdur kadın portrelerine yer verilirken, erkek mağdur portreleri % 9 oranında yer bulmaktadır (KSGM, 2008:8).

Konuyla ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalar benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Medya İzleme Grupları'nın (MEDİZ) 2000 yılında başladığı "Medya'da Kadınların Temsil Biçimleri" bu çalışmalardan biridir. Araştırmanın amacı, Türkiye'de medyada cinsiyetçiliğin tespit ve teşhiri olarak belirtilmektedir. Bu amaç doğrultusunda haberlerde kadınların temsil biçimleri ve medya mecralarında yönetim kademelerindeki kadınların payı gibi konular üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın bulguları, söylem analizi yöntemi ile değerlendirilmektedir.

1994 yılında Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları araştırması kapsamında yapılan dört aylık gazete inceleme sonuçlarında gazetelerdeki haberlerin %53'ünün önem derecesi birinci sayfadan sonra gelen üçüncü sayfada yer aldığı ve haberler verilirken “mizahi-alaycı”, “olayı meşrulaştırıcı”, “yargılayıcı-küfredici” bir üslup kullandıkları tespit edilmiştir (AAK, 1995: 200). Yine Aile Araştırma Kurumu tarafından 1997 yılında yapılan Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet araştırmasında, üç gazete ve iki televizyon kanalı kapsamında yapılan medya içerik çözümlemesinde şiddete ilişkin haberlerin %63,7 oranında adli haber, %20,7 olarak ise magazin haberi olarak verildiği; haberlerin %40 oranında üçüncü sayfada yer aldığı ve hikâyelendirme üslubunda verildiği ortaya konulmuştur (AAK, 1998: 223-227).

Yazılı basında aile içi şiddetin yansımaları ile ilgili birçok çalışma yurt dışında ve yurt içinde yapılmıştır. Yurt dışında yapılan incelemelere örnek olarak Romanya’da yapılan bir gazetelerin lingüistik incelenmesine yönelik bir çalışmada 225 gazete makalesinde çok sık geçen kelimeler olarak “karı”, “öldürmek”, “anne”, “dövmek”, “dayak”, “katletmek” ve “koca” kelimeleri bulunmuştur (Marinescu, 2007: 29). Gazetelerin şiddet olaylarını alaycı bir dille yazdıkları, aile içinde vuku bulan şiddet haberlerine karşı duyarsız bir yaklaşım sergiledikleri ve çoğu zaman da yargıç gibi davranıp olayları ve kişileri yargıladıkları görülmüştür.

British Council desteğiyle Türkiye’de yapılan “Medya ve Toplumsal Katılım” adlı araştırmada da benzer sonuçlar ortaya konmaktadır. Hürriyet, Sabah, Akşam ve Vatan gazetelerinin Ocak-Ekim 2005 tarihleri arasında 16.060 haberi incelenmiştir. İncelenen haberlerin 13.776’sının kadınlarla ilgili olduğu, kadınlarla ilgili cinsel içerikli haberlerin diğer tüm haberlerden 15 kat fazla olduğu belirtilmektedir.

Cinsel içerikli haberlerin 126’sı kadınlarla ilgili iken erkeklerde bu sayısının 29 olduğu görülmüştür. Kadınların teşhir edildiği haber sayısı 1620 olmasına rağmen erkeklerde 101 olduğu kadının teşhirinin çoğunlukla cinsel içerikli olduğu ortaya konmuştur. Araştırmada kadınların kimlikleriyle değil bedenleriyle öne çıkarıldığı belirtilmiştir (KSGM, 2008:9).

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü “Kadına Karşı Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” kapsamında yürütülen “Gazete Haberlerinde Aile İçi Şiddet”

çalışmasında Türkiye’de medyanın aile içi şiddet olaylarını haberleştirme şekli araştırılmıştır. Çalışmada günlük satışı 300 binin üzerinde olan gazetelerde 1 Eylül 2006 ile 31 Ağustos 2007 tarihleri arasındaki 1400 aile içi şiddet haberleri incelenmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, gazeteler aile içi şiddet vakalarını toplumsal bir problem olarak görmemekle birlikte daha çok bireysel şiddetle alakalı, polisiye olaylar olarak haberlere taşımaktadırlar. Aile içi şiddet haberleri genel olarak üçüncü sayfalarda yer bulurken aile içi şiddetin önlenmesine yönelik politikalar üzerine oluşturulan haberlerin oranı ise yalnızca % 5,9 olarak gerçekleşmektedir. Haberlerin, benzer vakalarla karşı karşıya kalan kadınların problemlerinin çözümü için bilgilendirici ve yol gösterici yönü bulunmazken, haberlerde şiddete karşı var olan düzenlemeler, başvurulabilecek telefon hatları ve sığınma evleri hakkında hiçbir bilgi yer almadığı da raporda belirtilmiştir. Bu açıdan basındaki haberler, kadınlar için bilgilendirici ve yol gösterici görülmezken tersine genel olarak vakaların sansasyonelleştirildiği tespit edilmiştir (Parsa, 2012:578).

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı tarafından Haziran 2008 “Töre ve Namus Cinayeti Raporu” açıklanmıştır. 2002 yılında 150 töre cinayeti işlenirken 2007 yılında bu sayı 220’ye yükselmiştir. Rapor, Batı ülkelerindeki kadınlarla Türkiye’deki kadınların sorunlarının ne kadar farklı olduğuna dikkat çekmektedir. Türkiye’deki sorunun kadınların yaşam hakkını ve kadın cinselliğini yok sayan bir gelenek ve kültürün medyada yeniden üretildiği ve medya aracılığıyla pekiştirildiği sorununa yoğunlaşmaktadır.

Medya İzleme Grupları’nın (MEDİZ) 2008 yılında yaptığı bir diğer çalışma medyada kadın temsilinin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Çalışmada Türkiye’deki yaygın günlük gazetelerin genel yayın yönetmenlerinin tamamının erkek, haber kaynaklarının %18’inin ve köşe yazarlarının %12’sinin kadın olduğu belirtilmiştir. Çalışma sonucunda; haberlerdeki görsel unsurların kadın bedenini nesneleştiren özellikler taşıdığı, yazılı ve görsel basındaki haberlerde kadınların genellikle edilgin, korunmaya muhtaç ve mağdur bir konumda ya da entrikacı ve kötü amaçlı kadın şeklinde temsil edildiği ortaya konmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN DİZAYNI VE METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMADA ELE ALINAN TELEVİZYON KANALLARI

3.1.1. Tempo TV

1990 yılında kurulan ve bugüne kadar kesintisiz yayın hayatını sürdüren GİRESUN TEMPO TV televizyonu Toplumun her kesiminin ekranlarda yer alması gerektiğini bilen, teknik şartlarını alabildiğine zorlayıp görselliğe önem veren ve bölge ekonomisi için ortak akıl ve planlama ile problemlerin aşılmasına katkı sağlayan bir yayın kuruluşudur. Tempo TV Giresun ili üzerinden yerel yayın yapmaktadır.

3.1.2. Kanal 28 TV

1994 yılında kurulan ve bugüne kadar kesintisiz yayın hayatını sürdüren Kanal 28 Televizyonu, Toplumun her kesiminin ekranlarda yer alması gerektiğini bilen, teknik şartlarını alabildiğine zorlayıp görselliğe önem veren ve bölge ekonomisi için ortak akıl ve planlama ile sorunların aşılmasına katkıda bulunan bir yayın kuruluşudur. Kanal 28 Televizyonu, Oluşum Yayıncılık Anonim Şirketi Kuruluşudur. Kanal 28 TV Giresun ili üzerinden yerel yayın yapmaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.2.1. Söylem Analizi

Michel Foucault'a göre söylem, tüm dünyayı ve insanları şekillendiren fakat sınırları belirlenebilecek ve sarsılabilecek olan fikirler, inanışlar, yargılar, değerler, semboller, sözcükler, harfler, kuramlar, normlar, gelenekler ve dilden oluşan ve içerisinde birçok hiyerarşik yapıyı ve güç ilişkisini barındıran dev bir organizmadır (Baş ve Akturan, 2008: 25).

Söylem analizi araştırmamızın yöntemini oluşturmaktadır Söylem analizi; sosyal bilimler alanı gibi, insan kaynaklı araştırmalarda kullanılan yöntemlerden birisidir.

Mil'e göre; söylem denilince akla öncelikle konuşma –dil- gelmektedir. Söylem dil tarafından üretilir ve aktarılır. Söylem analizine ilişkin farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Söylem analizinin dil ile ilişkisinin temelleri ise yapısalcı yaklaşıma dayanmaktadır.

Yapısalcı yaklaşımın temsilcilerinden biri olan Saussure'a göre her dilin kendine özgü bir yapısı bulunmakta ve ancak bu yapıdan yola çıkılarak dilsel elemanlar açıklanabilmekte ve kavranabilmektedir. Saussure şöyle der; "bir terimi, yalnızca herhangi bir sesin herhangi bir kavramla birleşmesi saymak büyük bir hatadır. Terimi böyle tanımlamak, onu bağımlı bulunduğu dizgeden soyutlamak olur ki bu da terimlerden başlayarak bunların toplamını elde etmekle dilsel dizgenin kurulabileceğine inanmak anlamına gelir. Halbuki tam aksine içindeki dilsel elemanları analiz etme yoluyla elde edebilmek için dilsel yapıdan yola çıkmak gerekmektedir" (*aktaran* Hançerlioğlu, 2004:451-452).

Post-yapısalcılık ile birlikte ise Saussure'ün dil kuramı yeniden keşfedilmiş ve genişletilmiştir. Saussure' ün açıklamaya çalıştığı dil, yazılıdan ziyade konuşulan dildir (*aktaran* Marshall, 2005:596). Post-yapısalcı felsefenin büyük bir bölümünü ise yazarlarca ya da okurlarca nesirlerde meydana gelen anlamların nasıl oluşturulduklarını sorgulamaya yönelik bir anlam, dil ya da metin felsefesi oluşturmaktadır.

Söylem analizi söylemi temel almakta ve günlük ifadelerin, kelimelerin ve metinlerin söylenme bağlamında incelenmesine dayanmaktadır. Post Modernizm'in bir ürünü olarak söylem analizi sosyal psikoloji ve "simge bilim" (semiotics) çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Söylem analizi yazılı ya da sözlü biçimde kullanılan dilin detaylı olarak analiz edilmesidir. Söylem analizi çözümler sunmamakta fakat problemi daha kavrayıcı bir şekilde anlama imkânı sunmaktadır. Söylem analizinin asıl odaklandığı nokta şahısların kendi dünyalarına anlam katabilmek için dili nasıl kullandıklarıdır. Söylem analizindeki amaç bir şeyin temelinde olan tutumları göstermek değildir. Söylemin kendisini, yapısını ve fonksiyonlarını incelemek ve farklı birey ve zamana göre sonuçlarını saptamaktır. Söylem analizinin ana kavramları anlambilimsellik (semantik), söz dizinsellik (sentaks) ve göstergebilim (semyoloji) dir. Söylem analizi "Kim neyi söylüyor" sorusunu araştırmak değildir. Söylem analizi, söylenen cümlelerin

anlamını bir başka deyişle gerçek değerini belirlemek ve anlatılmak isteneni ortaya koymaktır (Baş ve Akturan, 2008: 28).

3.2.2. Söylem Analizi Çalışması

Söylem analizi çalışmasında Giresun ilinde faaliyet gösteren Yerel Televizyonlardan olan Tempo Tv ve Kanal 28 kanalları üzerinde çalışılmıştır. Yerel medyada kadına şiddetinin nasıl yansıtıldığını belirlemek üzere Giresun ilinde faaliyet göstermekte olan bu iki kanal seçilmiştir. Bu amaçla Tempo ve Kanal 28 kanallarında 29 Ağustos- 02 Eylül 2015 tarihleri arasında yayınlanan 5 günlük haber kuşağı incelenerek yerel medyada kadına yönelik şiddetin nasıl ele alındığı araştırılmıştır.

3.2.2.1. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Ya Olmasaydı” Haberi

3.2.2.1.1. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Giresun Halk Sağlığı Müdürlüğü ile Giresun Fotoğraf Sanatı Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği "Ya Olmasaydı" fotoğraf sergisi bugün açıldı.

VTR (1): Açılışa Vali Hasan Karahan, İl Sağlık Müdürü Opr. Dr. Ahmet Bal, Halk Sağlığı Müdürü Dr. Fazıl Özden, Aile ve Sosyal Politikalar Müdürü Mustafa Tosun, Valilik Basın Yayın Müdürü Cahit Akdoğan, sağlık çalışanları ve vatandaşlar katıldı.

VTR (2): Halk Sağlığı Müdürü Dr. Fazıl Özden konuşuyor: “Kadınlar yalnızca bir anne değil, hayatın tüm renklerini barındıran, neşe ve sevginin temsilcisi birer sevgi pınarıdır. Sağlık olmadan gelecekte, umuttan ve neşeden söz edilemez. Bu nedenle Halk Sağlığı Müdürlüğü olarak burada olduğu gibi her platformda 'Sağlık Çalışanına ve Kadına Şiddete Hayır' diyoruz. Katkılarından dolayı Giresun Fotoğraf Sanatçıları Derneği GİFOD'a teşekkür ediyor ve katılımları ile bizleri onurlandıran Sayın Valimize ve katılımcılara şükranlarımızı arz ediyoruz”.

VTR (3): Vali Hasan Karahan konuşuyor: "Kadınlarımız konusunda gösterilen hassasiyetten çok memnunum. Başta Halk Sağlığı Müdürü Dr. Fazıl Özden olmak üzere tüm Halk Sağlığı Müdürlüğü çalışanlarına teşekkür eder bundan sonraki çalışmalarda başarılar dilerim”.

Ses (1): Konuşmaların ardından açılışı yapılan "Ya Olmasaydı" adlı fotoğraf sergisinin Cuma gününe kadar açık olacağı bildirildi.

3.2.2.1.2. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Kadına ilişkin haberlerde, medya endüstrisi tarafından bilinçli bir şekilde tercih edilen söylem, eril bir söylemdir. Hakim olan erkek egemen ideolojinin toplumsal cinsiyetçi yapısı, televizyon haberlerinde kendini göstermekte; kadınları konuşan özneler olarak değil, gösterge olarak konumlandırmaktadır. Bu haberde kadınların önemine dikkat çekmek amacıyla kadınlar olmasaydı konulu yapılan fotoğraf sergisi çalışmasında kadınlar konuşan özneler olarak değil, fotoğraflarda gösterge unsuru olarak kullanılmıştır. Yapılan bu organizasyonda kadına yönelik düşüncel ifadelerini anlatanlar erkek yöneticiler olmuştur. Halk Sağlığı Müdürü kadınları sadece anne rolünü yerine getiren bireyler olarak değil aynı zamanda hayatın sevgisini yansıtan birer sevgi pınarı olduklarını belirterek kadına yönelik şiddete hayır denilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu ifade ile konuşma yapan yönetici kadına toplum tarafından biçilen görev tanımının sadece anne, eş vb. roller olmadığını aynı zamanda insan olan kadının insanı duyguların en önemli kaynağı olduğunu belirtmiştir. Egemen ideolojide yinelenen mesaj şudur: “kadınlar ne kadar başarılı olursa olsun, her şeyden önce eş ve annedir ya da öyle olmalıdır.” Toplumun kadına biçtiği roller bellidir ve bunun dışına çıkamaz. Çıksa bile kadın, (mesleğinde çok başarılı olmuş bir kadın, medyada ev haliyle, anneliği ya da eşliği ile ön plan çıkartılır.) aile birliğinin devamlılığı için bu kalıplaşmış rollerini unutmamalıdır. Böylelikle bu rol paylaşımının yerine getirilmesiyle, erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğini kurumsallaştıran pratikler korunmuş olur. Egemen ideoloji, bu yüzden özneler üzerindeki denetimini yitirmemek için sürekli açık ve kapalı olarak tüm toplumsal pratiklerde kendisini yeniden üretir. Toplumsal yapıyı kendi ideolojik öncülleri bağlamında kapatır, sabitler (Çoban, 2003: 255). Böylelikle Gramsci'nin belirttiği gibi egemen ideolojinin nasıl sağduyu biçimini aldığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

3.2.2.2. Tempo TV Haber Bülteninde “Doğal ve Stressiz Yaşam” Haberi

3.2.2.2.1. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Yapılan bir araştırmaya göre ülkemizde en uzun ömürlü kadınlar ilimizde yaşıyor. Nedeniyse doğal yaşam ve stressiz bir hayattan kaynaklanıyor.

VTR (1): TÜİK istatistiklerle kadın araştırmasına göre Türkiye’de kadınlarda doğuşta beklenen yaşam süresinin en fazla olduğu il 82.2 yaş ortalaması ile Giresun oldu.

VTR (2): Tempo TV haber muhabiri kadın vatandaşa soruyor: “Kadınlarda yaşam süresinin en fazla olduğu il Giresun olarak tespit edilmiş. Bu durumu neye bağlıyorsunuz?”

VTR (3): Vatandaş yanıtıyor: “ Doğal yaşam bunda en etkili olan durum olduğunu düşünüyorum. Sütünü, yoğurdunu, peynirini, tarlada ektiği ürünlerin hepsini doğal olarak üretip tükettiği için yaşam süresi uzuyor. Anam 87 yaşında ve halada kendi işini yapıyor. Sadece dizlerinde sorunlar var.

Ses: Doğuşta beklenen yaşam süresi 2013 yılında Türkiye geneli için toplamda 76.3 erkeklerde 73.7 ve kadınlarda 79.4 yıl olarak belirlendi.

VTR (4): Başka bir vatandaş muhabirin sorduğu aynı soruyu yanıtlıyor: “ Mısır ekmeği yiyorlar, lahana yiyorlar. Akşama kadar çalışıyorlar bağda, bahçede dinç kalıyorlar.

VTR (5): Başka bir vatandaş muhabirin sorduğu aynı soruyu yanıtlıyor: “Dışarıda çok çalıştıkları için, yeşilliği çok yedikleri için daha fazla yaşıyor olabilirler. Demek ki kadınlar bağda, bahçede daha fazla çalışıyor erkekler çay ocaklarında kahvehanelerde kötü ortamlarda buldukları için kadınlar daha fazla yaşıyor. Stresleri daha az ve rahatlar. Bunun için daha fazla yaşayabilirler. Benim de 90 yaşında annem var hala dinç.

3.2.2.2.2. 29 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Medyanın verili kalıplarından birisine sığmaya zorlanarak “kişiliksizleştirilen” kadınlar, siyaseti, ekonomi, spor gibi “erkeklerle ait” sayılan alanlarda ise “yok

sayılıyorlar”. Kadın haberleri bir “yan alan” olarak görülüyor; kadınlar kendilerine “ciddi konular” ve “ciddi adamlar” arasında bir türlü yer bulamıyorlar (Belge, 2007: 200). Bu haberde görüldüğü gibi, kadınlar medyada sıra dışı bir şey yaptıkları zaman haber oluyorlar. Doğal ve stressiz yaşam başlıklı haberde en uzun ömürlü kadınların Giresun ilinde yaşadığı belirtilmektedir. Yapılan araştırmanın sonucunun neye dayandığını tespit etmek amacıyla yapılan sokak röportajlarında vatandaşların cevapları genellikle doğal ürünlerle beslenmek şeklinde cevaplandırılıyor. Ancak bir vatandaş verdiği cevapla kadınların bağda, bahçede sürekli çalıştığını evde ev işleri yaparak çocuklara baktıkları erkeklerinse çay ocaklarında kahvehanelerde günlerini geçirdiklerini dolayısıyla bu faktöründe kadınların yaşam süresini arttırdığı yönünde fikir beyan etmektedir. Burada Karadeniz kadının çalışkanlığını anlatmasının yanında eşinin sorumluluklarını paylaşması özelliğini de ortaya çıkarmaktadır. Ataerkil sistemin mikro halini bulabileceğimiz aile içindeki ilişkiler örüntüsü ve yapıyı destekleyen niteliği, bu haberde tercih edilen sözcük ve cümle yapılarında kendini göstermektedir. Bu yapı kitle iletişim araçları tarafından da pekiştirilmekte, kadının ev içindeki kutsal anne ve iyi eş olma durumu yüceltilmektedir. Dolayısıyla ortalama bir ev hanımı için tüm bu yapıya karşı çıkmaktansa, kendi konumunu içselleştirip ailede iktidar alanı olarak benimsediği anneliğe sarılması daha kolay bir durumdur. Kaldı ki sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın sahip olduğu değer sistemine saldırabilmesi de çok kolay bir durum değildir. İktidar olan erkekle işbirliği yapmak ve otorite tarafından onaylanmak tabii olan kadınlar açısından daha rahatlatıcı olabilir. Ataerkil düzen içerisinde kadın eve, erkek ise çalışma dünyasına aittir. Dolayısıyla cinsiyetleşmiş kültür içinde, rollerin paylaşımı ve bu roller sonucu elde edilen statü; erillik ve dişillik arasındaki toplumsal ve dolayısıyla ideolojik farklılıkların bir ürünü olmaktadır.

3.2.2.3. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Rektörden Sümeyye Erdoğan’ı Hedef Alan İddiaya Tepkiler” Haberi

3.2.2.3.1. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Bayan Rektörden kadına şiddete karşı sert kınama!

VTR (1): Rektör Attar açıklamasında, "Giresun Üniversitesinin kadın rektörü olarak son zamanlarda kadına yönelik saldırının yeni bir çeşidine ilişkin fikrimi

kamuoyu ile paylaşmak isterim" diyerek, şunları söyledi: "Milletimizi tam anlamıyla ileriye taşıyabilmenin ana gerekçelerinin biri de kadının toplum hayatı içindeki yerinin hak ettiği düzeyde olmasıyla söz konusu olmaktadır. Kadının iş, siyaset, hukuk, bilim ve sivil toplum faaliyetleri dahil her alanda varlık göstermesi hem milli hem de milletler arası düzeyde ilerlemenin vazgeçilmez unsurudur. Fakat ne yazık ki kadının toplum içindeki durumuna tahammülsüzlük her gün başka bir çirkinlik ile gündeme getirilmektedir. Geçtiğimiz günlerde bu hayasız sözlerin, en iyi örneklerinden birisi Sayın Cumhurbaşkanımızın kızının ve IŞİD terör örgütünün adının kullanılması nedeniyle başlatılan büyük ihtimalle uluslararası bağlantıları olan terbiye, haysiyet ve etik yoksunu kampanyayla gösterilmiştir. İki kız olmak üzere üç evladın annesi bir akademisyen, bir araştırmacı ve bir yönetici olarak yapılan çirkinlikleri şiddetle kınıyorum. Ülkemizin terör saldırıları ile yıpratılmaya ve toplumda zıtlaşmanın teşvik edilmeye çalışıldığı şu günlerde Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Cumhurbaşkanının kızına yönelik böylesi bir itibarsızlaştırma uğraşının medya ve sosyal medyada yer alabilmesi ne Türk devletinin geleneği bakımından, ne de milli örfümüz bakımından kabul edilebilir. Bundan bir süre önce tecrübeli bir siyasetçi ve anne kimliği ile tanıdığımız aynı zamanda akademisyen olan TBMM Başkanvekiline yine kadın kimliği üzerine ahlaksızca saldırılmış olduğu düşünüldüğünde bu konudaki duyarlılık çağrılarının daha iyi anlaşılacağına inanmaktayım. Yaşadığımız tüm bu örnekler toplumdaki türlü vesilelerle ismi öne çıkmış olan kadınların kolayca kişisel ve siyasi çıkarlar doğrultusunda hedef haline getirilebildiğinin bir göstergesidir. Bu gibi çirkin ve edep dışı kampanyaların her türlüşünü nedeninden ve hedefinden bağımsız olarak şiddetle kınıyor ve lanetliyorum. Sosyal adaletten dem vuran insan hakları ve demokrasi kavramını dillerine pelesenk edenlerin bu çirkinlikler karşısındaki sessizliğini de aynen şiddetle kınıyorum. Tüm kamuoyunun bu tür oyunlar karşısında gereken tepki göstermeye çağırırken bir anne, bir akademisyen ve bir yönetici icadın kimliği ile üzerime düşen görevi yerine getireceğim bilinmesini isterim." dedi.

3.2.2.3.2. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Kadına yönelik şiddet denildiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet yani dayak, yaralama ve cinayet gibi durumlar olsa da şiddetin başka türleri de bulunmaktadır. Yukarıda paylaşılan haber metninde psikolojik şiddetin tipik bir örneğini görmekteyiz.

Bu haberde Cumhurbaşkanı'nın kızına yapılan iftiralara yönelik olarak Giresun Üniversitesi Rektörü bu konu ile ilgili kendisinin de bir kadın ve aynı zamanda kız annesi olması nedeniyle empati yaparak bunun kadına yönelik bir şiddet türü olduğunu belirterek yaşanan olayı şiddetle kınamıştır. Kadın yöneticinin konuyla ilgili düşünlerine yer veren bu televizyon haberinde, kadınları sadece gösterge olarak kullanan özneler olarak değil aynı zamanda konuşan bireyler olarak da konumlandırması açısından önemlidir. Çünkü medyada yer verilen uzman kimliği temsillerinde cinsiyetçilik, kadınların erkeklerle eşit olarak hayatın her alanında var olmalarına olanak tanımamaktadır. Gazetecilerin, haberlerini doğrulayacak, iddialar ortaya atacaktır, atılan iddiaları güçlendirecek, literatürün "birincil tanımlayıcılar" dediği kaynak ya da referans kişi aradıklarında, akıllarına daha çok "erkek uzmanlar" gelir. Medyaya bakılırsa örneğin Türkiye'de çeşitli meslek gruplarından kadın akademisyen yok sanılabilir. Kadın uzmana ise, en iyimser durumda kadınlarla, beslenmeyle, çocuk eğitimiyle, sağlıkla ilgili görüşleri sorulur. İncelenen dönemde başvurulmuş uzman kişilerin çoğunlukla erkek olduğu, kadın uzmana ise, diyet ve beslenme ile ilgili haberlerde görüş alındığı bulgulanmıştır. Dolayısıyla kadın, akademisyen kimliğiyle bile erkeklerin hâkim olduğu düşünsel alana (erkeklerin üzerine düşünce ürettiği varsayılan ya da dayatılan) dahil edilmemekte ve ancak kadınlarla ilgili daha az ciddi haber konularında temsil olanağı bulmaktadır. Dolayısıyla uzman kimlik temsillerinde bariz bir şekilde kendini gösteren Biz/Onlar kutuplaşması, cinsiyet ayrımcılığı temelinde gözlemlenmiştir diyebiliriz.

3.2.2.4. Tempo TV Haber Bülteninde “Rektörden Kınama” Haberi

3.2.2.4.1. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Rektörden kınama

VTR (1): Giresun Üniversitesi Rektör Prof. Dr. Aygün Attar, "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Cumhurbaşkanı'nın kızına yönelik böylesi bir itibarsızlaştırma çabasının medya veya sosyal medyada yer alabilmesi ne Türk devlet geleneği bakımından ne de milli örfümüz bakımından kabul edilebilir" dedi. Prof. Dr. Attar, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Lazika İslam Emirliği'nce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'a evlilik teklifinde bulunduğu yönünde

sosyal medyada yer verilen iddiayı kınadı. Millet'in tam anlamıyla ileriye taşıyabilmenin ana gereklerinden birinin de kadının toplum hayatı içindeki yerinin hak ettiği düzeyde olması olduğunu ifade eden Attar, "Kadının iş, siyaset, hukuk, bilim ve sivil toplum faaliyetleri dahil her alanda varlık göstermesi hem milli hem de milletlerarası düzeyde ilerlemenin vazgeçilmezidir" dedi.

3.2.2.4.2. 30 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Toplumun önünde yer alan önemli kişileri hedef almaya yönelik olarak yapılan haberlerde de kadına yönelik şiddet söz konusu olabilmektedir. Bu haberde kişileri itibarsızlaştırabilmek için aile fertlerinden bir kadına yönelik iftiraya yer verilmiştir. Giresun Üniversitesi Rektörü de yapılan bu psikolojik şiddeti kınayarak toplum içerisinde kadının bu şekilde lanse edilmesinin ne milli gelenek ne de milli örfümüz açısından kabul edilemez olduğunu ifade etmiştir. Kadın popüler kültür içerisinde erkek için çekici cinsel obje olarak temsil edilmesi ve bu temsillerde, genellikle toplumun düşünsel alanına erkeklerin egemen olduğuna, kadınların ise estetik ögesi olarak yer alabildiğine, cinsel bir meta olarak sunulduğuna ve görsel tüketim nesnesi olarak konumlandırıldığına şahit olmaktayız.

3.2.2.5. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Kadına Şiddet” Haberi

3.2.2.5.1. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Toplumun kanayan yarası kadına şiddet

VTR (1): Son günlerde yaşanan kadına yönelik şiddetle ilgili olarak Giresun Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (GÜKAM) Müdürü Yrd. Doç. Dr. İlknur Meşe açıklamalarda bulundu:

VTR (2): İlknur Meşe konuşuyor: “Kadına şiddet ülkemizde yaşanan en büyük şiddet faktörlerinden birisidir. Bütün eşitsizlikler birbirleriyle bağlantılıdır. Cinsler arasındaki eşitsizlik, toplumdaki diğer eşitsizlikleri de beslemektedir. Cinsler arasındaki eşitliği sağlarsak, diğer konularda da eşitliği sağlayacağımızı düşünüyorum. Kadına şiddet sadece bir şiddet değil aslında insan hakkı ihlalidir. Olayı tamamıyla bir hak ihlali görmemiz gerek.”

3.2.2.5.2. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Medya tarafından sıradanlaştırılan kadına yönelik şiddetle baş edebilmek için cinsler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Kadının toplumda erkekle benzer konuma yerleştirilebilmesi için, kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizlikler ve ayrımcılık azaltılarak, silikleştirilebilmelidir. Paylaşılan bu haberde GÜKAM Müdürü cinsler arasındaki eşitsizliğe dikkat çekerek sorunun sadece şiddet değil bir insanlık hakkı ihlali olduğunu söylemektedir. Bu hak ihlalinin çözümü içinse toplum içindeki tüm eşitsizliklerin düzeltilmesi ve düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddetle ilgili bu haberde uzman kişi olarak bir kadın yöneticiye başvurularak bilgi alınması önemlidir. Bu durum medyanın uzman kimliği temsilinde erkek uzmanların yanı sıra aynı zamanda kadın uzmanları da dikkate alarak onlara yer vermesi açısından önem taşımaktadır.

3.2.2.6. Tempo TV Haber Bülteninde “Anne ve Kızı Komşuları Tarafından Öldürüldü” Haberi

3.2.2.6.1. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Giresun merkeze bağlı Bayazıt köyünde anne ile kızı komşuları tarafından boğazları kesilerek öldürüldü.

VTR (1): Edinilen bilgilere göre, merkeze bağlı Bayazıt köyünde dün akşam komşularına oturmaya giden 48 yaşındaki anne Leyla Damcı ve 21 yaşındaki kızı Gülcan Damcı henüz bilinmeyen bir nedenden dolayı çıkan tartışma sonucunda komşuları 33 yaşındaki Mithat Eren tarafından boğazları kesilerek öldürüldü. Cinayeti işledikten sonra evinde duş alan Eren, eşi ve çocuklarıyla birlikte çağırdığı taksiyle jandarmaya teslim oldu. Cinayete kurban giden anne ve kızın cansız bedenleri otopsi için Trabzon Adli Tıp Kurumu'na kaldırıldı.

3.2.2.6.2. 31 Ağustos 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Kadınlar çoğunlukla şiddetin, ölümün nesnesi, savaş, çatışma ve doğal olaylarda ve ailevi dramalarda acının simgesi ya da şaşırtıcı başarıların örneği olduklarında haber öznesine dönüşüyorlar. Kadına yönelik şiddetin en ağır örneği olan bu haberde fiziksel

şiddetin kadına yönelik nasıl uygulandığı anlatılmıştır. Haberde anne ile kızın komşuları tarafından nasıl katledildiği anlatılmakla birlikte katilin soğukkanlılıkla cinayeti işledikten sonra hiç bir şey olmamış gibi evine giderek duş alıp sonrasında ailesiyle birlikte taksi çağırarak güvenlik güçlerine teslim olması anlatılmıştır.

3.2.2.7. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Komşu Cinayeti” Haberi

3.2.2.7.1. 01 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Giresun merkez Bayazıt köyünde anne ile kızı komşuları tarafından vahşice öldürüldü.

VTR (1): Edinilen bilgilere göre, merkeze bağlı Bayazıt köyünde dün akşam komşularına oturmaya giden anne Leyla Damcı ve kızı Gülcan Damcı henüz bilinmeyen bir nedenden dolayı çıkan tartışma sonucunda komşuları Mithat Eren tarafından boğazları kesilerek öldürüldü. Cinayeti işledikten sonra evinde duş alan Eren, eşi ve çocuklarıyla birlikte çağırdığı taksiyle jandarmaya teslim oldu. Cinayete kurban giden anne ve kızın cansız bedenleri otopsi için Trabzon Adli Tıp Kurumu'na kaldırıldı.

Mithat Eren'in 3 yıldır Beyazıt köyünde yaşadığı ve burada yarıcı olarak çalıştığı öğrenildi. Cinayete kurban giden Gülcan Damcı'nın Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde hemşirelik bölümünde okuduğu, kendisinden hariç ikiz erkek kardeşlerinin bulunduğu, kardeşlerinden birinin askerde diğerinin ise yeni askere gitmeye hazırlandığı öğrenildi.

3.2.2.7.2. 01 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Bedene yönelik yapılan her türlü şiddet fiziksel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir. Toplumsal konumları açısından daha az güçlü ve daha az itibarı olanların ancak protestolar, grevler ya da cinayet gibi toplumsal düzene karşı gelen ve sapkın faaliyetler olarak ifade edilen bu ve benzeri vakalarla haber bültenlerinde yer alabilmektedir (Shoemaker ve Reese, 1997: 105). Bu haberde kadına yönelik olarak yapılan fiziksel şiddet ne yazık ki cinayete son bulmuştur. Vahşice boğazları kesilerek öldürülen anne ve kız kadına yönelik şiddetin ölümle son bulan bir örneği olarak anlatılmıştır.

3.2.2.8. Tempo TV Haber Bülteninde “Üniversitelerde Cinsiyet Eşitliği Dersi” Haberi

3.2.2.8.1. 01 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Dünyada ve Türkiye’de son zamanlarda yaşanan kadına şiddet olaylarına “dur” diyebilmek için üniversitelere getirilen zorunlu “cinsiyet eşitliği” dersi, Giresun Üniversitesi’nde de uygulanacak.

VTR (1): Son zamanlarda yaşanan şiddetin her türlüşünün kültürel ve ekonomik faktörlere dayalı olduğunu ifade eden Giresun Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Ülkü Aygen Türkmen, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Programı’nı Türkiye’de ilk kez Giresun Üniversitesi’nde gerçekleştirdiklerini belirtti. Amaçlarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini eşitliğe dönüştürmek için eğitimcileri yetiştirmek olduğunu vurgulayan Türkmen, “Konunun en büyük paydası da toplum içindeki şiddet yer alıyor. Toplum içindeki şiddet her aşamada her toplumun seviyesinde bugün gerçekleşmekte ve bunu önlemenin de ilk yolunun eğitimden geçtiğini hepimiz biliyoruz. Bu eğitimleri üniversite yüksek öğrenim kurumlarının müfredata koyduğu toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri ile başarmayı planlıyoruz. Kadına yönelik şiddet konusuna da üniversitemizde 2006’dan beri çalışmalarını çok başarılıca sürdürmekte olan Kadın Sorunları Merkezi bu konuda önderlik ediyor. Bu konuların derslerini, eğitimcinin eğitim programlarının gerçekleştirilmesinde umarız bunların faydası gelecek nesillerde ortaya çıkacaktır” dedi.

3.2.2.8.2. 01 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Kadına yönelik şiddet olaylarına son verebilmek için cinsiyet eşitliğinin topluma uygun bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bunun için çeşitli çalışmalardan biri olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” dersinin yükseköğretim programlarında, üniversitelerin ilgili kurullarının kararları doğrultusunda zorunlu veya seçmeli ders olarak yer alması kararlaştırılmıştır. Giresun Üniversitesi de toplum içindeki eşitsizliğin çözülebilmesi için bu dersi tüm programlarda yer vermiştir. Rektör yardımcısı kadın yönetici yaptığı açıklama ile Giresun Üniversitesi’nin kadına yönelik şiddet konusunda kurulduğu dönemden beri ilgilenmekte olduğunu söyleyerek

bu konuyla ilgili çalışmalara da önem verdiklerini belirtmiş ve şiddetin önlenmesini sağlamak amacıyla eğitimin önemli bir güç olduğunu söylemiştir.

3.2.2.9. Kanal 28 TV Haber Bülteninde “Yine Kadına Şiddet” Haberi

3.2.2.9.1. 02 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Ülkemizde ne yazık ki kadına şiddet son bulmuyor.

VTR (1): Giresun’un Çanakçı İlçesi’nde yaşayan iki çocuk annesi 26 yaşındaki Yeter Şengün, kendisini keser ve çekiçe döven eşi 35 yaşındaki Bahtiyar Şengün’den kurtulabilmek için evin balkonundan atlayarak kaçmak istedi. Fakat kurtulamadı. Düşme sonucu dişleri kırılan ve vücudunda kırık ve yaralar oluşan genç kadını düştüğü yerden kaldıran Bahtiyar Şengün tekrar eve getirip dövmeye devam etti. Komşuların haber vermesi üzerine eve gelen kayınpederinin kurtardığı kadın hastanede tedavi altına alındı. Kaçan Bahtiyar Şengün ise aranıyor.

VTR (2): Kızlarını görünce şok yaşadıklarını ve hemen hastaneye götürdüklerini kaydeden baba İbrahim Karaal: “Aile içinde sıkıntılar, sorunlar yaşanabilir fakat insan böyle vahşice dövülmez, sonra da terk edilmez” dedi. Bahtiyar Şengün’den şikayeçi olduklarını söyledi.

3.2.2.9.2. 02 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Medyada görülenler, temsil edilenler kadar, görülmeyen ve temsil edilmeyenler de ayrı bir anlam ifade eder. Örneğin yoksul kadınlar, töre cinayetine kurban giden, tecavüze uğrayan, kocaları tarafından sokak ortasında dövülen ya da yüzlerce yerinden bıçaklanan canı anne (üvey) anne olarak çocukları üzerinde şiddet uygulayan konumda habere konu olur ve ‘gösterime sokulurlar.’ Ancak burada kadınların temsil edilme biçimlerinden ziyade olabildiğince duygu sömürüsü vardır. Temsil edilen aslında, kadınların çaresizliği, zavallılığı, hatta kimi zaman da bu durumu ‘hak etmiş’ olmalarıdır. Kadınların gerçek sorunları üçüncü sayfa ya da magazin malzemesi olarak kullanılır (Tanrıöver, 2007: 159). Medyada kurulan kadın kimlikleri ve buna bağlı olarak üretilen kadın imajları kültürün özgüllüğü içinde anlam kazanmaktadır. Türk toplumunda kadınların bir erkeğin vesayeti altında yaşaması yasal ve toplumsal bir

normdur. “Birbirine göre ötekileştirilen kadınlık ve erkeklik, “kimilerinin kadının veya erkeğin ‘doğası’ olarak tanımladıkları ya da dinsel göndermelerden yararlanarak ‘fitrat’ olarak adlandırdıkları, aslında insanların doğuştan sahip oldukları nitelikler değil, tamamen toplumsal hayatın ve kültürel kalıpların kendilerine dayattığı modellerdir. Bu anlamda cinsiyet, tıpkı milliyet, dinsel aidiyet, vb. gibi bir toplumsal yapıdır; içselleştirme hatta Bourdieu’nun deyimleriyle ‘katıştırılma’ yoluyla edinilen bir kimliktir (Tanrıöver, 2007: 152). Kadına yönelik fiziksel şiddetin bir türü olan bu haber örneğinde de haber anonsunda kadına yönelik şiddetin ülkemizde ne yazık ki son bulamadığını belirterek şiddetin nasıl sıradanlaştığı anlatılmıştır. Koca fiziksel şiddet uygulamak amacıyla keser ve çekiç gibi yaralayıcı aletlerle birlikte eşine nasıl saldırdığı anlatılmakta ve kadının uygulanan şiddetten kaçmak için balkondan atlayarak birçok yerini kırmasına rağmen şiddet kurtulamadığı ifade edilmektedir. Bu haberde şiddete maruz kalan kadının babası uygulanan şiddetle ilgili olarak aile içi sorunların olabileceğini ama kadına bu şekilde vahşice şiddet uygulanmaması gerektiğini söyleyerek aslında şiddetin dozundan şikayet etmekte erkeğin kadına şiddet uygulamasında bir sakınca görmemektedir. Bu ifade toplumda yaygın olarak kabul edilen kadın, mevcut egemen hakim kültür içinde kimi zaman açık bir biçimde, kimi zamansa üstü kapalı olarak genellikle erkeğin iktidar ve merkezi konumda olduğu, erkek hakim bir sistem üzerine kurulmuş ve eril bir söylemdir.

3.2.2.10. Tempo TV Haber Bülteninde “Eşini Keser ve Çekiçle Döverek Hastanelik Etti” Haberi

3.2.2.10.1. 02 Eylül 2015 Tarihli Haber Metni

Anons: Toplumumuzun kanayan yarası olan kadına yönelik şiddet bitmek bilmiyor.

VTR (1): Giresun'un Çanakçı İlçesi'nde yaşayan 26 yaşındaki Yeter Şengün, kendisini keser ve çekiçle döven eşi 35 yaşındaki Bahtiyar Şengün'den kaçabilmek için evin balkonundan atlayarak kurtulmak istedi. Fakat düşme sonucu dişleri kırılan ve vücudunda kırık ve yaralar meydana gelen genç kadını düştüğü yerden kaldıran Bahtiyar Şengün tekrar eve getirip dövmeye devam etti. Komşuların haber vermesi

üzerine eve gelen kayınpederinin kurtardığı kadın hastanede tedavi altına alındı. Kaçan Bahtiyar Şengün ise aranıyor.

VTR (2): Yaklaşık 7 yıl önce evlenen Bahtiyar ve Yeter Şengün arasında bir süre önce başlayan anlaşmazlık her geçen gün artarak devam etti. Eşine sürekli şiddet uyguladığı iddia edilen Bahtiyar Şengün, önceki akşam da 2 çocuğunun yanında eşini dövmeğe başladı. Çekiç ve keser darbelerine maruz kalan Yeter Şengün, birinci kattaki evin balkonundan atlayarak kurtulmak istedi. Düşme sırasında dişleri kırılan ve vücudunda yaralar ve kırıklar oluşan talihsiz kadını alıp tekrar eve götüren Bahtiyar Şengün, dövmeğe devam etti. Çıgıllıkları duyan komşuların haber vermesi üzerine eve gelen kayınpederinin kurtardığı kadın, bir araçla Bakımlı köyündeki baba evine götürülerek bırakıldı.

3.2.2.10.2. 02 Eylül 2015 Tarihli Haberin Söylem Analizi

Son yıllarda televizyon haberciliğinde gittikçe daha çok artan şiddet eğilimi, şiddet içerikli, kan/gözyaşı görüntüleriyle ve dramatik müzik eşliğiyle desteklenen, suç veya şiddet mağduru sıradan insan haberlerinin sayısının artmasına da sebep olmuştur. (Şiddet ögesi, medya tarafından sıklıkla kullanılmakta, bayağılaştırılmakta, sıradanlaştırılarak hayatın bir parçası haline getirilmektedir). Toplum içerisinde ne yazık ki sıklıkla rastlanan bir durum olan kadına yönelik şiddet haber anonsu toplumun kanayan yarası olarak ifade edilerek sıradanlaştırılmıştır. Aile içerisinde yaşanan anlaşmazlıkların sonucu itibariyle erkeklerin eşlerine yönelik uyguladıkları şiddet Türk toplumunda yaygın bir şekilde haberlere konu olmaktadır. Haber metinlerinde kadına yönelik her türlü şiddet faaliyetinin, sözlü şiddetten, dayağa, cinsel tacize ve tecavüze kadar, yoğun olarak kadınların “müsait” oldukları, bir biçimde bu faaliyete “imkan sağladıkları”, erkeği “kışkırttıkları” veya erkeğin “cinsel dürtülerini gemleyememesi” vb. açıklamalar çerçevesinde aktarıldığı görülmektedir. Bu şekilde kadınların şiddet faaliyetine maruz kalmalarının sebepleri ön plana çıkartılır, şiddet faaliyeti haklılaştırılır ve faaliyetin baş aktörü olan erkek ve onun içinde yetiştiği erkek egemen ideoloji sorgulanmaz. Dolayısıyla diyebiliriz ki kadın, ana haber bültenlerinde çoğunlukla “mağdur ya da kurban” olunca temsil edilmekte, görünür olmaktadır. Bu haber aile içerisinde erkeğin anlaşmazlık sonucunda bunu haklı bir neden olarak görüp kadına yönelik uygulamış olduğu fiziksel şiddet anlatılmıştır. Özetle kadın sembolik düzen

içerisinde kendisine verilen rolleri üretmekten ziyade pasifize olmuş bir şekilde taşımakla yükümlü bırakılmış, erkek ise; anlam üreticisi olarak sembolik düzen içerisinde hakim olarak sunulmuştur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Şiddet çok karmaşık bir insan davranışıdır. Şiddete yol açan etkenlerin bireysel (biyolojik ve psikolojik) ya da toplumsal mı olduğu üzerine net bir sonuç yoktur. Toplumsal ve bireysel etkenlerin iç içe ilişkide olduğu kapsayıcı bir durumun şiddeti ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. Şiddeti uygulayan bireyin tek unsur olarak değerlendirilmesi yoluyla şiddet anlaşılabilir. İnsanlar bir iktidar ilişkisi sonucu şiddeti kullanırlar. Kişi intihar yoluyla şiddeti kendine uyguladığı gibi, öç alma, eğitime, sorun çözme, bir tehdidi ortadan kaldırma, iktidarını kabul ettirme vb. ihtiyacını nedeniyle şiddete başvurur ve fiziki şiddetin dışında birçok şiddet çeşidi bulunur. Fiziki şiddet bir erkeklik değeri olarak bazı toplumlarda aileden başlayarak kişiye öğretilir. Şiddetin fiziki şiddet olarak anlaşılması bir erkek bakışıdır. Fiziki şiddet son safadır fiziki şiddetten önce daha tehlikeli ve yıkıcı birçok şiddet türü fiziki şiddetin çok ön plana çıkarılması sonucu meşrulaşmaktadır.

Sansasyonel konular; medya tarafından kamu gündemi oluşturma konusunda en büyük potansiyele sahiptir. Şiddet haberleri ve şiddet görüntüsü medya da ilgi çeken konulardır. Medya da sunulan şiddet haberlerinin şiddeti beslediği ve şiddet artışına hizmet ettiği, yapılan araştırmalarca ortaya çıkmasına rağmen medya habercilik yapar görünümünde şiddet haberleri ve görüntüsüne sıklıkla yer vermektedir. Şiddet haberlerinde konunun toplumsal bir sorun olarak değil, bireysel şiddet ile ilgisinin altı çizilir toplumsal sorunlarla olan bağlantısına çoğunlukla yer verilmez. Kadına yönelik şiddet olgusunu toplumsal sistem ile ilişkilendirebilecek kavram ve tanımların haber metinlerinde yer alma düzeyi son derecede düşük durumdadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri konusunda medyanın toplumsal gerçeği yansıtması, hakim iktidarın araçlarından biri olması nedeniyle eşitsizliği yeniden kuran olarak kabul edilmektedir. Erkek ve kadın kimlikleri belirli kalıplar içinde işlenir. Erkek ve kadın arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğini, farklı kadın ve erkek kimliklerini de nasıl algılamamız gerektiğini medya öğretir.

Modern toplumlarda televizyon, serbest zaman etkinliklerini neredeyse tamamıyla tekeline almış ve bu değerli zaman dilimi üzerine damgasını vurmuştur. Gerçek yaşamın belirli kesitlerinden oluşan parçaların bir araya geldiği haberlerde bireyler farkında olmadan egemen ideolojinin yeniden üretildiği iktidar değerlerini televizyonda sıklıkla

görmekte ve içselleştirmektedir. Kapitalist toplumlarda hegemonyayı sağlayan temel gücün kitle iletişim araçları olduğu ve bu araçların ideolojik işlevleri küçümsenmemelidir. Televizyon, günümüz toplumlarında iktidar yapılanmasının en önemli aracı konumundadır ve toplumsal iktidarın sahip olduğu gücü temsil eder. Televizyon haberleri aracılığıyla, toplumsal ilişkiler rasyonelleştirmeye ve meşrulaştırılmaya çalışılırken, var olan egemen ideolojik yapı ve değerleri de yeniden üretilerek, bilinçler biçimlendirilmektedir. Dolayısıyla yaygın kullanım alanına sahip olan televizyon, görsel medyada temsil analizlerinin merkezi metni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Var olan egemen sistemin yaşamlarımızı medya aracılığıyla ne denli şekillendirdiği ve kontrol altında tuttuğunu, gündelik yaşam kesitlerinden bir parça sunan televizyon haberlerinin söylemini inceleyerek ortaya çıkarmak mümkündür. Televizyonun dilsel ve teknolojik özellikleri nedeniyle egemen ideoloji için ilgi odağı haline gelmesiyle haber içerikleri, egemen değerlerin yeniden üretildiği bir söyleme dönüşmektedir. Televizyon, anlamların ve hazzın topluma yayıldığı en önemli araçlardan birisidir. Anlamların her zaman ideolojik bir boyutu bulunmaktadır. Bunlar asla tarafsız değildir. Belli toplumsal gruplara diğerlerinden daha çok hizmet etmektedirler. Öne çıkarılan anlamlar daima hakim ideolojiye hizmet edenlerdir. Televizyon haberleri de toplumsal gerçekliğin sembolik olarak yeniden inşa edildiği alanlardır. Bu sayede aracılanmış (mediated) kültürel değerlerle izleyicilerin algılama ve yorumlama çerçevelerini şekillendirerek, hakim yapının kendisini yeniden üretmesine olanak verir.

Toplumsal sistemin işleyişini rasyonelleştirme doğrultusunda aracı bir konumda egemen ideolojiye, söylemlerinde yer veren medya; dünyayı tanımlama, sınıflandırma sürecini egemen ideolojiye uygun olarak icra eder. Televizyon haberleri de bu egemen söylem içinde, toplumsal pratikleri ve iktidar ilişkilerini yeniden üretmektedir. Bu üretim süreci, haber metinlerinde yer verilen çeşitli toplumsal eylemlerin, bu eylemleri yerine getiren aktörlerin etkinliklerinden oluşan dil dışı alanla dilsel pratikleri buluşturan medya, mevcut durumun devamlılığı yönünde etkili olmaktadır. Toplumsal güç-iktidar ilişkilerinin televizyon haberlerinde temsil edilen kimlikler üzerinden nasıl inşa edildiğinin tartışıldığı bu çalışmada, sürecin büyük ölçüde egemen söylemlerin yeniden üretilmesini sağlayacak biçimde işlemiş olduğu görülmüştür. Televizyon

haberlerinde toplumda var olan güç iktidar ilişkilerini doğallaştıran, dolayısıyla meşru kılan ve örtükleştirilen söylemsel pratikler, kimliklere getirdiği tanım alanıyla, söz konusu egemen değerleri yeniden üretmektedir. Haberciler, kasıtlı olarak egemen söylemi desteklemek amacıyla olmasa da, üretim süreci sonunda ortaya çıkan ürün, egemen söylemin dışında değildir. Medya söylemleri hem mevcut değerleri kullanmakta hem de kullanırken yeniden üretmektedir. Böylelikle genel olarak kabul görecektir düşünce pratiklerini ve değerlendirme ölçütlerini de dolaşıma sokmaktadır.

İnsanlar medyada simülasyon şiddeti izlemekten zevk alır. Sinematografik anlatım ve görsel ses efektleri vasıtasıyla bu zevk heyecan arttırır. Şiddet medyaya yerleşmiştir, onu yasaklamamız görmezden gelmemizin yerine onun ne olduğunu ve etkilerini anlamamız gerekmektedir. Şiddetin gereksiz, yersiz kullanımı tartışılmalıdır.

Yerel medyada kadına şiddetinin nasıl yansıtıldığını belirlemek üzere yapılan araştırmada 29 Ağustos-02 Eylül 2015 tarihleri arasında kadar 5 günlük sürede Giresun ilinde faaliyet gösteren iki yerel kanalın haber kuşağı incelenmiştir. İncelenen süre boyunca her iki kanalda haber öznesi olan kadınların olumlu haber öznesi ya da kaynağı olmadıkları; sağlık, diyet, kozmetik alanları dışında görüşlerine başvurulacak uzman referans kişiler olarak da tercih edilmedikleri gözlemlenmiştir. Kanal 28 TV’de kadına yönelik şiddete dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak amacıyla düzenlenmiş olan organizasyon haberinde kadınlar konuşan bireyler olarak değil birer gösterge olarak konumlandırılmıştır. Dolayısıyla, medya kadının toplumsal rol ve statüsünü çoğunlukla erkek üzerinden tanımlamakta ve inşa etmektedir. Bu bağlamda medya, gündelik hayata egemen olan, cinsiyet ayrımcı, kadını ikincil statüde ve erkeğe tabi kılan söylemi, yeniden üreten bir tutum sergilemekte; kadının toplumsal rol ve statüsünü, ataerkil düzeni işler kılacak bir biçimde konumlandırmaktadır. Televizyon haberlerindeki kadın temsilleri, cinsiyet kimlikleri ile ilgili birtakım klişelerin egemen kültür tarafından dayatılarak doğallaştırıldığı gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Ataerkil sistemin egemen değerleri, medya tarafından “doğal ve olağan” bir söylemsel düzen olarak normleştirilmekte ve gündelik yaşama getirilen yorumlamalarla, egemen değerler olarak yaşam pratiklerini biçimlendirmektedir. Aynı gün içerisinde Tempo TV’de kadınların en uzun yaşadığı ilin Giresun olduğu belirtilen haberde kadınlar medyada sıra dışı bir şey olduğunda haberlere konu olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bu haberde uzun yaşamının hangi faktörlerden kaynaklandığını belirlemek

amacıyla yapılan sokak röportajlarında ataerkil zihniyet yapısı yeniden üretilerek toplumda kadına çizilen roller (ev hanımı, eş, annelik vb.) yüceltilerek empoze edilmektedir.

Kanal 28 ve Tempo TV’de aynı gün verilen rektörün yapmış olduğu kınama ile ilgili haberlerinde yapılan basın açıklamasına yer verirken kullanmış oldukları haber başlıkları açısından farklılıklar gözlemlenmiştir. Kanal 28 TV vermiş olduğu kınama haberinde rektörün cinsiyetini bayan olarak belirtmesi bu durumun ataerkil bir toplumun kurallarına uymayan bir halmiş gibi algılanmasına sebebiyet verebilmektedir. Ataerkil toplumda sonsuz ve mutlak bir erkek (baba) otoritesi söz konusudur. Erkek atalarının kurmuş olduğu bu düzeni devam ettirmekle görevlendirilmiştir. Bu düzen egemenlik babadan oğula geçen bir hiyerarşik bir yapıdır. Kadınların yönetici olması bu yapıyı temelden sarstığı için bu durum kendini haberlerdeki söylemlerde açıkça belli etmektedir. Tempo TV vermiş olduğu kınama haberinde kullanmış olduğu söylem ise, yöneticinin cinsiyetini belirtmeyen sadece yöneticinin konu ile ilgili yaptığı açıklamayı izleyicilere aktarmaya yöneliktir.

Medyada sıradan insanlarla ilgili, iki türlü temsil şekli dikkatimizi çekmiştir. Birincisi, yukarıda belirtildiği gibi sıradan insanlar başlarına bir felaket (kaza, kasırga, deprem, terör gibi...) geldikleri zaman haber olabilmekte ya da ikinci temsil şekli olan egemen ideoloji tarafından toplumsal düzen ve normalitenin dışına çıkmış “negatif etken özne” olarak temsil edilmektedir. Bu iki temsil şekli, inceleme yapılırken iki farklı kategori altında değerlendirilmiştir. Buna göre ikinci temsil şeklinin aktörleri yani egemen görüş dışında kalanlar, “muhalif ya da sapkın kimlikler” olarak değerlendirilirler. Toplumsal alandaki farklılıkların öne çıktığı televizyon haberlerinde sokaktaki insan ya da sıradan insan, ancak suç islerse haberlerde temsil edilmektedir. Negatif özellikteki yani olumsuzluk özelliği olan olaylar, olağan veya normal olandan bir “sapma” sayılmaktadır. Toplumsal alanda “normal” olarak kodlanan değerler, aslında egemen olan değerlerdir. Dolayısıyla “olumsuzluğu” haber değeri haline getiren şey, yine egemen ideolojinin kendisi ve bu egemen değerlerin medya temsillerinde ideolojik olarak yeniden üretilmesidir. Suç haberlerinin çoğunda, suçun ardındaki toplumsal dinamikler, yapılar ve mekanizmaların üstü örtülmektedir. Kanal 28 ve Tempo TV haber bültenlerinde suç haber söylemlerinin diline bakıldığında, genellikle kurbanın öne çıkarıldığı, failin ise geri planda bırakıldığı gözlemlenmiş, karşılaştırma

sonucunda haber anlatım ve dilinin temelde olayın olumsuzluğuna odaklanmış bir şekilde kurulduğu ve benzer söylemsel özelliklere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diyebiliriz ki, televizyon haberlerinde daha çok seçkin ve güçlü kişiler olumlu söylemlerle temsil edilirken, sıradan insanlar baslarına gelen felaketlerle ya da hukuk düzeni dışına çıkan suç odaklı “sapkın kimlik” damgasıyla haber öznesi olarak temsil edilmektedir.

Bütün bu haber örnekleri, medyanın toplumsal kimlikleri söylem içinde nasıl farklılıklar ve hiyerarşik yapılar içinde kurduğunu, güç iktidar ilişkilerinin egemen ideolojinin değerleri lehinde nasıl inşa edildiğini göstermiştir. Haber söyleminin dille dolaylanan ideolojiyi içinde barındıran yapısı ele alındığında, söylemin ve kimliklerle ilgili temsil edilen değerlerin, önemli ölçüde toplumsal yapıdaki egemen başat değerlerin bir yansıması olduğu görülmüştür. Eleştirel söylem çözümlemesiyle beraber haber metninde, toplumsal ve siyasal bağlamlarda, toplumsal gücün televizyon haberlerinde temsil edilen kimlikler üzerinden nasıl kurulduğu, eşitliğe dayanmayan toplumsal uygulamaların nasıl doğallaştırıldığı ve egemen ideolojinin yeniden üretildiği, yapılan söylem çözümlemesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Kadınla ilgili haberlerde açık ya da örtük biçimde toplumsal alandaki cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir söylem ve güç/iktidar ilişkileri karşımıza çıkmıştır. Dolayısıyla kadın, ana haber bültenlerinde eğlence, magazin, suç ve şiddet olgularıyla temsil edilmenin ötesine geçememektedir. Kadının toplumda erkekle benzer konuma yerleştirilebilmesi için, kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsizlikler ve ayrımcılık azaltılarak, silikleştirilebilmelidir. Bu süreçte cinsiyetsiz dil kullanımı önemlidir.

KAYNAKÇA

- AAK (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- AAK (1998). *Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet*. Ankara: Başbakanlık Basım Evi.
- Ağduk, Meltem, “Harika! Bu Ne Hal!... Medya Kadınlar ve Şiddet”, Erişim Tarihi: 10.05.2015, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/harika_bu_ne_hal.pdf
- Resmi Gazete (20 Mart 2012). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*. Sayı: 28239. Erişim Tarihi: 12.04.2015, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.html>.
- Aktaş, A. M. (2007). “Aile İçi Şiddet”. *Doğu-Batı Dergisi*. 43, 8-9.
- Almosaed N. (2004). “Violence Against Women: A Cross-Cultural Perspective”, *Journal of Muslim Affairs*, 24(1), 68-86.
- Altınay AG. ve Arat Y. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet..* (2. Baskı). İstanbul: Punto.
- Amargi Kadın Akademisi (AKA), (2006). “Kadına Yönelik Şiddet, Amargi Kadın Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Yayıncılık, İstanbul, 2005.eki Etkileri ve Mağduru Korumaya Yönelik Alınabilecek Önlemler”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 80(2), İstanbul, , 543-575.
- Arın, M. C. (1996). “Kadına Yönelik Şiddet”, *Cogito*, 6(7), 305-312.
- Armutçu, Emel (2008). *Aile İçi Şiddete Son Konferansı 2007: Medya ve Aile İçi Şiddet*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Aslan, Kemal (2014). *İkna Ekranları Neoliberal Dönemde Haber Kanallarında Editöryal İşleyiş*. İstanbul: Atahtar Kitaplar Yayınevi.
- Atman, C, Ü. (2003). “Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/ Irza Geçme”, *Sted Dergisi*, 12(9), 333-335.
- Aydeniz, H. (2012). *Medyayı Kavramak*. (2.Baskı). İstanbul: ASPB Yayınları.

- Aziz, A. vd. (1994). *Medya, Şiddet ve Kadın*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Aziz, Aysel (1994). *Medya, Şiddet ve Kadın: 1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi*. Ankara: KSGM Yayınları.
- BAAK (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu), (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Raporu*. Ankara: Zet Nielson Şirketi-Bizim Büro Basımevi.
- Balcıoğlu, İbrahim, (2001). *Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Barnett, O. W., Miller-Perrin, C. L. ve Perrin, R. D. (2011). "Family Violence Across the Lifespan" (3rd ed). *Thousand Oaks, California: Sage*.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bates LM, Schuler SR, Islam F ve Islam MK. (2004) "Socioeconomic factors and processes associated with domestic violence in rural Bangladesh", *International Family Planning Perspectives*, 30(4), 190–199.
- Belge, B. (2007), "Bianet ve Kadın Odaklı Habercilik", *Kadın Odaklı Habercilik*, Haz: Alankuş, Sevda İstanbul: Bia IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- BKSSGM, (2000). *Kadın ve Medya*. Ankara: BKSSGM Yayınları.
- Boonzaier, F. (2004) "Woman Abuse: The Construction of Gender in Women and Men's Narratives of Violence", *South African Journal of Psychology* 34(3), 443-463.
- Bozkurt, Şener, E. (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*. Ankara: Afşaroğlu.
- Brizendine, L. (2012). *Kadın Beyni* (Çev.: Zeynep Hezyen Ateş), (11. Baskı), İstanbul: Say Yayınları.
- Can, Y. (ty). "Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği" *Department of Economic and Social Affairs*. www.diewelt-dertuerken.de/ZfWT/journals/.../387-1592-2-SP.doc, (20.04.2015).
- Cheviron, Nilgün Tatal (2009). *Haber-Yorumdan Seyir ve Gösteriye (Metin Çözümlemeleri içinde)*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Coker AL, Smith PH, Fadden MK (2005). "Intimate Partner Violence and Disabilities Among Women Attending Family Practice Clinics", *Journal of Women's Health*, 14(9), 829-836.
- Çoban, B. (2003) "Söylem, İdeoloji ve Eylem: İktidar ve Muhalefet Arasındaki Mücadeleyi Çözümleme Denemesi", *Söylem ve İdeoloji*, Haz: Barış Çoban, Zeynep Özarslan, İstanbul: Su Yayınları.
- Devran, Yusuf (2010). *Haber Söylem İdeoloji*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- Dişsiz, Melike ve Şahin H., Nevin (2008). "Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet", *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50-58.
- Dumanlı, Ekrem (2011). *Haber Kılavuzu Gazetecinin El Kitabı*. İstanbul: Zaman Kitap.
- Dursun, Çakır ve Becerikli, S. (2008). *Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları ve Medya: Olanaklar, Sorunlar ve Çözümler*. Ankara: BKSGM Yayınları.
- Dursun, Çakır (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik*. Ankara: KSGM Yayınları.
- Dutton, D. (1999) "The Domestic Assault of Women", *Psychological and Criminal Justice Perspectives* (4th ed). Canada: UBC,.
- Dutton, Donald ve Tonia Nicholls (2005). "The Gender Paradigm in Domestic Violence Research and Theory: Part 1- The Conflict of Theory and Data", *Aggression and Violent Behavior*, 10, 680-714.
- Dülger, M. Volkan (t.y). "Evlilik Birliği İçinde Gerçekleşen Nitelikli Cinsel Saldırı Suçu Bu Suçun Mağdur Üzerindeki Etkileri ve Mağduru Korumaya Yönelik Alınabilecek Önlemler", <http://www.dulger.av.tr/pdf/evlilikicincinselsaldiri.pdf>, Erişim Tarihi: 12.05.2015.
- Dündar, C. (1996) "Televizyon ve Şiddet", *Cogito* 6-7 (Kış-Bahar), İstanbul Yapı ve Kredi Yayınları.
- Else, L., Wonderlich, SA., Beatty, WW., Christie, DW. ve Staton, RD. (1993) "Personality Characteristics of Men Who Physically Abuse Women", *Hospital and Community Psychiatry*, 44(1), 54-58.

- Erdoğan, M. (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları*. Ankara: BKSGM Yayınları.
- Erkal, Sibel (2008). “Aile içi Şiddet ve Yaşlılar”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, 1-11.
- Eşkinat, Rana (2013 “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma)”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 289-302.
- Felson, RB. (1999) “A Social Psychological Approach to Interpersonal Aggression. In Aggression and Violence”, Edited by Vincent B. Van Hasselt, Michel Hersen. *Allyn & Bacon A Pearson Education Company*, 9-20.
- Fidan Korkut-Owen ve Dean W. Owen (2008). *KSGM Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu*. Ankara: Dumat Ofset Baskı
- Flinck, A, Paavilainen, E. ve Åstedt-Kurki, P. (2005). “Survival of İntimate Partner Violence as Experienced by Women”, *Journal of Clinical Nursing* 14, 383–393.
- French M. (1993). *Kadınlara Karşı Savaş*. (Çev.: Beril Eyüpoğlu), İstanbul: Metis Yayınları.
- Gelles, R. J. (1997). “Intimate Violence in Families”, 3rd Ed, *Thousand Oaks, California: Sage*.
- Gelles, Richard (1998). “Family Violence”, *The Handbook of Crime and Punishment*, Michael TONRY (Ed.), New York, Oxford University Press.
- Gödelek, K. (2005). “Güç İktidar Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)* 15, 97-107.
- Gökkaya B., Veda (2011). “Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Sivas İli (Cumhuriyet Üniversitesi) Örneği”, *Journal Of World Of Turks*, 3(3), 129-145.
- Gökkaya B., Veda (2009). “Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167-179.
- Gökulu, Gökhan (2013). “Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1829- 1850.

- Gülçür, L. (1996). *Aile İçinde Kadına Uygulanan Şiddet: Ankara Araştırması, İçinden Sıcak Yuva Masalı: Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Güler N, Tel H, Tuncay FO. (2005) “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı” *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27, 51-56.
- Günay, Ünver (2004). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Gürkan, Ö. Can ve Çoşar, F. (2009 “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2), , 124-129.
- Hançerlioğlu, O. (2004). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Harris RJ, Firestone JM, Vega WA, Johnson RW. (2005). “The Interaction of Country of Origin, Acculturation and Gender Role Ideology on Wife Abusen”, *Social Science Quarterly*, 86(2), 464-482.
- Helvacıoğlu-Gümüšoğlu, Firdevs (1998). *Sayılarla Kadına Yönelik Şiddet-Geleceğim Elimde*, İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Işık, Nazik S. (2007). “Türkiye’de Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, 11(1/2), 112-117.
- İçli, G. T. (1994). “Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 7-20.
- İçli, Tülin (2007). *Kriminoloji*, (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İçli, Tülin (1995). *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu*. Ankara: T.C.Devlet Bakanlığı KSS Genel Md. Yayınları.
- İHİK (T.B.M.M. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu), *Kadına ve Aile Bireyelerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu*, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf,2012.
- İlkkaracan, P. (1998). *Doğu Anadolu’da Kadın ve Aile. İçinden Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası, IMKB, Tarih Vakfı.
- İlkkaracan, Pınar, Leyla Gülçür ve Canan Arın (1996). *Sıcak Yuva Masalı: Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz*. İstanbul: Metis Yayınları.
- İnal A. (1996). *Haber Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.

- İnceoğlu, Yasemin G. ve Çomak A. N. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Jacobson, NS. ve Gottman, JM. (1998). *When Men Batter Women: New Insights Into Ending Abusive Relationships*. New York: Simon and Schuster.
- Kadın Dayanışma Vakfı (2008). *Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı*. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Karaduman, M. (2003). “İnternet ve Gazetecilik”, (Derleyen: S. Alankuş), *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya İçinde BIA-IPS*, İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: Usak Yayınları.
- Khosla AH, Dua D, Devi L. ve Sud SS. (2005). “Domestic Violence in Pregnancy in North Indian Women”, *Indian J Med Sci.*, 59(5), 195-198.
- Kızmaz, Zahir (2006). “Şiddetin Sosyo- Kültürel Kaynakları Üzerine Sosyolojik Bir Yaklaşım”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- Kocabaşoğlu, Neşe (2000). “Sosyo-Kültürel Açından Şiddet”, İbrahim Balcıoğlu (Ed.), *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet*. İstanbul: Yayınevi, 27-31.
- Kocacık, F. (2004). “Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet: Türkiye’den Örnekler” Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları no: 93.
- Köker, E. (2011). “Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları” (Ed. Y. Ecevit, N. Karkıner). *Medya İçinde* (96-116), Eskişehir: T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Köknel, Özcan (2000). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. (2. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Krishnan S. (2005). “Gender, Caste, and Economic Inequalities and Marital Violence in Rural South India”, *Health Care for Women International*, 26, 87-99.
- KSGM (2012). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*, http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/kadina_yonelik_sid_2012_2015.pdf.

- KSGM (2009). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Erişim Tarihi: 20.04.2015, http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/tdvaw/doc/Ana_Rapor_Mizan_1.pdf.
- Longman Metro (1993). *Büyük İngilizce-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Serhat Yayınları.
- LVR-LWL (2008). “Ratgeber Für Opfer Von Gewalttaten (Şiddet Mağdurları İçin El Kitabı)”. LVR-Dezernat Soziales Und Integration, LWL-Versorgungsamt Westfalen Yayını.
- Marinescu, V. (2007). “Kadına ve Çocuğa Uygulanan Şiddetin Medyaya Yansıması: Romanya’daki Merkezi Gazeteler”, *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2(4), İstanbul, 21-31.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Maybek, Semahat D. (2009). *Kadına Yönelik Şiddete Ataerkil ve Kültürel Feminist Kuramlar Açısından Yaklaşım: Ankara İli Yenimahalle İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEDİZ (2008). *Medyada Cinsiyetçiliğe Son!*. İstanbul: MEDİZ Yayınları.
- Moroğlu, N. (2012). “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 357-380.
- Mutlu, Funda (2006). *Aile İçi Şiddet Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Elazığ Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Navaro Leyla (1999). *Bir Cadı Masalı, Kızgınlık, Güç ve Cinsel Roller Üzerine*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Nurin, Nihat (1994). *Aile ve Kültür*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Owen, Fidan K. ve Owen, Dean W. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özbirinci, P.U. (2012). *Dünya Kadına Karşı*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Özgenç, İzzet (2006). *Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Özkan, Ayden ve Demir, Ümran (2002). “Kadın İstismarı”, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 87-92.
- Öztürk, Emine (2008). *Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Page Z., Ayten ve İnce, Merve (2008). “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Palabıyıkoglu, Refia (1997). “Medya ve Şiddet”, *Kriz Dergisi*, 5(2), 123-126.
- Pallitto CC ve O’Campo P. (2004) “The Relationship Between Intimate Partner Violence and Unintended Pregnancy: Analysis of a National Sample From Colombia”, *International Family Planning Perspectives*, 30(4), 165-173.
- Parsa, F. A. (2012). “Yazılı Basında Cinsiyetçi Söylem: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Yazılı Basında Sunumu ve Alternatif Çözüm Önerileri”, *Kadın Olmak Farkındalık ve Özgürleşme içinde Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Konferansı İzmir*, 573-582.
- Postmus, JL. (2004). “Battered and on Welfare: The Experiences of Women with the Family Violence Option” *Journal of Sociology and Social Welfare*, 31(2), 113-123.
- Rubenser, Lorie (2007). “Worldwide Sociolegal Precedents Supporting Domestic Violence from Ancient to Modern Times”, Nicky Ali Jackson (Ed.), *Encyclopedia of Domestic Violence*, New York: Routledge Taylor and Francis Group, 733-737.
- Savrun, Mert (2000). “Şiddetin Nörobiyolojisi”, İbrahim Balcıoğlu (Ed.), *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet*, İstanbul, 1-11.
- Scully, D. (1990). “*Understanding Sexual Violence: A Study of Convicted Rapists*”, Boston: Unwin Hyman.
- Shoemaker ve Reese (1997). “İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi”, *Medya-Kültür-Siyaset*, Der: Süleyman İrvan, Ankara Ark Yay.

- Subaşı, Nüket ve Akın, Ayşe (ty). “Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, Erişim Tarihi: 10.05.2015.
- Şahan, Mehmet (2007). *Lise Öğrencilerinde Saldırganlığı Yordayan Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şeriatı, A. (2013). *İnsanın Dört Zindanı*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Şiddetin Tanımı, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5591157e4094f5.15468587, Erişim Tarihi: 12.04.2015
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (1995). “Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları (Aralık 1993-Aralık 1994)”, Ankara.
- Tanrıöver, U. H. (2007). “Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri”, *Kadın Odaklı Habercilik*, Haz: Sevda Alankuş, İstanbul Bia IPS İletişim Vakfı Yay.
- Tekeli, Ş. (2010). “1980’ler Türkiye’de Kadın Bakış Açısından Kadınlar”, (4. Baskı), İstanbul İletişim Yayınları.
- Timisi, N. (1996). *Medyada Cinsiyetçilik*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Tokgöz, O. (2008). *Temel Gazetecilik*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- TUIK (2013). *İstatistiklerle Kadın 2012*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Uçar, Mehmet Ali (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Uğur, H. (2012). “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101, 333-366.
- Usta, Aydın (2009). “Etnik Şiddet Olgusu Üzerine Sosyo-Psikolojik Bir Değerlendirme”, *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(2), 87-106.
- Williams, P., ve Dickinson, J. (1993). “Fear of Crime: Read All About It? The Relationship Between Newspaper Crime Reporting and Fear of Crime”, *British Journal of Criminology*, 33(1), 33-56.

- Yanikkerem, E. (2002). *15-49 Yaş Evli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yetim, Dilek ve Şahin, E. Melih (2008). "Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım", *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
- Yetim, Dilek (2008). *Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*. (Uzmanlık Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Yıldız, M. Cengiz (2008). "Türkiye’de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(16), 209-224.
- Yılmaz, Ejder (2005). *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yirmibeşoğlu, Vildan (2007). *Toprağa Düşen Sevdalar*. İstanbul: Hürriyet Yayınları.
- Yoshihama, M. (2002). "Battered Women’s Coping Strategies and Psychological Distress: Differences by Immigration Status", *American Journal of Community Psychology*, 30(3), 429-452.
- Yüksel, E. ve Gürcan, H. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Yayınları.
- Yüksel, Ş. (1995). *Eş Dayağı ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası*. İçinden "1980’ler Türkiye’inde Kadın Bakış Açısından Kadınlar". Editör Şirin Tekeli, (3. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Aysun KARAAHMET
Doğum Yeri ve Tarihi	KEŞAP / 1977
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Erzurum Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi RTV Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	Uluslararası Kongre Düzenleme Çeşitli Dergilerde Çeşitli Makaleler
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu
İletişim	
E-Posta Adresi	Aysun.karahmet@giresun.edu.tr
Tarih	12.02.2016